

KD-ITS Konzorcium

KPRF – Ex Ante – LLTK – MAPI – PESTTERV – Trenecon COWI – Város Teampannon

8000 Székesfehérvár, Zichy liget 12.

Várpalota város integrált településfejlesztési stratégiája

I. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

**„Közép-Dunántúli Operatív Program – Fenntartható
településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált
Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült: a Belügyminisztérium megbízásából
a KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 sz. projekt keretében

Készítette: **KD-ITS KONZORCIUM**

Konzorciumvezető: ***Közép-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt.***

- A konzorcium tagjai:
- *Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.*
  - *Lechner Lajos Tudásközpont Területi, Építésügyi, Örökségvédelmi és Informatikai Nonprofit Kft.*
  - *MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt.*
  - *PESTTERV Pest megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.*
  - *TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft.*
  - *VÁROS-TEAMPANNON Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*

TARTALOMJEGYZÉK

1	HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ.....	7
1.1	Településhálózati összefüggések.....	7
1.2	Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata.....	9
1.2.1	Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	9
1.2.2	Kapcsolódás Veszprém Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához	10
1.2.3	Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz.....	13
1.3	A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	13
1.3.1	Országos Területrendezési Terv (OTrT).....	13
1.3.2	Veszprém Megye Területrendezési Terve.....	14
1.4	A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Várpalota Város fejlesztését befolyásoló megállapításai	16
1.5	Hatályos településfejlesztési döntések.....	16
1.5.1	A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai	16
1.5.2	Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	17
1.6	Településrendezési Terv előzményeinek vizsgálata	17
1.6.1	Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	17
1.6.2	Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei.....	18
1.7	A település társadalma	19
1.7.1	A település népességének főbb jellemzői.....	19
1.7.2	Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	28
1.7.3	Települési identitást erősítő tényezők	32
1.8	A település humán infrastruktúrája	34
1.8.1	Humán közszolgáltatások.....	34
1.8.2	Esélyegyenlőség biztosítása	45
1.9	A település gazdasága.....	47
1.9.1	A település gazdasági súlya, szerepköre	47
1.9.2	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	49
1.9.3	A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések.....	52

1.9.4	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	56
1.9.5	Ingyatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)	58
1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere	58
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	58
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	62
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	63
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	64
1.10.5	Lakás- és helyiséggazdálkodás	65
1.10.6	Intézményfenntartás.....	65
1.10.7	Energiagazdálkodás.....	65
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások	66
1.12	Táji és természeti adottságok vizsgálata.....	67
1.12.1	Természeti adottságok.....	67
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet	68
1.12.3	Védett, védendő táji és természeti értékek, területek	69
1.12.4	Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése	71
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata	72
1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	72
1.13.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái	75
1.14	Az épített környezet vizsgálata	76
1.14.1	A terület felhasználás vizsgálata	76
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata.....	81
1.14.3	Önkormányzati tulajdon kataszter.....	82
1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	82
1.14.5	Az építmények vizsgálata.....	82
1.14.6	Az épített környezet értékei	85
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	88
1.15	Közlekedés.....	89
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	89
1.15.2	Közúti közlekedés.....	89
1.15.3	Közösségi közlekedés	90

1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	91
1.15.5	Parkolás	92
1.16	Közművesítés.....	93
1.16.1	Víziközművek.....	93
1.16.2	Energia	96
1.16.3	Elektronikus hírközlés	98
1.17	Környezetvédelem	99
1.17.1	Talaj	99
1.17.2	Felszíni és felszín alatti vizek	100
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	101
1.17.4	Zaj, és rezgésterhelés	102
1.17.5	Sugárzásvédelem	103
1.17.6	Hulladékkezelés.....	103
1.17.7	Vizuális környezetterhelés	105
1.17.8	Árvízvédelem.....	105
1.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	105
1.18	Katasztrófavédelem	106
1.18.1	Építésföldtani korlátok.....	106
1.18.2	Vízrajzi veszélyeztetettség	106
1.18.3	Egyéb katasztrófavédelmi tényezők	107
1.19	Ásványi nyersanyag lelőhely	108
1.20	Városi klíma.....	108
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	110
2.1	A település általános jellemzői, sajátosságai, épített környezete	110
2.2	A járásközpont gazdasága	111
2.3	Társadalom, humán infrastruktúra	112
2.4	Infrastrukturális jellemzők	113
2.5	Táji, természeti adottságok, környezeti állapot	115
2.6	Az Integrált VÁrosfejlesztési Stratégia végrehajtása	116
2.6.1	A hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégia végrehajtásának eredményei.....	116
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	122

3.1	Helyzetelemzés eredményeinek értékelése	122
3.1.1	A folyamatok értékelése	122
3.1.2	A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	129
3.1.3	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata	135
3.2	Problématérkép / Értéktérkép	136
3.3	Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek	138
3.3.1	A városrészek kijelölése	138
3.3.2	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek	144
3.3.3	Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek	145

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Várpalota városa Veszprém megye keleti részén fekszik, Székesfehérvártól mintegy 20 km-re nyugatra. A település az 5. sz. nemzetközi korridor Budapest-Hódos vasútvonal mentén, valamint a Székesfehérvár-Celldömök 20. sz. villamosított fővonal mentén fekszik. A város Székesfehérvár és Veszprém felől a 8. sz. főúton közelíthető meg.

Várpalota a vele azonos nevű járás központja, mely Veszprém megye járásai közül a legkisebb, mindössze 294 km² kiterjedésű, azonban népsűrűsége – 128,2 fő/km² – magasnak számít a megyében.

Szerkezetileg a város nem egységes, aminek legfőbb oka, hogy több település összevonásával alakult ki. A központi szerepet Palota tölti be, itt található a legfontosabb közigazgatási és egyéb szolgáltató szervezetek. Városszerkezetileg is elkülönül – a saját részönkormányzattal is rendelkező – Inota városrész, valamint az ipari területek határán fekvő Készenléti lakótelep különállása is jellemző.

Országos szerepök

A város országos szerepköre jelenleg kevésbé jelentős, mint számos hasonló nagyságú városnak. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a település gazdasági, ipari ereje a rendszerváltozás után meggyengült, átalakult, a korábbi, országos szinten is jelentős gazdasági ágak helyébe nem léptek be jelentősebb, országos jelentőségű iparvállalatok.

Kulturális téren elsősorban a nemrég felújított, és számos programot kínáló Thury-várnak van jelentősége, illetve a Trianon-múzeumnak, és az évről évre egyre népszerűbb könnyűzenei fesztiválnak. A város országos szerepkörét erősíti az aktív szabadidős programokra kiválóan alkalmas természeti környezet.

Regionális szerepök

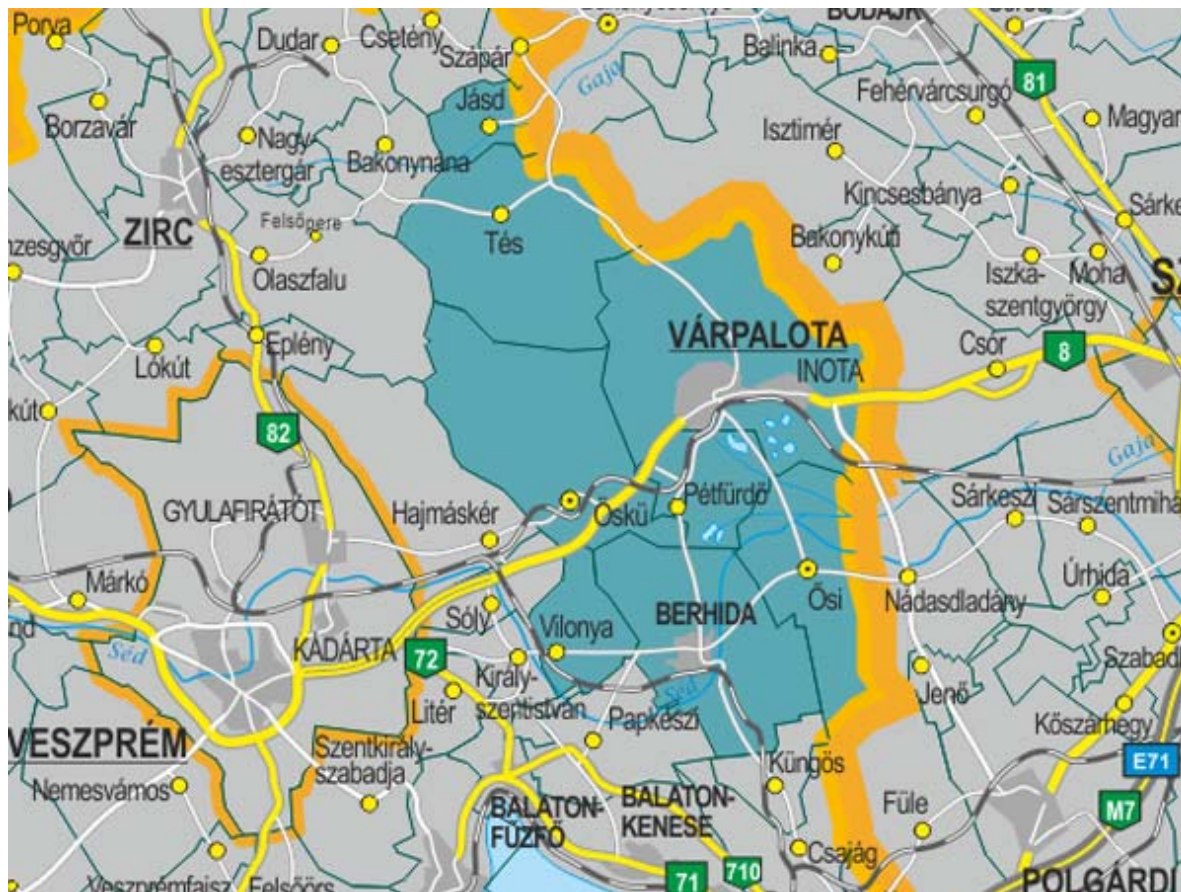
Regionális szinten a város – hasonlóan az országos szinthez – gazdasági értelemben a rendszerváltozás óta a korábbi, elsősorban iparra alapozott szerepkörét jórészt elveszítette. Alapvetően munkaerő-kibocsátó településként jelentős számú, képzett munkaerővel képes ellátni elsősorban Veszprém és Székesfehérvár nagyobb iparvállalatait.

A városi középfokú szakoktatás regionális kihatással bír. A városi szakképzés magas fokát és elismertségét jelzi, hogy nem csak a várpalotai kistérségből, de két közeli nagyvárosból, Székesfehérvárról és Veszprémből is járnak Várpalotára középiskolába, ezen belül is a Faller Jenő Szakképző Iskola és Kollégiumba.

Járási szerepkör, településhálózati kapcsolatok

Várpalota város vonzáskörzete nagyban túlnyúlik a város közigazgatási határain, és ez a vonzáskörzet megfeleltethető a Várpalotai járásnak. A járás települései és a járásközpont Várpalota közt funkcionális együttműködés alakult ki több tekintetben: közigazgatási, szolgáltatási, oktatási és kulturális téren.

A Várpalotai járás térképe

Forrás: jaras.info.hu

Várpalota vonzáskörzetébe – a várpalotai járásba tartozó települések:

- Berhida
- Jásd
- Ósi
- Öskü
- Pétfürdő
- Tés
- Várpalota
- Vilonya

Várpalota a Várpalotai járás központja mind közigazgatásilag, mind funkcionálisan. A város járási szerepköre igen szerteágazó, hiszen amellet, hogy a térség településein lakók számára számos

munkalehetőséget biztosít, közigazgatásilag Várpalota a térség központja, így számos közszolgáltatást érhetnek el itt a környező települések lakói is.

Itt működik a Várpalotai Járási Hivatal, hatósági, okmányirodai osztályokkal, járási munkaügyi kirendeltséggel, illetve a járási gyámhivatallal. A KLIK várpalotai tankerületének is itt található a központja.

A közigazgatási központi szerepkör mellett megemlíthető az oktatási vonzáskörzet is. A járás mindegyik településén van óvoda, de általános iskola már nem mindenhol, középiskola pedig csak Várpalotán. A bejáró tanulók aránya 2013-ban 12,1% volt a várpalotai általános iskolákban, a középiskolákban pedig 48,3%.

A városi kórház szerepe ugyancsak jelentős, amely a kistérségen túl is ellát betegeket (körülbelül 55 ezer embert), és a közelmúltbeli fejlesztéseknek köszönhetően színvonalas (magán) szolgáltatásokkal a közeli nagyvárosokból is vonzhat betegeket.

Kulturális attrakciók területén is jelentős a város szerepe, több városi rendezvény ugyanis számos látogatót vonz a környező településekről is (például a Palotai Napok). A már hagyományosnak tekinthető fesztiválokra, kulturális programokra nemcsak a városból, hanem a környező településekről is nagy számban érkeznek a nézők.

Gazdasági, foglalkoztatási szempontból nem egyértelmű Várpalota központi szerepe a járásban: mivel a településen kevés a munkahely, és a Várpalotán lakó aktív korúak jelentékeny hányada a közeli nagyvárosokban dolgozik, így kevésbé képes munkaerőt vonzani a vonzáskörzetbe tartozó településekről. A járásban lakók nagy hányada Veszprémben, illetve Székesfehérváron dolgozik.

1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió Veszprém megyére vonatkozóan megállapítja, hogy a Dunántúl közepén elhelyezkedő megye társadalmi-gazdasági „magterülete” a K-Ny irányú 8. sz. főút menti térség Veszprém megyeszékhely központtal; az átlagosnál fejlettebb a Balaton part és háttérterülete; problémákkal leginkább terhelt a Bakony és a Marcal-medence illetve a 8-as számú főúttól északra fekvő terület.

A megye fejlesztési irányai:

- A közösségi közlekedést segítő kelet-nyugati irányú közlekedési infrastruktúra (8-as főút és vasútvonalak) hálózati fejlesztése, a városok közötti kapcsolat javítása.
- A helyi gazdaság jelenlegi teljesítő képességének, hozzáadott értékének emelése, új perspektivikus ágazatok és a „tudásalapú ipar” megerősödése.
- A megyében élők szaktudásának, képzettségi színvonalának növelése, a tudományos kutatás és fejlesztés feltételeinek, intézményeinek fejlesztése.
- Az ipari zónák rehabilitációjának folytatása, a turizmus és a koncentrált ipari tevékenységek környezetterhelésének minimalizálása.

- A megye határain túlnyúló egészségügyi szolgáltatások fejlesztése.
- A megye táji, természeti és műemléki értékeinek megőrzése, tematikus összekapcsolása, fenntartható hasznosítása, megismertetése.
- A karsztvíz ivóvízforrás védelmének fejlesztésével a környezet minőségének javítása és a Balaton táji, természeti védelmének növelése.
- A balatoni turisztikai körzet, mint rekreációs térség szolgáltatás- és minőségi kínálatának a szezonaritást oldó fejlesztése, koordinálása.
- A városok térség szervező szerepköreinek élénkítése, kooperálás; az aprófalvas és perifériális térségek komplex fejlesztése a népességmegtartás érdekében.
- A megyeszékhely és a városok kultúra és innovatív tudás központjai.

1.2.2 Kapcsolódás Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

Helyzetértékelés

Az aktuális megyei területfejlesztési dokumentumokban Várpalota városa úgy jelenik meg, mint a megyei „kelet-nyugat innovációs tengely” egyik települése.

A 2013-ban elfogadásra került Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepciója helyzetelemző részében megállapítja, hogy a megye „magterülete” infrastrukturális-gazdasági szempontból a kelet-nyugati középső sáv, mely a megyét átszelő 8. sz. főút mentén fekszik.

A dokumentum 8. fejezetében tartalmazza a megyén belül különféle sajátosságokkal rendelkező területi egységek bemutatását, a részcélok és beavatkozási területek meghatározásával. A Koncepció Várpalota várostérségre vonatkozó megállapításai:

Várpalota várostérség népessége csökkenő, de demográfiai mutatói a megye egészéhez képest némileg jobbak. Egykori nehézfémipari térség, mára magas munkanélküliséggel sújtott. Meglévő ipari infrastruktúrája és szénvagyona potenciális erőforrás. A térséget átszelő 8-as főút bekapcsolja az országos vérkeringésbe, de kistelepülései rosszul megközelíthetők.

A Településfejlesztési Koncepcióban megállapításra került emellett, hogy a múlt század közepén az „energia-tengelyre” települő iparosítás során kiépült Várpalota struktúraváltása megindult, de a város és térségének legjelentősebb problémája ma is e szerkezetváltás végigvitele.

Veszprém Megye 2014-ben elfogadott, és 37/2015. (V. 7.) MÖK határozattal véglegesítésre került Integrált Területi Programja (ITP) megállapítja, hogy gazdasági-társadalmi mutatók alapján kirajzolódik a megye magasabb fejlesztési potenciállal rendelkező tengelye a Székesfehérvártól Várpalotán, Veszprémen át Ajkáig tartó zónában.

A megye kelet-nyugati innovációs tengelye mentén lévő települések – így Várpalota is – a megye gazdaságfejlesztésének elsődleges célterületei, amire az ITP is reagál e térség gazdaságfejlesztési fókuszú projektjeinek beemelésével a Programba. A vállalkozásfejlesztéshez, munkahelyteremtéshez, innovációhoz, ipari park fejlesztéshez, K+F-hez kapcsolódó projektek nagy számban e térség városaiban valósulnak meg, hasznosítva a meglévő kapacitásokat és az azok továbbfejlesztésében rejlő lehetőségeket.

Az ITP megállapítja, hogy a megye külső – megyehatárokhoz közeli – perifériáin igen kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzet alakult ki, és a depressziós állapot áthúzódik a megyehatárokon is. Ide tartozik a Várpalotától északra fekvő, Fejér megyéhez közeli terület is. A stratégia itt szükségesnek tartja a fejlesztési együttműködést a két megye közt.

Stratégiai célok

Veszprém megye hosszú távú jövőképét a megyei Területfejlesztési Koncepció az alábbiak szerint határozta meg: „A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkaerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség.”

A jövőkép elérése érdekében a megyei területfejlesztési koncepció három átfogó és 10 stratégiai célt határoz meg:

1. A gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés
2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a társadalom fejlesztése
3. A térszerkezet tudatos alakítása, a versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, várostérségek összehangolt fejlesztése

A Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepciójában megfogalmazott fejlesztési célok Várpalota várostérségre vonatkozóan:

Ipar- és gazdaságfejlesztés:

- Székesfehérvár-Veszprém-Ajka tengelyhez kapcsolódó iparfejlesztés (kiegészítő jelleggel mezőgazdaság és turizmus), közlekedésfejlesztés
- meglévő ipari hagyományokra építkező iparfejlesztés (vegyipar, gépgyártás, hulladék-újrahasznosítás, energetika), ipari parki övezetek
- megújuló energia hasznosítása

Munkahelyteremtés:

- fiatal szakemberek elvándorlásának megállítása, szakember-utánpótlás

Térszerkezet-fejlesztés:

- 8-as főút elkerülő szakaszának megépítése, településközi útkapcsolatok javítása
- mezőgazdaság és turizmus kiegészítő fejlesztése

A 2014. szeptemberben elfogadásra került Veszprém Megye Területfejlesztési Programja összefoglalja a Várpalotai járás fejlesztésének célkitűzéseit a megyei stratégiai program figyelembevételével.

A járás fejlesztésének célja a foglalkoztatási helyzet javítása, az alulhasznosított vagy felhagyott ipari területek újrahasznosítása, az elvándorlás megállítása munkahelyteremtéssel és a települési területek megújításával, élhetőségük fokozásával.

A Programban definiált beavatkozási területek az egyes prioritások szerint:

1. A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése Várpalotán illetve a vidéki térségekben

- Ipari Park fejlesztése, Inkubátorház, Innovációs és Szolgáltató Központ létrehozása és tanácsadási szolgáltatások fejlesztése, ipari területek fejlesztése a szerkezetváltás folytatása, illetve az újraiparosítás támogatása érdekében.
- A vegyipar meglévő létesítményeinek hasznosítása, fejlesztése
- Vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése
- Helyi termékek gyártásának és piacteremtésének ösztönzése a vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése
- A helyi foglalkoztatási szint javítása a helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
- Önfenntartó gazdaságok segítése a vidékfejlesztés eszközzel

2. A sajátos területi - természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás

- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás,
- A megkutatott ásványkincs többirányú hasznosításának elősegítése
- A szélenergia kihasználására szolgáló fejlesztések és beavatkozások támogatása
- A térség tavainak hasznosítása, környezetük fejlesztése
- A vízrendezés támogatása
- A városkörnyéki települések turisztikai potenciáljának hasznosítása
- A terület agroökológiai potenciáljának hasznosítása
- Várpalota energiafüggősége csökkentése, az energiahatékonyságot elősegítő fejlesztések támogatása, alternatív lehetőségek támogatása elsősorban a települések kommunális energia ellátására
- A korábbi ipari valamint a honvédelmi tevékenységek során sérült tájrészletek környezeti rehabilitációja

3. A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése

- Térségi mobilitás biztosítása
- A város elérhetőségét, a kistérségi központi szerepe erősítését, a foglalkoztatás bővítését valamint a munkahelyek és a szolgáltatások elérhetőségét segítő közlekedési hálózat fejlesztés
- Környezetbarát közlekedési eszközök használata, a kerékpárút hálózat fejlesztése, a kerékpárutak hálózattá szervezése, a földúthálózat fejlesztése a településközi kerékpározási lehetőségek bővítése érdekében

- Intelligens közlekedési rendszerek támogatása
- Forgalmbiztonság növelése

4. A lakosság életminőségének javítása, a helyi közösségek fejlesztése

- Várpalota ellátó szerepének növelése a környező települések tekintetében
- A városkörnyéki települések fejlesztésének támogatása
- A leromló városrészek hanyatlásának megállítása,
- A lakosság egészségének megőrzése, egészségi állapotának javítása
- Az oktatás, a képzés és a továbbképzés fejlesztése minden szinten
- A szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközik stb.), valamint óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások minőségének fejlesztése

1.2.3 Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz

A Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016 c. dokumentum az alábbi, környezetvédelmi szempontból indokolt beavatkozásokat tartja szükségesnek Várpalota városban és térségében:

- Útfejlesztés, útkorszerűsítés
- Zajvédelem, különösen a közlekedésből eredő zajok (8. sz. főút) csökkentése
- Korszerű hulladékgazdálkodási rendszer kiépítése
- Öko- és „szelíd” turizmus fejlesztése
- Megújuló energiaforrások használatának fokozása

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKSEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

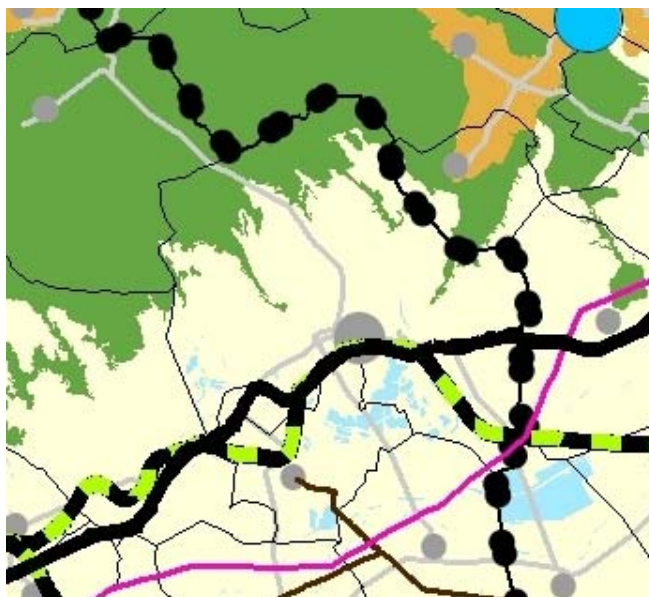
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényt (továbbiakban: OTrT törvény) az Országgyűlés 2003-ban fogadta el. A törvény első átfogó módosítására 2008-ban került sor. Az OTrT törvény 29. §-a úgy rendelkezik, hogy a terv felülvizsgálatát legalább 5 évente el kell végezni. Ennek megfelelően a törvény soron következő módosítása 2013-ban megtörtént: az Országgyűlés a módosító javaslatot 2013. december 9-én elfogadta, a törvény 2014. január 1-jén hatályba lépett.

A jelenleg hatályos OTrT. 45 – részben új vagy pontosított – fogalmat tartalmaz.

Az OTrT. 2. számú melléklete az ország szerkezeti tervét tartalmazza. Az alábbi térképkivágot Várpalota településre vonatkozó térképrészlet:

Az Ország Szerkezeti Terve

Forrás: Országos Területrendezési Terv

Az OTrT törvény 3. számú melléklete tartalmazza a hatályos országos övezeteket. Az övezetek köre, száma és elnevezése is módosult. A módosulás Várpalota települést is érinti. A kilenc országos övezet közül a település közigazgatási területe az alábbi övezetekkel érintett:

- a) országos ökológiai hálózat,
- d) kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,
- e) országos jelentőségű tájképvédelmi terület,
- g) országos vízminőség-védelmi terület (a korábbi két, vízminőség-védelmi célokat szolgáló országos övezet egyesítésével jött létre)
- i) kiemelt fontosságú honvédelmi terület

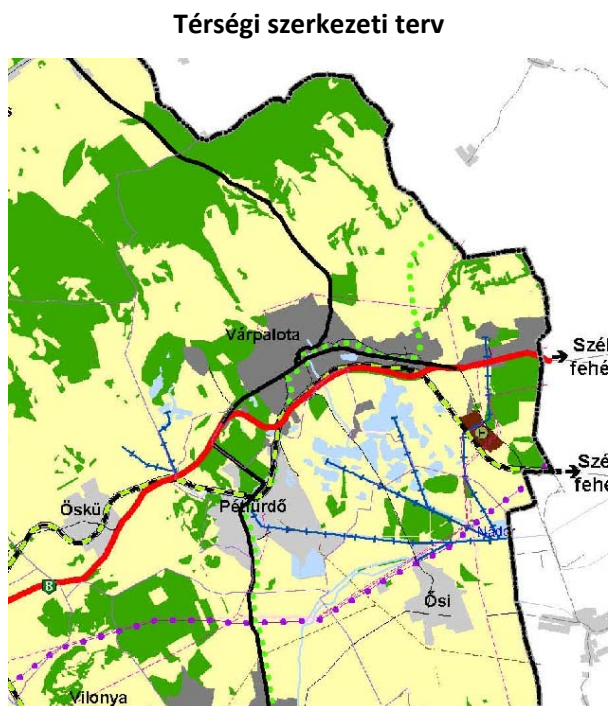
1.3.2 Veszprém Megye Területrendezési Terve

Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2005-ben hagyta jóvá a Veszprém Megye Területrendezési Tervéről szóló 5/2005. (V.27.) önkormányzati rendeletet. Többszöri módosítás után 2011-ben jelent meg az 5/2011. (II.28.) önkormányzati rendelettel egységes szerkezetbe foglalt szöveg. Ugyanebben az évben került megalkotásra és elfogadásra a 15/2011. (II. 24.) MÖK határozat:

Veszprém Megye Területrendezési Tervének megyei szabályozási ajánlásairól. A területrendezési terv az OTrT korábbi hatályos változatával van összhangban, a módosítás utáni, 2014. január 1-jétől hatályos változat szerinti átdolgozás még nem történt meg.

Az 1.2-1.15 melléklet tartalmazza a „Főutak tervezett településselkerülő szakaszai” listáját. A 8. sz. főút Várpalotai elkerülő szakasza – mint az OTRT-ben is – szerepel a tervezett elkerülő utak között.

A 2. számú melléklet tartalmazza a térségi szerkezeti tervet. Az alábbi térkép kivágat Várpalota településre vonatkozó térképrészlet:

Forrás: Veszprém Megye Területrendezési Terve

A 3. számú melléklet tartalmazza – a módosított OTRT-val még nem szinkronizált – övezeteket, amelyek közül az alábbiak érintik a települést:

- 3.1. Magterület övezete, ökológiai folyosó övezete, puffer terület övezete
- 3.3. Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete, erdőtelepítésre alkalmas terület övezete
- 3.4. Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete, térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete
- 3.5. Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete, térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete
- 3.6. Történeti települési terület övezete
- 3.7. Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete
- 3.9. Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete
- 3.11. Nagyvízi meder övezete, rendszeresen belvíz járta terület övezete

- 3.12. Földtani veszélyforrás terület övezete
- 3.13. Vízerosziónak kitett terület övezete
- 3.14. Szélerózióknak kitett terület övezete
- 3.15. Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete, honvédelmi terület övezete

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK VÁRPALOTA VÁROS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Település	szerkezeti terv elektronikusan hozzáférhető	Várpalota fejlesztését befolyásoló megállapítások
Pétfürdő	nem	
Öskü	igen	nincs ilyen megállapítás
Ósi	igen	nincs ilyen megállapítás
Nádasladány	nem	
Csór	igen	nincs ilyen megállapítás
Isztimér	igen	Várpalotával közös vízellátás, szennyvízkezelés lehetőségét vizsgálja a terv
Tés	nem	
Bakonykúti	igen	zsákfalú jellegének megszüntetését vizsgálja a terv Várpalota felé történő feltárással
Fehérvárcsurgó	igen	nincs ilyen megállapítás
Sárkeszi	igen	nincs ilyen megállapítás

Néhány település szerkezeti terve csak a Lechner Nonprofit Kft. Építésügyi Dokumentációs és Információs Központjában lelhető fel, és csak helyben olvasható.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

A 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégia a 2007-2013-as programozási ciklus prioritásaihoz illeszkedően határozta meg a város stratégiai céljait, az alábbiak szerint:

- Fejlett diverzifikált városi gazdaság
- Kialakított rugalmas és piacképes kistérségi humán erőforrás fejlesztési rendszer
- Kialakult, széles réteget vonzó minőségi turizmus

- Minőségi városi közlekedés
- Élhetővé tett lakóhelyek

Várpalota Integrált Városfejlesztési Stratégiája a 2007-2013-as időszakban három jelentős város-rehabilitációs összefüggő akcióterületet jelöl ki, és prioritálja ezeket. A prioritási sorrend első helyén az úgynevezett szociális városrehabilitációs akcióterület található.

A szociális városrehabilitációs akcióterületen történő fejlesztési elképzelések megvalósítását Várpalota Város önkormányzata a „Várpalota szociális városrehabilitációja” (KDOP-2008-3.2.1-0002) projekt keretében valósította meg. A szociális városrehabilitációs projekt a város egyik leromlott lakótelepszerű részén, a Tési-domb városrészben kerül megvalósításra.

Az akcióterület fő célja – összhangban a KDOP 3.2.1 Leromlott vagy leromlással veszélyeztetett városrészek rehabilitációja kiírás pályázati útmutatójában foglaltakkal – a Tési-dombi akcióterület infrastrukturális és szociális leszakadásának megelőzése volt. A projekt 2014 novemberében sikeresen lezárult.

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Várpalota város Önkormányzat Képviselő-testületének 176/2007. (V. 31.) határozatával megállapított és 286/2008. (X. 30.) határozatával kiegészített településfejlesztési koncepciója az alábbiakban határozza meg a város jövőképét:

Várpalota a város ipari hagyományaira, a sikeresen végrehajtott gazdasági szerkezetváltására támaszkodva, valamint a megerősödő szolgáltató szektorra építve magas arányú foglalkoztatást biztosító, sikeres kistérségi központ.

A település átfogó célja a következő:

Teljes mértékben megvalósuló gazdasági szerkezetátalakulás Várpalotán, valamint a megerősödő kistérségi centrum szerepkörhöz szükséges funkciók kiteljesítése, ami jelentős mértékben hozzájárul a lakosság életminőségének folyamatos emelkedéséhez.

1.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERV ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Várpalota város képviselő testülete 2009-ben fogadta el a 22/2009. (V. 4.) ök. rendelettel a Helyi Építési Szabályzatot. Többszöri módosítás után 2013-ban egységes szerkezetbe foglalták. A jelenleg egységes szerkezetbe foglalt változat a 2013. április 26-án hatályos állapot. Ezt követően is történtek módosítások: a 22/2013. (VI.28.) önkormányzati rendelettel elfogadott, a 33/2013. (XI.28.) önkormányzati rendelettel elfogadott, valamint a 9/2014. (IV.14.) önkormányzati rendelettel elfogadott módosítások vannak jelenleg hatályban.

Ugyancsak 2009-ben fogadták el a 114/2009. (IV.30.) sz. képviselő-testületi határozattal a Településszerkezeti Tervet, amelyet többszöri módosítás után 2013-ban foglalták egységes

szerkezetbe. A jelenleg egységes szerkezetbe foglalt változat a 2013. április 20-án hatályos állapot. Várpalota város 176/2007. (V. 31.) képviselő-testületi határozattal elfogadott Településfejlesztési koncepciója tartalmazza azokat a követelményeket, amelyeket a településszerkezeti terv kidolgozása során figyelembe kellett venni. Ugyancsak alapul szolgált az a Településfejlesztési döntés, amely Várpalota képviselő-testülete által 2008 októberében a 286/2008.(X.30.) határozattal került elfogadásra.

A településszerkezeti terv kidolgozása során az alábbi általános szempontokat érvényesítették:

- A településszerkezet továbbfejlesztésének igénye
- A települési funkciók bővítési lehetőségének biztosítása
- A gazdasági környezet megújulásának lehetősége
- A táji, természeti és épített környezet értékeinek védelme és továbbfejlesztése
- A lakóterületi minőség javítása, valamint a lakókörnyezeti és lakáskínálat bővítése

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

A hatályos településszerkezeti terv a legfontosabb részfeladatokat az alábbiak szerint határozta meg:

- Várpalota településközpont rehabilitációja, a közösségi terek használatának kiteljesedése, valamint az idegenforgalom fejlesztése érdekében szükséges a településközpont átmenő forgalomtól való védelme, a településközpontot elkerülő belső – közel gyűjtőúthálózat szintű – körgyűrű kialakítása.
- Az egyes városrészek jobb együttműködésének biztosítása érdekében szükséges a városrészek közötti közvetlen közúti és gyalogos kapcsolatok megteremtése.
- A lakóterületi kínálat bővítése, a telepszerű többszintes és családházias területek közötti minőségi sávban új lakásépítési lehetőségek biztosítása.
- A lakótelepek rehabilitációja, a közösségi terek (nem feltétlenül közterületek) biztosítása és felújítása, a parkolási igények kielégítése.
- A széleskörű, egyelőre kevésbé differenciált befektetői réteg letelepítése érdekében, a komplex települési funkciók befogadására alkalmas (településközpont vegyes, központi vegyes) területfelhasználási kategóriának tágabb körű alkalmazása a településben.
- A lakóterületi környezet és lakáskínálat terén nagyobb mértékben szükséges kihasználni a település kialakult és védelemre érdemes történelmi településszerkezettel rendelkező részeiben rejlő lehetőségeket. Egyidejűleg szükséges a telepszerű többszintes lakóterületek, valamint a volt bányász lakótelepek rehabilitációja, a készenléti lakótelep műszaki-fizikai megújítása.
- Várpalota településközpontához csatlakozó, illetve a vasútállomás térségében tervezett, de még ki nem alakult, nagy belső tartalékokkal rendelkező területrészek esetében (pl. Várpalota Város autóbusz pályaudvar térsége, volt S1 bánya területe) az eddiginél komplexebb funkcionális kialakítási lehetőségek biztosítása.
- A települést átszövő zöldfelületi elemek rendszerbe szervezése, a városi szinten jelentős közparkok rögzítése a település beépítésre szánt és beépítésre nem szánt részeinek zöldfolyosókkal való összekötése.

- A rekreációs tevékenység befogadásának területi bővítése érdekében szükséges a déli tórendszer, valamint egyes külterületi, részben erdősült területek e tevékenységre alkalmas területfelhasználási lehetőségének megteremtése, a jelenlegi területfelhasználási kategóriák felülvizsgálatával a táji, természetvédelmi, vízgazdálkodási szempontok egyidejű figyelembevételével.
- A jogszabályi környezetben időközben bekövetkezett változások igényelte szerkezeti tervi módosítások átvezetése (elsősorban a vízbázis, valamint táj- és természetvédelem terén).

A szerkezeti tervben rögzített fejlesztések közül jelenleg megvalósítás alatt áll a 8-as út elkerülő szakasza valamint a belső közlekedési gyűrű kialakítása (Hétvezér útja – Dankó Pista u.)

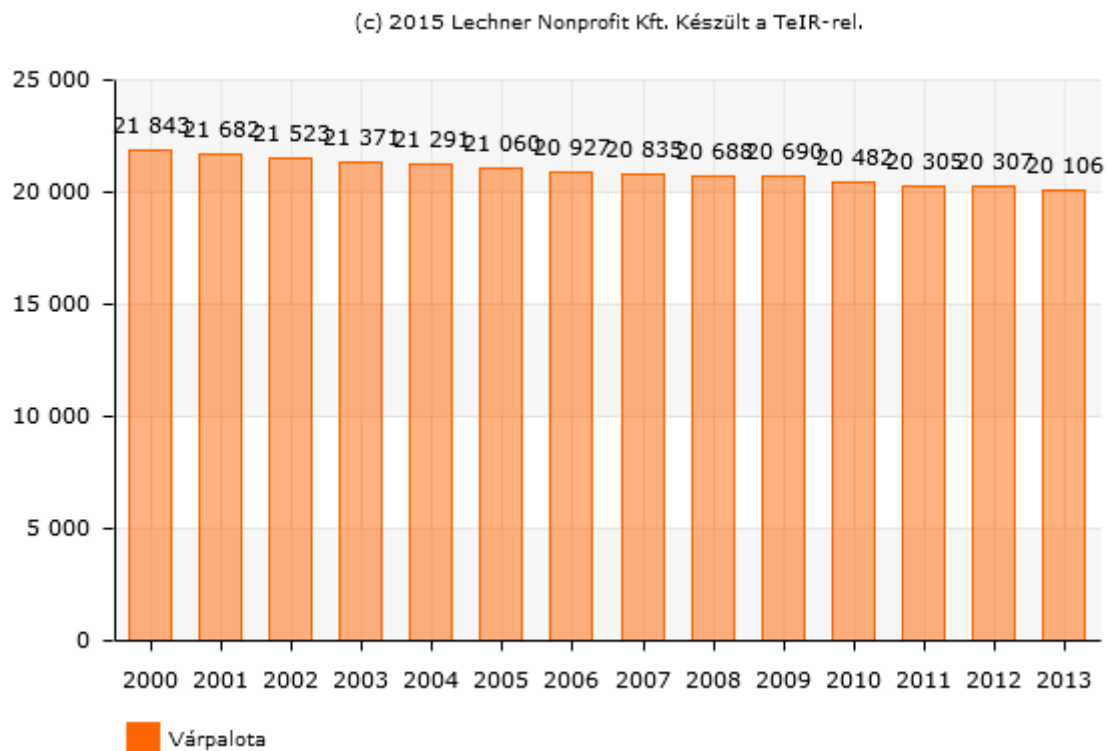
1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1 A település népességének főbb jellemzői

Demográfia

A város népsűrűsége 140 fő/km², megyéjében a legnagyobb népességkoncentrációval rendelkezik. Lakónépessége 2014. január 1-jén 20 106 fő volt, némileg kevesebb, mint a város Pétfürdőtől való elválása után, 1998-ban. A népességszám folyamatos csökkenése már a rendszerváltozás idején megkezdődött, a város ugyanis a gazdasági-társadalmi átalakulás egyik nagy veszteseként élte meg az 1990 utáni éveket.

Lakónépesség szám az év végén (fő) Várpalotán

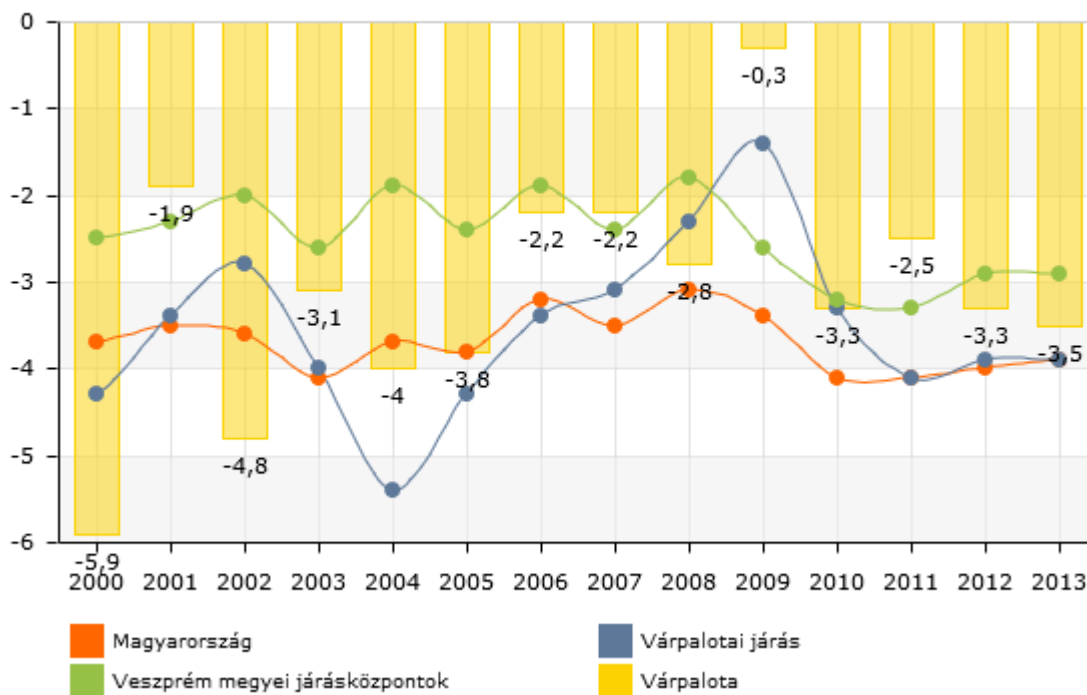
Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Várpalota népessége a megelőző évtizedekben gyors ütemben gyarapodott; az 1900-as évek eleji népességszáma a 6000 főt is alig haladta meg, 1990-re viszont már 27.000 főre duzzadt népességszáma. A rendszerváltozás után drasztikus népességcsökkenésről mégsem beszélhetünk, az egyetlen komolyabb visszaesést Pétfürdő különválása okozta 1997-ben.

A népességcsökkenés ennek ellenére folyamatos, bár kis mértékű, amelyet részben a város természetes szaporodásának állandó negatívuma okoz. Kiemelendő ugyanakkor, hogy a természetes fogyás tekintetében Magyarország és a Várpalotai járás adataihoz képest a Várpalota városi adatok kedvezőbbek a vizsgált időszakban.

Természetes szaporodás, fogyás egyenlege Várpalotán

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

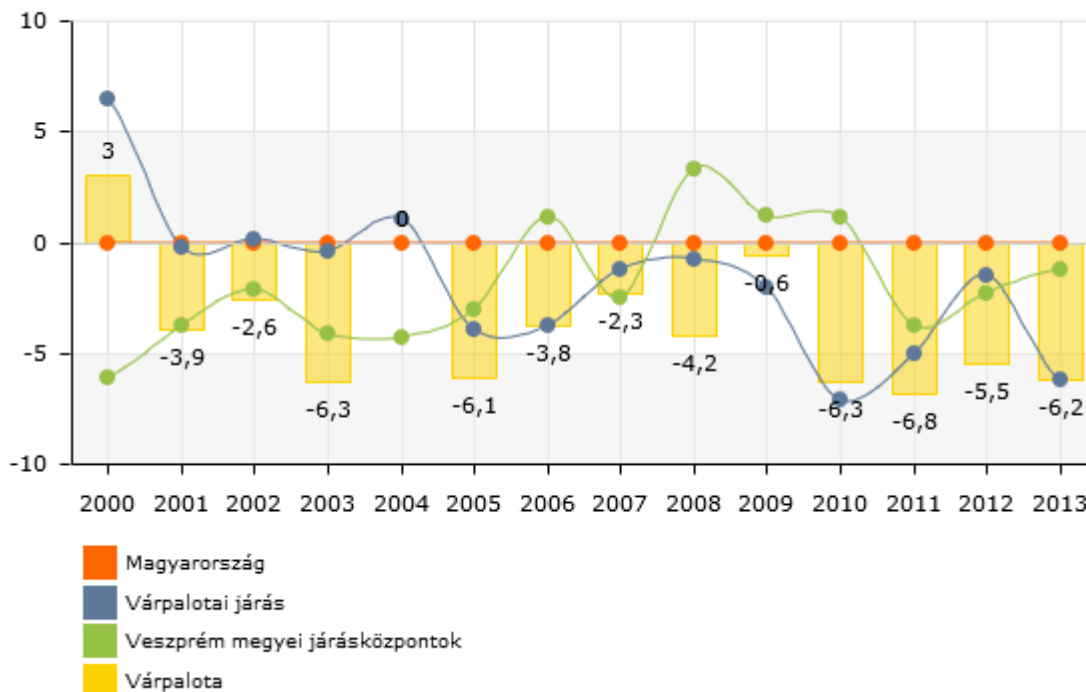

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A népességcsökkenést ezen kívül negatívan befolyásolta az elvándorlás is a városból. Jelentősége ugyan nem befolyásolta döntő mértékben a népességszám-változását, az elvándorlás azonban 1990 óta a legtöbb évben meghaladta a beköltözők számát, a város tehát inkább népesség-kibocsátóként szerepel a településhálózatban.

Vándorlási egyenleg (állandó, ideiglenes együtt) Várpalotán

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Az állandó lakónépességben belül a 0-14 évesek aránya 2013 végén 13,8% volt Várpalotán, ez kissé meghaladja a Veszprém megyei járásközpontok arányát (13%), de alatta marad az országos átlagnak (14,3%). Ennek a korcsoportnak az aránya az állandó lakónépesség körében kis mértékben bár, de folyamatosan csökken, mind Magyarország egészét, mind Várpalotát tekintve.

A 15-59 évesek aránya Várpalotán a vizsgált referencia-időszakban (2000-2013) mindvégig meghaladta az országos arányt, 2013-ban 63,7%-ot tett ki ez a csoport az állandó lakónépességben belül (országos arány: 62%). A korcsoport aránya nem változott számottevően a vizsgált 14 év alatt.

A 60 év felettek aránya viszont egyre növekszik, ami az egész országra jellemző előregedéssel magyarázható. 2000-ben 17,5%-ot tett ki az idősek aránya Várpalota állandó lakónépességéből, 2013-ban ez már 22,5% volt. Az országos arány mindvégig magasabb volt, mint a várpalotai, sőt, a Veszprém megyei járásközpontokkal összehasonlítva is kis mértékben bár, de alacsonyabb volt az idősek aránya Várpalotán. Ezt igazolja az öregségi mutató is: a száz 0-14 évesre jutó 60 év feletti aránya Várpalotán 163 volt 2013-ban, míg az országban 166,7, és a Veszprém megyei járásközpontok átlaga 189 volt.

A fentiek alapján nem meglepő tehát, hogy Várpalotára – csakúgy, mint az ország egészére – természetes fogyás jellemző. Mértéke -3,5%, míg az országban -3,9. Míg a fogyás országos mértéke

viszonylag kis ingadozást mutat a 2000-2013-as időszakban, addig a várpalotai népességet tekintve vannak pozitív (2009-ben -0,3%), és negatív (2000-ben -5,9%) „csúcsok” is.

A város állandó és ideiglenes lakónépességének változását bemutató vándorlási egyenleg mutató is főként a negatív tartományban mozgott a vizsgált időszakban, azaz Várpalota – kis mértékben bár, de – népesség-kibocsátó település.

Nemzetiségi összetétel

A nemzetiségi összetételt tekintve megállapítható, hogy Várpalotán a legnagyobb etnikai csoportot a cigány (romani, beás) népesség teszi ki, arányuk – a népszámlálási kérdőívek alapján – 2011-ben 0,6% volt (országos arány: 3,2%). A valós arány azonban ennél magasabbra becsülhető. A többi hazai nemzetiségi kisebbség aránya együttesen 1,1% - ez is alatta marad az országos átlagnak (3,2%). A településen roma és ukrán nemzetiségi önkormányzat működik.

Képzettség

A 7 éves és idősebb korosztályon belül a legfeljebb általános iskola 8 osztályát végzettek aránya 2011-ben 24,8% volt; ez szinte megegyezik az országos átlaggal (25%).

Ugyanezen a korcsoporton belül az érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 27,1%, ami szintén leképezi az országos arányt (27,5%).

Az érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában Várpalotán 26,5%, az országos arány ennél jóval alacsonyabb, 19,5%.

Az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya Várpalotán 10,3%, ez alatta marad az országos 15,5%-nak, ami feltehetőleg a kisvárosi jelleggel és a munkaerő-piaci kínálattal függ össze.

A lakosság képzettségi struktúráját tekintve elmondható tehát, hogy a szakképzett lakosság nagy számban van jelen a városban, ami megmutatkozik abban, hogy a város dolgozóinak jelentős részét elsősorban ipari vállalatoknál foglalkoztatják (Várpalotán, illetve a közeli nagyobb városokban), ahol szükség van szakképzett munkaerőre. A helyi munkalehetőségek azonban kevésbé igénylik magasan kvalifikált szakemberek jelenlétét a városban, és ez látszik is a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányán.

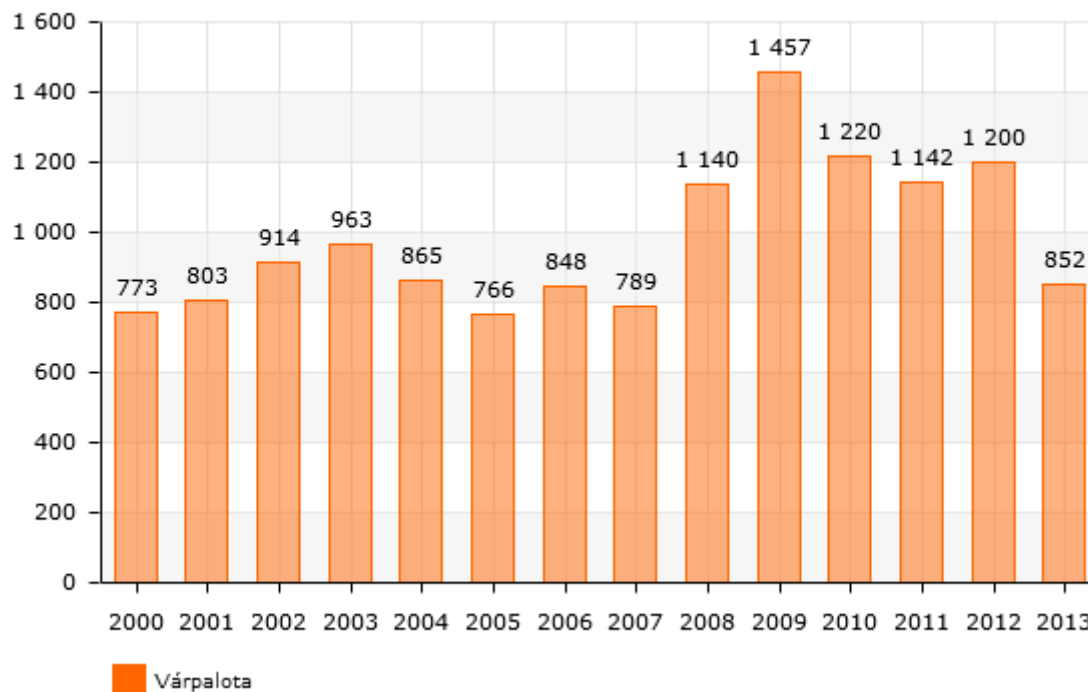
Foglalkoztatottság

A város munkanélküliségi rátája az elmúlt 20 év folyamán igen hektikusan alakult. Az ezredfordulóig folyamatos csökkenés jellemezte, ezekben az években az országos átlagnál ugyan alacsonyabb volt, azonban 2000 után a munkanélüliek száma és aránya megugrott, majd 2,5 százalékponttal lett magasabb a 2000-es évhez képest, amivel az országos átlagot is meghaladta.

Ezután újra csökkenésbe ment át, és 2005-re újra elérte az öt évvel korábbi, viszonylag alacsony szintet. 2006-ban azonban ismét emelkedett a munka nélkül lévők száma és aránya. 2006-ban a munkanélküliség 5,9%-os rátája ugyan alacsonyabb volt, mint az országos munkanélküliségi szint 6,2%-os értéke, a Veszprém megyei munkanélküliségi rátával összehasonlítva azonban rosszabban teljesített több mint két tized százalékponttal.

Regisztrált munkanélküliek száma Várpalotán

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

2009-ben ismét magasabb szintre ugrott a regisztrált munkanélküliek száma (1457 fő), feltehetően a begyűrűző gazdasági válság hatására (megyei, és országos szinten is hasonló tendencia volt tapasztalható ebben az évben). 2011-re ismét 5,9%-os szintre csökkent a munkanélküliségi ráta.

A 2009-es gazdasági mélypont több foglalkoztatási mutatóban is tükröződik. A tartós munkanélküliek aránya 2009-ben 2,1%-ra ugrott, és aztán fokozatosan csökkent 1,5%-ra 2013-ban. 2009-ben volt a legmagasabb a nyilvántartott álláskeresők száma a munkaképes korú népesség százalékában (11%)

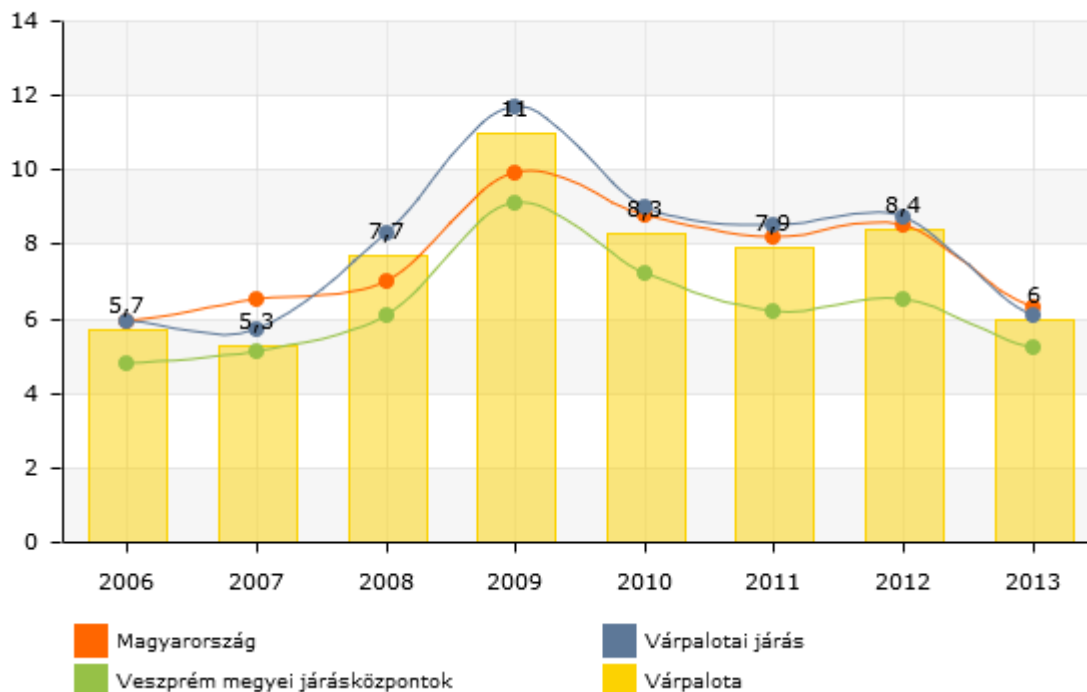
A gazdasági aktivitás tekintetében a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva javuló tendencia tapasztalható. 2001-ben 57,7% volt a foglalkoztatottak aránya, 2011-ben pedig 60,7%.

A regisztrált munkanélküliek körében magas a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűnek nevezhető csoportok aránya: az alulképzettek (legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzettek) aránya 30% feletti (bár csökkenő tendenciát mutat, 2000-ben még 39,7% volt az arányuk, ez 2013-ra visszaesett 31,8%-ra). A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya viszont nőtt, 2001-ben még csak 34,3% volt az arányuk, 2013-ban viszont 40,3%. A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya az elmúlt 10 évben nagyjából állandó, 13-14% körüli.

Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú lakosság százalékában

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességből 8,4% volt 2012. december 31-én. Ez meghaladja a régiós (7,3%) és a megyei átlagot (7,2%), de nem tért el jelentősen az országos vagy a járási átlagtól. 2013-ra tovább csökkent a munkanélküliség, 100 munkaképes korú lakosra csupán 6 regisztrált munkanélküli jutott Várpalotán.

A várpalotai lakhelyű foglalkoztatottak körében az ingázó (más városba elvándorló) foglalkoztatottak aránya 52,4% a 2011-es népszámlálás adatai alapján (2001-ben ez 45,6% volt); ez magasabb az országos aránynál (34,5%). Az eljáró munkavállalók viszonylag magas aránya indokolható a város gazdaságfejlesztési és infrastrukturális jellegzetességeivel ('90-es évek végén, illetve azt követően megszűnő sok munkahely, a város megközelítését biztosító közúti és vasúti infrastruktúra állapota), valamint a munkahelyek kisvárosi jellegből fakadó korlátozottságával, illetve munkaerő-elszívó nagyobb városok (Veszprém és főként Székesfehérvár) közelségével. Az „itt élő, másutt dolgozó” jelenség számos családi, szociális feszültséget, problémát is okoz – hosszú távon nem előnyös állapot sem a munkavállalóra, sem szűkebb szociális környezetére nézve sem.

A foglalkoztatási adatokat elemezve látszik, hogy a közelmúltban nem valósult meg olyan jelentős beruházás Várpalotán, amely hosszabb távon jelentős foglalkoztató lenne. A város munkavállalóinak egy jelentős része emiatt Veszprémben, illetve Székesfehérváron vállal munkát, ahova jelentős beruházók érkeztek a rendszerváltozás óta, nagyszámú munkahelyet biztosítva a városok tágabb környezetének is. A helyben foglalkoztatottak döntő része a kereskedelemben, valamint kis- és

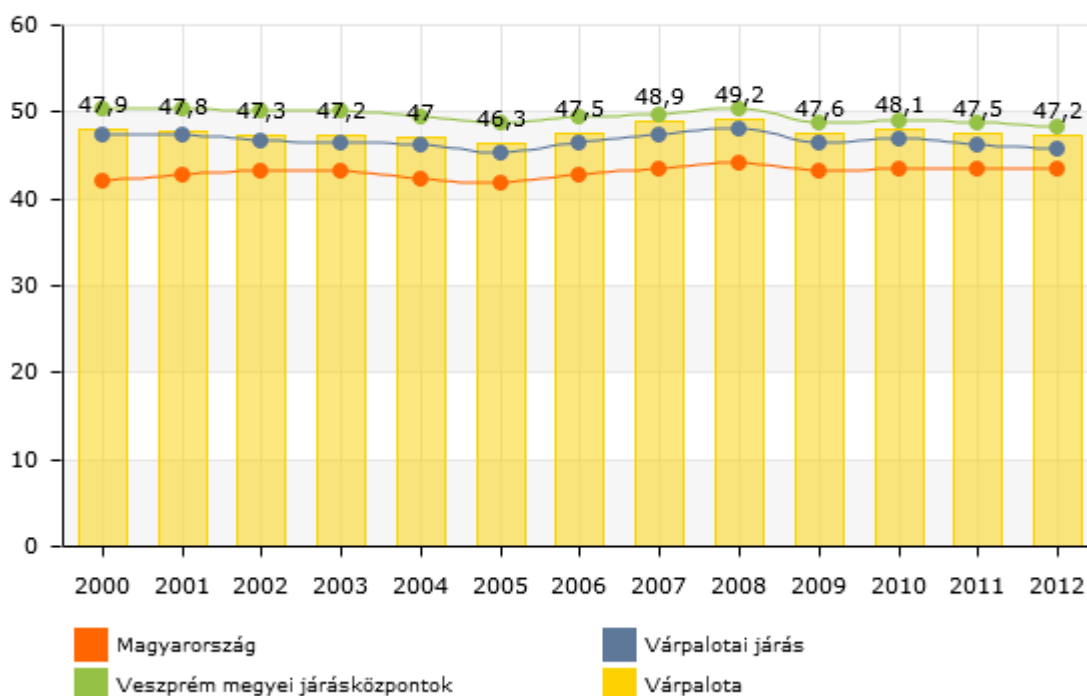
középvállalkozásokban dolgozik. Ez azonban Várpalota sebezhetőségére is felhívja a figyelmet: amíg Várpalota munkahelyek biztosításának tekintetében nem tud szinte teljes egészében saját lábára állni, addig a várpalotai munkavállalók ki lesznek szolgáltatva a közeli nagyvárosok, illetve az oda települt, elsősorban multinacionális vállalatok gazdaságpolitikájának, ami a munkavállalók számára képlékeny helyzetet tud csak biztosítani. Gondot okoz az is, hogy a más városokban foglalkoztatott munkavállalók egy része munkaerő-közvetítő cégeken keresztül jut munkához, gyakran azonban csak átmeneti munkalehetőségeket biztosítanak, ami helyzetük kiszolgáltatott voltát okozza sokuknak.

Jövedelmi viszonyok

A lakosság jövedelmi helyzetének vizsgálata alapján azt is kimondhatjuk, hogy az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 2008-ig emelkedő tendenciát mutat, majd utána kis mértékben visszaesett, és 2012-ben is alig haladta meg a 2008-as szintet (2008-ban 709 525, 2012-ben 728.247 forint volt). A lakosság jövedelmi helyzete kissé meghaladja az országos átlagot (2012-ben 680.194 forint), attól azonban csak kis mértékben tér el, az ország fejlettebb városaihoz képest jócskán le van maradva.

100 lakosra jutó adófizetők száma

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A 100 lakosra jutó adófizetők száma meglehetősen állandó szinten maradt az elmúlt években, 2012-ben 47,2. Az aktív korúakon belül 35,3% a rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, mely tükrözi a megyei (34,8%), illetve az országos (33%) arányt is.

A háztartások jövedelmi szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a munkaviszonyból szerzett lakossági jövedelmek mértéke a legnagyobb, a vállalkozásokból származó jövedelem csupán 2% körüli.

Életminőség

A városi életminőséget több tényező határozza meg, ezek között legfontosabbnak említhetők a humán közszolgáltatások, az élhető városi környezet, a rekreációnak, a szabadidő minőségi eltöltésének lehetőségei.

Humán közszolgáltatások, egészségügy

Várpalota Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően gondoskodik a humán közszolgáltatások biztosításáról (szociális szolgáltatások, közoktatás, egészségügy), azonban ezen felül is számos intézkedés történt a hozzáférés javítása, szolgáltatások minőségének fejlesztése érdekében.

A település humán infrastruktúrájának bemutatását az 1.8 fejezet tartalmazza.

Élhető lakókörnyezet

Várpalota infrastrukturális szempontból (pl. közművek, épített környezet, közlekedés) megfelelően kiépített település, a városi élet fizikai feltételei rendelkezésre állnak, és jelentős fejlesztések is történtek ezen a téren az utóbbi években. *A városi infrastruktúra részletes elemzését az 1.12 – 1.20 fejezetek tartalmazzák.*

A városi élet minőségét azonban olyan, a mindennapi tevékenységekhez szükséges feltételek is meghatározzák, mint például játszóterek, bevásárló- és szolgáltatóközpontok megléte, illetve zöldfelületek kellő aránya. Az ún. szocialista városfejlesztés – mely Várpalotára is jellemző volt – az ipart helyezte előtérbe, a harmonikus, élhető városi terek kialakítása sokadik szempont volt csak a várostervezésnél a XX. század közepén. Mára ezt jelentősen sikerült enyhíteni a zöldfelületek, közösségi terek szerepének erősítésével.

A városrészi elemzésből is kitűnik, hogy súlyosan funkcióhiányos terület nincs Várpalota városában, tehát az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosított. Az Önkormányzat ezen felül számos kezdeményezéssel igyekszik hozzájárulni a lakókörnyezet élhetőbbé tételéhez és a minőségi városi szolgáltatások megteremtéséhez, csak a közelmúlt fejlesztései közül kiemelhetjük a szociális városrehabilitációs projektet, játszóterek fejlesztését, gyermekorvosi rendelő felújítását és új rendelők kialakítását, illetve a szezonálisan üzemelő korcsolyapálya létesítését.

Rekreáció, szabadidő

A szabadidő minőségi eltöltésének feltételei alapvetően rendelkezésre állnak a városban. A szabadidős elfoglaltságok legfontosabb színhelye a Gál Gyula Városi Sportközpont. Naponta átlagosan 1000 ember fordul meg itt, ennek a létszámnak kb. a fele az iskolai testnevelésórákon részt vevő tanulók. Legfontosabb sportágak a városban a kézilabda és a labdarúgás. Az elmúlt években a sportcsarnok területén számos fejlesztés történt. Megújultak a labdarúgó pályák, öntöző berendezések kerültek elhelyezésre, és a sportkedvelők igényeit figyelembe véve a sportpályák kispadokkal lettek ellátva. Belügyminisztériumi pályázat keretében valósult meg a sportcsarnok

területén található illemhelyiségek felújítása, valamint multifunkciós műfüves pálya is kialakításra került.

A Várpalotai Közüzemi Kft. közreműködésével, az Önkormányzat és más városi szervezetek támogatásával 2013 telén megnyílt a Várpalotai Jégpálya, mely 40x20 méteres pályával várja a korcsolyázás kedvelő nagyközönséget, szezonális jelleggel.

Várpalotán több, már régi hagyományokkal bíró sportegyesület teremt rendszeres testmozgásra alkalmat. A városban a sportprogramokhoz való hozzáférés mindenki számára biztosított, azonban ezek többnyire nem ingyenesek (kivéve pár civil szervezet által biztosított lehetőséget). Az általános iskolák délutáni sportprogramjai elsősorban labdajátékok (kézilabda, kosárlabda, labdarúgás).

Versenysport tekintetében az alábbi szakosztályok működnek jelenleg a városban: labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, asztalitenisz, küzdősportok és harcművészet, hosszútávfutás, táncok.

A városban több biztonságos és minden korosztály igényeit kielégítő játszótér is rendelkezésre áll. 2006-2007 esztendőben épült meg az ún. „Játékvár”, a várpalotai Thury-vár kicsinyített és játszóelem-formában megépített mása. A játszóelem közvetlenül a várpalotai vár szomszédságában épült és egyre népszerűbb a városba látogató turisták, valamint a helyi családok körében. Az elmúlt években számos játszótér korszerűsítése, biztonságosabbá tétele történt meg, és a szociális városrehabilitációs projekt keretében a Tési-dombon is sor került egy játszótér felújítására, valamint Többgenerációs Közösségi Park kialakítására, mely az egészen fiatal korosztálytól kezdve a tinédzsereken, fiatal felnőtteken át az idősekig mindenki számára a korosztályának megfelelő szabadidős elfoglaltságot nyújt.

A közösségi tereket, a humán infrastruktúra részletezését lásd: 1.8 fejezet.

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az egyes települések társadalmi szerkezetét vizsgálva összefüggéseket lehet találni a területi és társadalmi tagolódás közt, mely visszavezethető a város gazdaságfejlődésére, városfejlesztési programokra és beavatkozásokra. Várpalota városrészei is változatos képet mutatnak. A 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégia 8 városrészt azonosított, leírta társadalmi és gazdasági sajátosságait, bemutatta egymáshoz viszonyított helyzetüket. Az alábbiakban ismertetjük az IVS főbb megállapításait, aktualizálva a 2011-es népszámlálás városrészi adataival.

A városrészek elnevezése, lehatárolása az elemezhetőség érdekében illeszkedik a KSH által a 2011-es népszámlálás során alkalmazott városrészi kategóriákhoz (illetve az IVS-ben alkalmazott városrészi elnevezésekhez). Fontos megjegyezni, hogy a városfejlődés, a demográfiai és gazdasági változások természetes folyamatait figyelembe véve a városrészek KSH általi lehatárolása pontosításra szorul, melynek kezdeményezését javasolja az Önkormányzat.

Belváros:

A városrész lakónépességét tekintve a 2000-es évek eleje óta csökkenő tendenciát tapasztalhatunk. 2007-ben 3254 fő, 2011-ben 2982 fő élt a városrészben. A csökkenésnek két oka van: egyrészt a viszonylag nagyarányú időskorú népesség, másrészt pedig a lassú, de folyamatos kiköltözés a város külsőbb kerületeibe. Korösszetétele 2011-ben nagymértékben előregedő városrész képet mutatva, a

lakosság 29,9%-a (2001-ben 24,3%-a) ugyanis időskorú, míg a fiatalok aránya csupán 11,4% volt. Ugyancsak viszonylag alacsony az aktív korú népesség aránya (58,7%). Az iskolai végzettséget tekintve viszonylag jó helyen szerepel a városrész, hiszen a felsőfokúak aránya (12,7%) már-már megközelíti az országos átlagot is, az aktív korúakon belül a csupán nyolc általános iskolai osztályt elvégzettek aránya pedig viszonylag alacsony (9,9%). A városrész foglalkoztatási helyzete is viszonylag jónak tekinthető, a foglalkoztatottak aránya 64,6% volt az aktív korú népességből, a rendszeres munkajövedelemmel, valamint a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya alacsony volt.

A nagymértékben előregedő városrész lakossága tehát igen jó iskolai végzettségének is köszönhetően nagymértékben foglalkoztatva van, a munkanélküliek száma viszonylag alacsony. Emiatt a városrész szociális helyzete is aránylag jó, jelentős szociális problémák a területen nem találhatók.

Tési-domb:

A lakónépesség száma 2001-ben 6335 fő volt, 2007-ben 5473 fő, viszont 2011-ben már 5990 fő. A 2000-es évek elejétől csökkent a városrész lakónépessége, ám az utóbbi években ismét növekedés volt tapasztalható – nagyon valószínű, az IVS nyomán ebben a városrészben megvalósult szociális városrehabilitációs projekt is hozzájárult a lakókörnyezet vonzóbbá tételéhez, a népességmegtartáshoz és –vonzáshoz.

Iskolai végzettségükben az aktív korúakon belül a legfeljebb általános iskolát végzett lakosok aránya (14,1%) magasabb a városi átlagnál (13,6%), de a felsőfokú iskolát végzettek aránya viszont alacsonyabb (10,9%, a város egészére vonatkoztatva 12,5%). A foglalkoztatottak aránya (60,9%) szinte megegyezik a városi átlaggal.

A kedvező korösszetétellel rendelkező városrészben a foglalkoztatási helyzet is viszonylag kedvező, amit mutat a szociális segélyezettek relatíve alacsony aránya is.

A fenti helyzetleírásból is látszik, hogy a városrészben nem homogén társadalmi csoportok élnek. Megtalálható a viszonylag jó módúnak mondható középosztály, annak minden ismérével (viszonylag magas iskolázottság, megfelelő lakásállomány, viszonylag magas jövedelem, stb.), valamint a szegényebb rétegek is, akiknél ugyanezen mutatók sokkal rosszabb képet festenek. Mivel a két csoport lakosság száma viszonylag kiegyenlített így a városrész statisztikai mutatói a városi mutatókhoz viszonyítva elég közel vannak, sőt néhány mutató esetében jobbak is annál.

Felsőváros:

A lakónépesség száma 2001-ben 2448 fő volt, ez 2007-re nagymértékben növekedett, ekkor 2834-en laktak itt, közel 400 fővel többen, mint 6 évvel korábban. 2011-ben viszont jelentős visszaesés volt tapasztalható, ekkor 2148 fő alkotta a városrész lakónépességét.

Korösszetételét tekintve már 2001-ben is „fiatalos” városrésznek számított, 2011-ben is az aktív korúak magas aránya jellemezte (65%), míg a fiatal és időskorúak aránya elmaradt a város egészét jellemző értéktől (12,7%, illetve 22,3%). 2007 óta a fiatalok aránya csökkent, az időseké pedig növekedett. Az aktív korúak magas aránya megmaradt, sőt, növekedett is azóta (68,9%).

Iskolázottsági mutatói alapján a lakosságban a csupán általános iskolát végzettek aránya elmarad a városi átlagtól (12,4%) ezzel szemben a felsőfokú képesítésű lakosok aránya alacsonyabb, 11,4%. A foglalkoztatottak aránya (61,9%) kicsivel magasabb, mint a városi átlag.

Az igen magas aktív népesség foglalkoztatási aránya is jobbnak mondható, és a munkanélküliségi ráta is kedvezőbb a városrészben, mint a város egészében (5,6% szemben 6,3%-kal).

Inkám:

A lakónépesség száma 3101 fő volt 2001-ben. 2007-re ez a szám csökkent, ekkor már csak 2988 fő lakott a területen. 2011-ben további kis mértékű csökkenést regisztráltak (2914 fő).

Korösszetételük fiatalosabb, mint a város egészében. 2007-ben a fiatalok aránya 16,1%, az időskorúaké 11,6% volt. A fiatalok aránya nem változott 2011-re sem, de az idősek aránya kis mértékben növekedett (15,5%), azonban még mindig jellemző a fiatalos korösszetétele a városrésznek. Az aktív korúak aránya kiemelkedően magas: a 2007-es 72,4%-hoz képest kis mértékben csökkent ugyan 68,3%-ra, de még mindig magasabb a városi átlagnál.

A lakosság iskolázottsága is jobb a városi arányoknál: míg a legfeljebb 8 általános iskolát végzettek aránya alacsonyabb a városi átlagnál (12,7%, szemben a városi 13,6%-kal), addig a felsőfokú végzettek aránya meghaladja azt (14,1%, szemben a város 12,5%-os értékével). A városrész foglalkoztatottsági viszonyai is jobbak a város egészénél: a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya másfél százalékponttal alacsonyabb a városi átlagnál (33%), a foglalkoztatottak aránya 62,4% (itt a legmagasabb a városban).

A városrész lakossága tehát igen fiatalos korösszetételű, előnyös foglalkoztatási helyzettel párosulva, ez az előnyös helyzet pedig a városrész szociális mutatóiban is megmutatkozik.

Kertváros:

A városrész lakónépessége folyamatosan növekedett a 2000-es évek elején. 2007-ben a lakónépesség kerekén 4000 fő volt, ez 2011-re is nagyjából ugyanezen a szinten maradt (3958 fő).

Korösszetétele kedvezőtlen volt 2001-ben, a fiatalok aránya elmaradt a városi átlagétól (15,7%), míg az időskorúak aránya meghaladta azt (19,7%). 2007-re a korösszetétel kis mértékben javulni tudott, a fiatalok aránya ugyanis növekedett (16,8%), az időskorúaké pedig csökkent (19,5%). Az aktív korúak aránya nagy mértékben növekedett, ebben az évben 63,7%-ot tettek ki a helyi lakosságból. 2011-re a fiatalok aránya csökkent (15,9%), az időseké pedig jelentősen nőtt (22,2%).

Iskolai végzettségüket tekintve a felsőfokú iskolát végzettek aránya jóval magasabb a városi átlagnál (16,5%), a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya pedig a városi átlag környékén van (14,2%). A foglalkoztatottak aránya alacsony, mindössze 55,9%, míg a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak aránya (39,8%) jóval meghaladja a városi átlagot, ami a városrész lakosságának jelentős munkanélküliségi gondjaira hívja fel a figyelmet. Ezt támasztja alá a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők városi átlagot meghaladó aránya is.

Az elmúlt években észrevehetően javult a Kertváros társadalmi helyzete azáltal, hogy a városrész egyre felkapottabb lett a tehetősebb várpalotai lakosok körében. Az elmúlt időszakban számos új családi ház épült a városrészben, amely ezáltal terjeszkedésnek indult – mind a városrész 8-as főúttól északra eső, mind a délre eső oldalán nyugat, vagyis Veszprém felé terjeszkedik a városrész.

Inota:

2007-ben a lakónépesség száma 1903 fő volt, ez 2011-re 1810 főre csökkent.

Kormegoszlására az időskorúak viszonylag magas aránya jellemző (21,5%), a fiatalok aránya ezzel szemben 16%, ami mégis magasabb, mint a városi átlag. Az aktív korúak aránya a városi átlagtól nem tér el döntő mértékben (62,5%).

Ugyancsak a városi átlag közelében van a legfeljebb általános iskolát végzett lakosok aránya (12,7%), a felsőfokú végzettségűek aránya viszont alacsonyabb (11,3%).

A foglalkoztatási mutatók alapján Inota lakossága viszonylag hátrányosabb helyzetet mutatott a város egészéhez képest a 2001-es népszámlálás során. 2011-ben viszont a főbb mutatók nem tértek el a városi átlagtól: a foglalkoztatottak aránya 59,9% volt, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya pedig 34,9%.

A városrészben tehát találunk egy romló demográfiai helyzetet, de pozitív irányban fejlődő foglalkoztatási mutatókat, melyek arra utalnak, hogy a városrész kezdi ledolgozni évtizedes társadalmi-gazdasági hátrányát, és felzárkózni a város egészéhez.

Készenléti lakótelep:

A városrészben lakók száma folyamatosan csökken, 2011-ben 665 fő élt itt.

Körükben az időskorúak aránya kiemelkedően magas (29,9%), a fiataloké, valamint az aktívkorúaké pedig értelemszerűen jóval alacsonyabb a városi átlagnál (11,9%, illetve 58,2%). Iskolai végzettséget tekintve is látható egy nagy mértékű lemaradás a város többi részéhez képest: a felsőfokú intézményben végzettségűek aránya igen alacsony (9,4%), a csak általános iskolai végzettségűek aránya pedig igen magas (19,9%).

Az alacsony iskolai végzettségből is következik, hogy a lakosság foglalkoztatási mutatói az átlagnál rosszabbak. A foglalkoztatottak aránya 56,8%, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya pedig 47,5% - ez kiugróan magas városi szinten.

A városrész lakossága tehát igen előnytelen helyzetben van: a népesség jelentős mértékben elöregszik, iskolai végzettségük nagyon alacsony, emiatt a foglalkoztatottak aránya is alacsony. A hátrányos helyzetűek aránya magas, illetve jelentős a városrészben a bűnözések száma is.

Ipari terület:

A város déli területén, a 8-as úttól délre elhelyezkedő szűken vett városrész funkcionálisan abszolút egyveretű, területén az ipar és a szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások vannak jelen, ezzel szemben lakófunkciója minimális, csupán 4 fő rendelkezett a területen állandó lakhellyel 2001-ben (2007-ben lakosa a városrésznek már nem volt). 2011-es népszámlálás során erre a városrészre adatok nem voltak elérhetők.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

A városhoz kötődést, helyi identitást alakító tényezők közül elsősorban a közösségteremtő, közösségi élményeket adó akciók, rendezvények emelendők ki, valamint a városi értékek, hagyományok tudatos ápolása, fenntartása. Ennek természetesen fizikai, infrastrukturális feltételei is vannak (például megfelelő rendezvényterek, közösségi terek rendelkezésre állása), de legalább ennyire fontos a közösségi „hajtóerők” (pl. művelődési intézmények, civilek) működése is.

Várpalota 2013-as Közművelődési Konceptiója megfogalmazza a város kulturális küldetését: „A hagyományokat felelevenítve és megőrizve, a kor igényeinek megfelelő új szokásokat kialakítva a kultúra közérzetjavító eszközeivel – a városhoz való kötődés legfontosabb pilléréként a család, a rokoni szálak megerősítésére épülő koncepcióval – növelhető az itt élők lokálpatriotizmusa és megteremthető egy új és vonzó kisvárosi hangulat.”

A közösségi élet terei

A város közösségi életének felpozíciójában sok szervezet, csoport vesz részt. Ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, az oktatási, szociális intézmények, egyházak, civil szervezetek, sportegyesületek. Nagyon erős a civil szervezetek jelenléte, és az ő általuk szervezett programok, rendezvények igen népszerűek. A városi közművelődési hálózat intézményeit részletesen az 1.8.1. fejezetben mutatjuk be, itt csak említésre kerülnek azok a nyílt terek, intézmények, melyek alkalmasak a városi közösségi élet eseményeinek befogadására.

Első helyen kell kiemelni a Thury-várat, mely a 2011-ben befejeződött felújítási, funkcióbővítési projektnak köszönhetően a városi közösségi élet fő helyszínévé vált. Az elnyert pályázatnak köszönhetően a vár alkalmassá vált üzleti tárgyalások, konferenciák, előadások, kiállítások és rendezvények befogadására. A várban működik még emellett a házasságkötő terem is, mely méltó helyszínt biztosít az ünnepélyes pillanatokra.

A belváros, a Szabadság tér, Thury-vár, Újlaky és Táncsics utcák találkozásánál kialakult közterület a középkor óta a városi funkciók találkozó pontja. Fontos közösségi tér szerepet tölt be a városban, funkciói azonban bővítésre, megújításra szorulnak. Problémát jelent napjainkban a város szövetében történelmileg kialakult és jelenleg üresen álló, leromlott állapotú kereskedelmi és szolgáltató egységek, illetve a teret „kettévágó” út is. Komplex belvárosi rehabilitációs fejlesztés szükséges ahhoz, hogy a belvárosban rejlő közösségi, turisztikai és gazdasági potenciál kihasználásra kerülhessenek.

Városi hagyományok

Kiemelt városi rendezvények:

- minden év májusában: a Magyar Vadászati Kultúra Napja, ahol a célcsoport nemcsak a vadászattal foglalkozók, hanem az érdeklődő hazai és külföldi turisták köre
- „A Diadal Napja” - turisztikai vonzerőt növelő kulturális program minden év júniusában
- minden év szeptemberében: Várpalotai Napok – a város lakosságának közösségformáló bemutatkozási lehetősége

- 3 évente megrendezésre kerülő Popper Dávid Nemzetközi Csellótalálkozó – cél a rangos zenei esemény szakmai résztvevőin túl a zenét kedvelő közönség minél szélesebb körű bevonása a rendezvénybe.

Hagyományos városi rendezvények (a teljesség igénye nélkül):

- Hun napok – április utolsó hétvégéje
- Civil nap, Városi gyereknap – május
- Fúvószenekari és Mazsorett találkozó – augusztus
- Várpalotai Ifjúsági Nap – szeptember

Nem önkormányzati szervezésű rendezvény a várpalotai Cseri parkerdőben nyár végén megrendezésre kerülő Alfa Fesztivál, mely a magyar zenei horizont összes kedvencével várja évről-évre a látogatókat.

Civilek, egyházi közösségek

Civilek száma is magas, pozitív irányú tevékenység. közfeladatot támogatott az önkormányzat.

Várpalotán az élet szinte minden területén megtalálhatók a civil szervezetek, melyek egyházi vonalon, magánkezdeményezéssel, vagy intézményi összefogással jöttek létre. A városi regisztráció szerint 2013-ban 88 civil szervezet működött a városban. A civil szervezetek főként a város egészségügyi, szociális, kulturális és sportéletében fejtik ki tevékenységüket.

A várpalotai civil szervezetek 2006-ban kezdeményezték a civilek közti intenzívebb együttműködést, hálózatosodást. 2007-től rendszeressé váltak a helyi Civil Fórumok, alkalmanként 15-20 állandó résztvevővel. Első konkrét célkitűzésük egy várpalotai Civil Ház kialakítása volt, mely – az Önkormányzat támogatásával – a Jó Szerencsét Művelődési Házban kapott helyet. A civilek találkozóhelyét 2007 májusában, a Civil Napon nyitották meg. Azóta évente, májusban megrendezésre kerül a Civil Nap rendezvénysorozat. A Civil Ház irodai szolgáltatásokat nyújt a városi civil szervezetek számára, illetve rendezvényeket is be tudnak fogadni 50 főig. Civil Házzal megállapodás további működés

A várhoz kapcsolódóan működik civil szervezetként a Thury György Baráti Kör, melynek célja a Thury-vár körül egy olyan törzsközönség kiépítése, amelynek tagjai támogatásukkal hozzájárulnak a nagyszerű gyűjtemények megőrzéséhez és bővítéséhez, a múzeumi szolgáltatás színvonalának emeléséhez, valamint egy lendületes és vonzó kiállítási program kialakításához.

Az Önkormányzat lehetőségeihez képest támogatja a helyi civil szervezeteket. A 2011. és 2012. években a civil szervezetek pénzügyi támogatása a helyi önszerveződő közösségek pénzügyi támogatásának rendjéről szóló 10/(2011.(III.31.) önkormányzati rendelet szerint, évente kiírt önkormányzati pályázat alapján történt. A pályázati rendszert 2013. évtől felváltotta az addig párhuzamosan működő "Adj egy órát Várpalotáért" program, melyben a 8 választókerületre jutó, egyenlő összegű keretből kerültek támogatásra a civil szervezetek programjai, tevékenysége, valamint az adott városrész kisebb volumenű felújítási-karbantartási-beruházási munkái.

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1 Humán közszolgáltatások

Oktatás

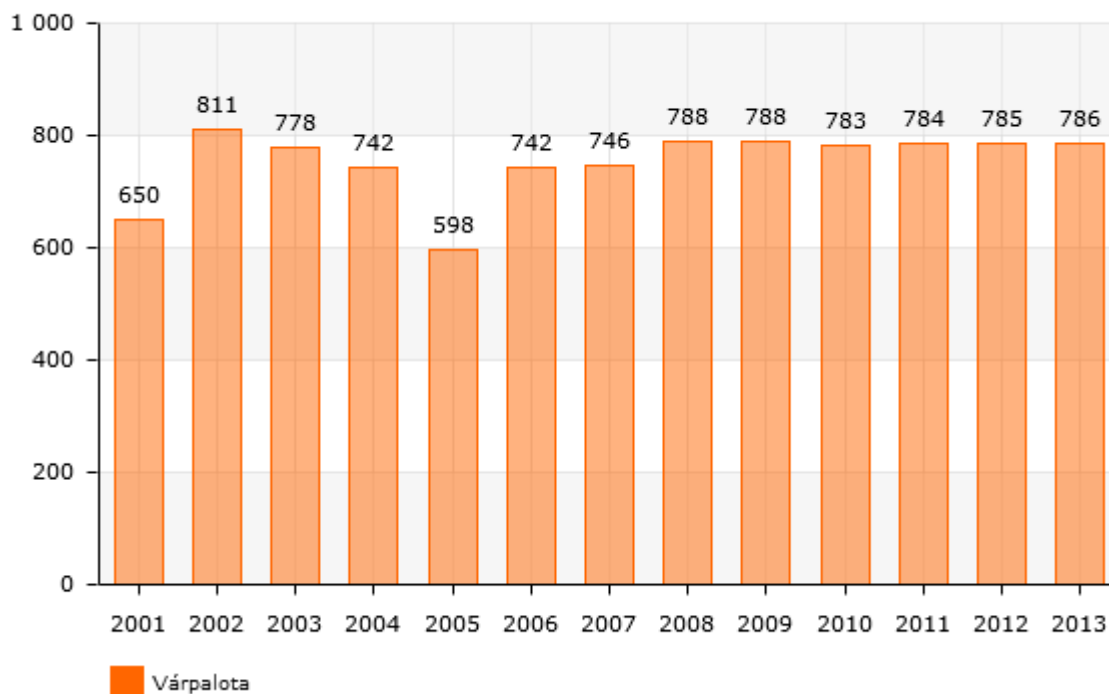
Várpalotán és a kistérség többi településén elérhetőek az esélyegyenlőség szempontjából legfontosabb közszolgáltatások, kivéve egyes közoktatási szakszolgálati feladatokhoz kapcsolódó szolgáltatások. A településen élő 3-14 éves korosztály alapfokú közoktatási ellátási feltételei biztosítottak.

Óvodai nevelés

2011. augusztus 1-jétől a város hét óvodáját egy intézménnyé vonták össze, Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde néven. Az összevonás nem eredményezte óvoda vagy óvodai csoport bezárását. A településen biztosított az óvodáskorú gyermekek elhelyezése, nincs jelentős szabad kapacitás ugyan, de a lakosságszám kismértékű csökkenése nem valószínűsít jelentős többletigényt a jövőben. A város óvodáiban problémaként jelentkezik, hogy a 10-ből 7 feladat-ellátási helyen a kültéri játszóeszközök állapota nem megfelelő. Ezek többsége 15-20 éve került beszerzésre, azóta igencsak elhasználódtak.

Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Az óvodai férőhelyek száma szinte változatlanul alakult az elmúlt 6 évben. Egy óvodai férőhelyre 0,78 3-5 éves jut, tehát az óvodai kapacitás kielégíti a felmerülő igényeket.

Óvodai létszámok alakulása

Létszámok	Felvehető létszám	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Lurkó kuckó	122	122	119	120	116	119	118
Cseperedő	50	50	50	50	50	49	48
Dúdoló	118	112	111	120	112	118	112
Rákóczi	50	50	50	46	46	45	50
Kölyökvár	168	166	167	167	166	167	167
Szivárvány	150	143	141	149	149	148	147
Iciri-piciri	25	21	22	21	20	21	25
Összesen	683	664	660	673	659	667	667

Várpalotán évente több mint 1600 gyermek tanul a város általános iskoláiban. Az általános iskolások száma az elmúlt két évben csökkenő tendenciát mutat.

Általános iskolai oktatás

2013. január 1-jétől az állam átvette az önkormányzatoktól a közoktatási feladatokat. Ennek értelmében a Várkerti Általános Iskola és Tagiskolái, valamint a Bán Aladár Általános Iskola és Tagiskolája fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ. Az Önkormányzat ezen időponttól az iskolák működtetője. A feladat ellátása érdekében létrehozta a várpalotai Intézmény Üzemeltetési Szervezetet (IÜSZ), mely szervezet dolgozóinak tevékenysége az intézményekhez kötődik, ott történik munkavégzésük. Feladatuk az oktatási intézmények karbantartása, épületüzemeltetése. Az oktatási intézmények felújítási, beruházási feladatai továbbra is az Önkormányzatnál maradtak.

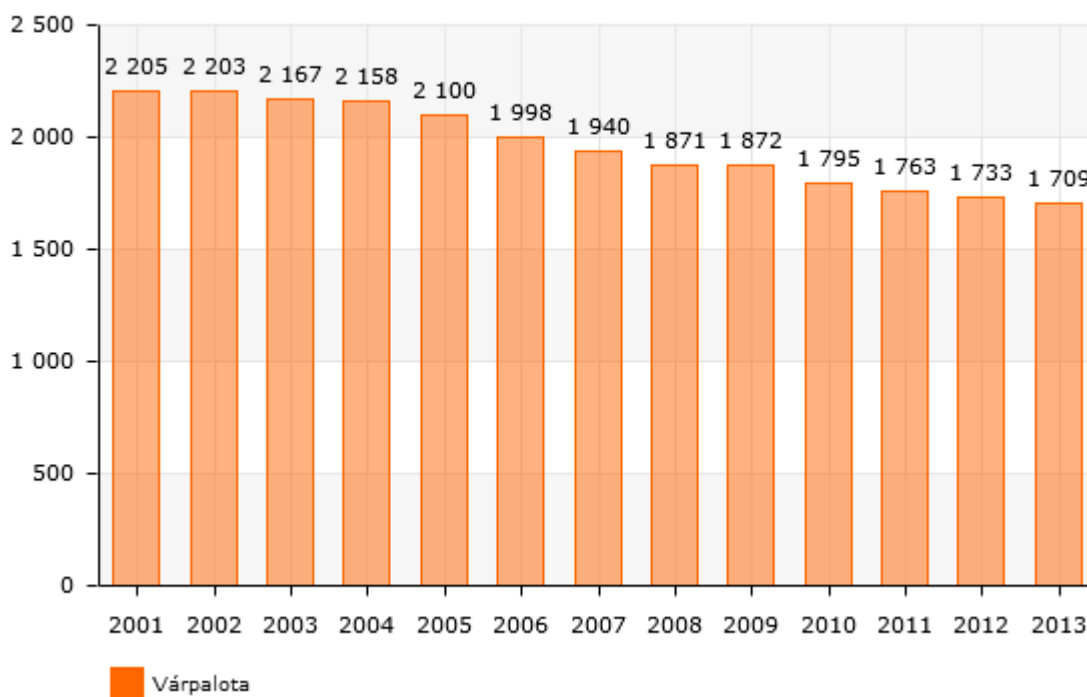
Általános iskolai létszám adatok

Intézménynév	Cím	2014/15-ös tanévben beíratott tanulók száma	HH/HHH tanulók száma
Bán Aladár Általános Iskola	8100 Várpalota, Körmöcbánya u. 1.	494	65/5
Várkerti Általános Iskola és Szakiskola	8100 Várpalota, Thuri tér 3.	747	59/17
Bartos Sándor Óvoda, Általános Iskola és előkészítő Szakiskola	8100 Várpalota, Dankó u. 16/V.	113	71/28

Nepomuki Szent János Római Katolikus Általános Iskola	8100 Várpalota, Szent Imre u. 3.	323	n.a.
Képesség- és Tehetségfejlesztő Magán Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	8100 Várpalota, Dankó u. 16/VII.	128	n.a.

Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Mint a fenti grafikon is mutatja, az általános iskolai tanulók száma folyamatosan csökken – ami összefüggésbe hozható a korosztály egyre csökkenő létszámával a településen. A más településről Várpalota általános iskoláiba bejáró tanulók aránya meglehetősen stabil, 12% körüli évek óta.

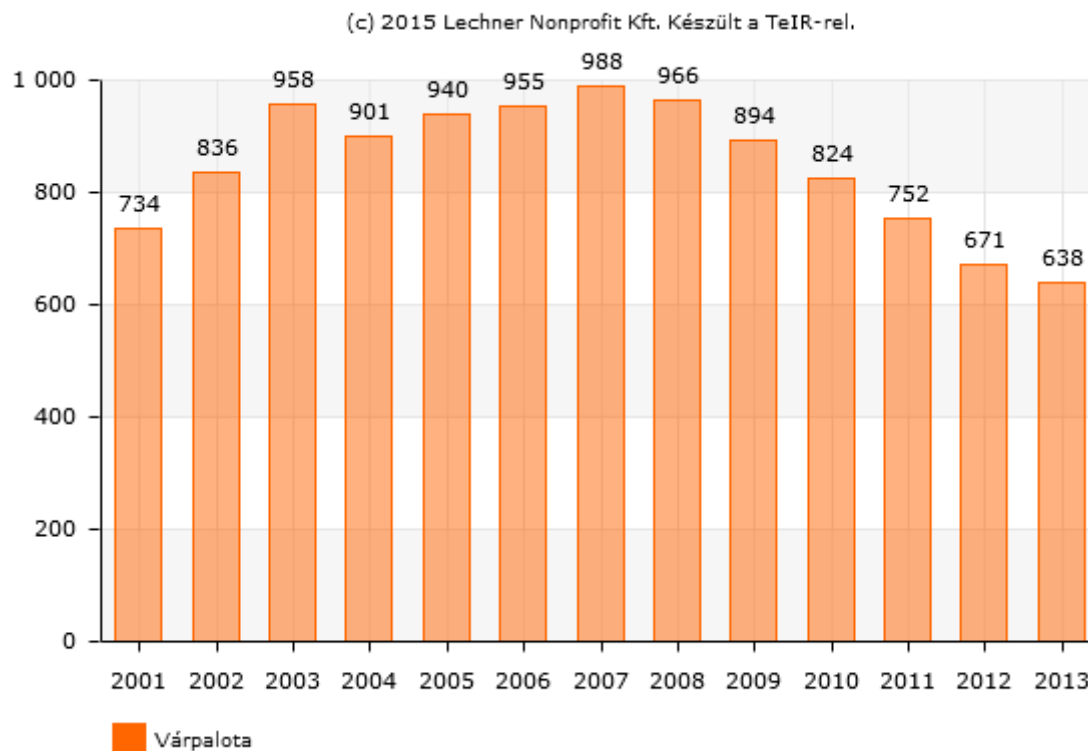
Középfokú oktatás

A középfokú oktatást három gimnáziumi feladathely, két szakközépiskola, illetve két szakiskola biztosítja.

Középfokú oktatás létszámadatok

Intézménynév	Cím	2014/15-ös tanévben beíratott tanulók száma	Képzési profil
Thuri György Gimnázium, Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	8100 Várpalota, Szent Imre u. 9.	265 (Gimnázium) 287 (AMI)	ált. gimnáziumi képzés, zeneoktatás
Faller Jenő Szakképző Iskola és Kollégium	8100 Várpalota, Szent István u. 1.	430	közszolgálati szakmacsoport, kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport, elektromechanika szakmacsoport, informatika szakmacsoport
Bartos Sándor előkészítő Szakiskola	8100 Várpalota, Dankó u. 16/V.	7	
Képesség- és Tehetségfejlesztő Magán Általános Iskola, Szakképző Iskola, Gimnázium, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium	8100 Várpalota, Dankó u. 16/VII.	135 (Gimnázium) 180 (Szakképző)	ált. gimnázium képzés Színházi táncos szakmairány, Néptáncos szakmairány, OKJ képzések

Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat-, nyolcévfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő)

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A középiskolai tanulók száma igen meredeken csökkent az utóbbi években, 2007 és 2013 közt a harmadával. Mindez annak ellenére következett be, hogy a bejáró tanulók – amúgy is magas, 40% feletti – aránya ebben az időszakban 5%-kal emelkedett (2013-ban 48,3% volt). Mivel a csökkenés drasztikusabb, mint a korcsoport természetes fogyása, ezért feltételezhetjük, hogy a várpalotai illetőségű, középiskolás korú tanulók jelentékeny része más településre jár tanulni.

A város vezetése városban élő középfokú tanulmányokat végző diákok részére, középiskolai tanulmányi ösztöndíjat hozott létre. Célja az olyan diákok elismerése, akik kiemelkedő tanulmányi teljesítményt mutatnak fel, és ezáltal a munkájukat követendő példaként elismerje, a tanulás rangját kifejezésre juttassa. A középiskolai tanulmányi ösztöndíj éves kerete 1,5 millió forint.

A halmozottan hátrányos helyzetű, illetve speciális nevelési igényű tanulók aránya a város iskoláiban viszonylag alacsonyak, a legmagasabb arány is alig haladja meg a 10 százalékot, annak ellenére, hogy mindegyik iskola vállalta az integrációt. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségét ingyenes étkezéssel, valamint ingyenes tankönyvellátással biztosítják az intézmények.

A városban a fejlesztő ellátáshoz való hozzáférés a Veszprém Megyei Egységes Pedagógiai Szakszolgálat várpalotai Nevelési Tanácsadóján keresztül biztosított. Ez az intézmény már 34 éve látja el a pedagógiai szakszolgálati feladatokat Várpalotán és a környék 8 településén.

A Tanácsadó pszichológiai, pedagógiai, gyógypedagógiai vizsgálatokat végez, szakvéleményt készít, valamint a gyógytestnevelés, korai fejlesztés, tehetséggondozás, iskolapszichológusi és szakértői tevékenység is a feladatkörükbe tartozik.

Egészségügy

Várpalotán jelenleg 11 felnőtt háziorvosi, és 3 gyermek háziorvosi körzet működik, valamint 7 védőnői és 4 iskolavédőnői körzet. 6 fogorvosi és iskolafogászati körzet is rendelkezésre áll.

Az egészségügyi intézmények közül 6 orvosi rendelő, 3 fogorvosi rendelő, 3 szakorvosi rendelő, valamint 5 gyógyszertár található a településen.

Az egy háziorvosra és egy házi gyermekorvosra jutó lakos a várpalotai kistérségben 2012. december 31-én 1534 fő volt, ez alatta marad a Veszprém megyei átlagnak (1611 fő), és országos szinten is kedvezőnek számít.

A közelmúltban számos fejlesztést hajtott végre az Önkormányzat a gyermek-háziorvosi hálózat elérhetőségének javítása érdekében. Az Újlaky utca 10. szám alatt alakították ki a 2. és 3. számú gyermekorvosi körzet háziorvosai számára alkalmas, a mai kor igényeit mindenben kielégítő rendelőt és a hozzá tartozó váróhelyiséget, valamint megvalósult a Bakony utca 14. szám alatt lévő gyermekorvosi rendelő felújítása is. 2014. november 1-jétől a Tési dombi rendelőben - az 1. számú gyermekorvosi körzetben - is alkalmaznak gyermekorvost.

A város egészségügyi ellátásában a Palotashop Kft. által üzemeltetett Szent Donát Kórház (régiben Várpalotai Városi Kórház) is részt vesz. A kórház jelenleg csak kis mennyiségű szakellátási óraszámban látja el a betegeket, jelentősebb beavatkozásokat itt nem végeznek. A kórház és a rendelőintézet korlátozott szintű betegellátása miatt a lakosság bizonyos esetekben a megyeszékhelyre kénytelen beutazni, hogy megfelelő szakellátást kapjon.

A Szent Donát Kórházat működtető gazdasági társaság 2006-ban jelentős beruházást hajtott végre, és felépült az ún. „új kórház”, mely számos magánszolgáltatást kínál, fő profilja krónikus betegek ellátása (térítésköteles szolgáltatás).

A további járóbeteg-szakellátást General Medicina Kft nyújtja, jelenleg a „régis SZTK” épületében, de a tervek közt szerepel a szakellátások átköltöztetése az új épületbe.

A központ (gyermek és felnőtt) háziorvosi ügyelet ellátási rendszere 2012. május 2-től megváltozott, a központi háziorvosi ügyeletet a General Medicina Kft. látja el a régi SZTK épületben.

A népegészségügyi és kisgyermekkorai szűrések egy része csak a megyeszékhelyen érhető el. Az Önkormányzatnak nem feladata a prevenció tevékenység, de külön rendeletet hozott a HPV elleni védőoltás beadásának támogatásáról.

Prevenció

A városban több civil szervezet (pl. Diabetes Klub, Szív Egyesület) is működik prevenció területén. Egészségnapokat szerveznek, méréseket végeznek, tanácsokat adnak az egész városi lakosság számára.

Az egészségnevelés, egészségfejlesztés jelen van a nevelési-oktatási intézmények munkájában, mind a tanórákon, mind a tanórán kívüli időben. A védőnői hálózat az egészségmegőrzés érdekében

intenzív egészségnevelést végez és szervez, az egészséges életmód kialakításához szükséges ismeretek átadásával. Segítséget nyújt a magatartási zavarok, helytelen szokások, káros szenvedélyek megelőzésében, a serdülőkor problémáinak megoldásában és megszüntetésében, az illetékes szakemberhez történő irányításában.

Az iskolaorvosi hálózat a tanulók egészségügyi ellátása mellett egyéb iskola-egészségügyi feladatokat is ellát, pl. környezet-egészségügyi, balesetvédelmi, egészség-nevelési feladatokat.

A házi gyermekorvosi és fogászati ellátás az egészségnevelésben és egészségügyi felvilágosításban vesz részt, életkorhoz kötött szűrővizsgálatokat végez.

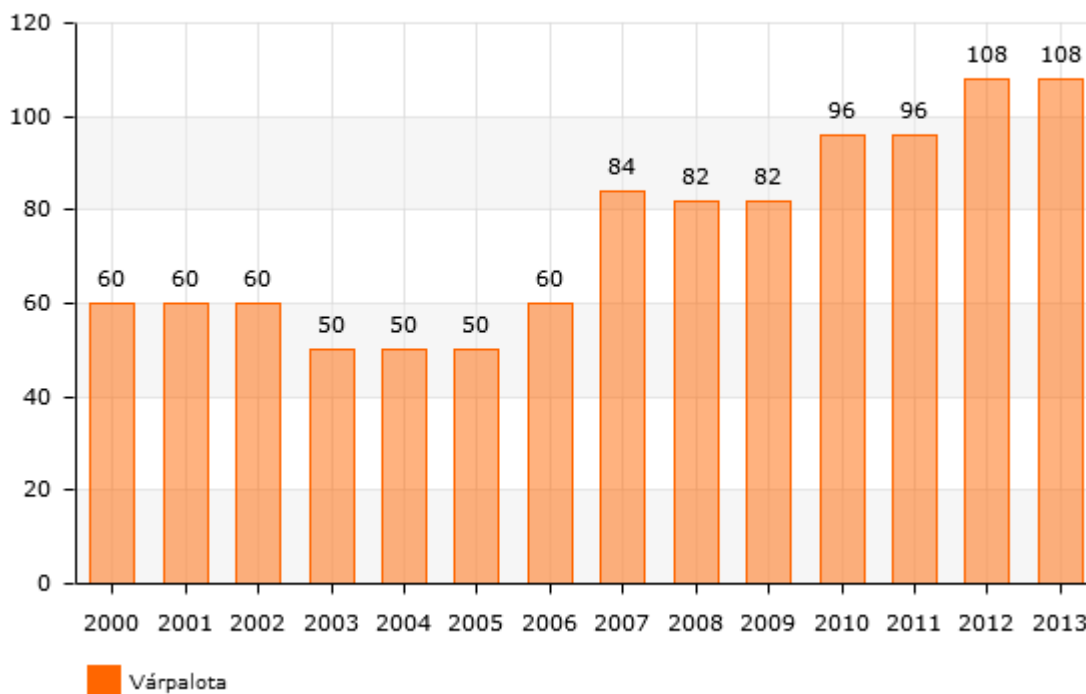
A prevenció terén szerepet vállal a településen a védőnői szolgálat egészségnevelő-, megőrző programjaival, a várpalotai rendőrkapitányság pedig különféle ismeretterjesztő programjaival.

Bölcsődei gondozás

Várpalotán jelenleg 3 feladat-ellátási helyen, összesen 108 férőhelyes bölcsőde működik. A korábbi években a beíratott gyerekek száma ennél magasabb volt, ennek okán két óvodában indult 1-1 bölcsődei csoport is. 2012-től egy csoporttal bővült a Ringató Bölcsőde. Mindezen fejlesztések eredményeképpen 2000 óta szinte megduplázódott a bölcsődei férőhelyek száma a városban. Családi napközi nem működik a városban, ami arra utal, hogy a meglévő bölcsődék ki tudják szolgálni az igényeket.

Működő bölcsődei helyek száma (db)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A fenti grafikonból látszik, hogy a bölcsődei helyek száma emelkedő tendenciát mutat a városban, 2012-ben jelentősebb bővüléssel. Ennek köszönhetően az egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma folyamatosan csökken, 2013-ban 5 fő – ez jelentősen kedvezőbb, mint az országos átlag.

Szociális közszolgáltatások

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokat a Térségi Népjóléti Gondozási Központ biztosítja. Az intézmény a preventív és korrektív szemléletű szociális munka keretében komplex segítséget nyújt a szolgáltatásokat igénybevevők önálló életvitelének és készségének megőrzéséhez, erősítéséhez, önkéntesek és segítő közösségek bevonásához, valamint ellátja a kliensek jogainak fokozott védelmét.

A Családsegítő Szolgálat személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátást biztosító intézmény, melynek alaptevékenységei:

- családsegítés: hivatalos ügyekben segítségadás, családgondozás, mentális gondozás, tanácsadás, veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése, rendszeres szociális segélyben részesülő személyekkel való együttműködés
- gyermekjóléti szolgáltatás: szociális munka, konfliktuskezelés – mediáció, családkonferencia, gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, prevenció, szabadidős programok szervezése, utógondozás.
- házi segítségnyújtás: gondoskodás azokról az időskorú személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására nem képesek, és nem gondoskodnak róluk
- szociális étkeztetés
- idősek nappali ellátása: idősek napközbeni gondozása
- védőnői szolgálat
- egyéb szolgáltatások: pszichológiai tanácsadás, jogi tanácsadás.

A Térségi Népjóléti Gondozási Központ napjainkra számos szociális, gyermekjóléti alap- és szakosított ellátási formákkal áll a lakosság rendelkezésére.

Gyermekjóléti alapszolgáltatások Várpalotán:

- Gyermekjóléti Szolgálat
- Ringató Bölcsőde működtetése
- Védőnői Szolgálat

A gyermekjóléti feladatokat a Várpalotai Gyermekjóléti Szolgálat végzi a várpalotai és környező települések számára. Az intézmény feladata, hogy vonzáskörzetében élő, rászoruló családoknak segítséget nyújtson. A szakmai tevékenységek köre folyamatosan bővül, szolgálva a lakosság igényeit.

Közösségi művelődés, kultúra

A város közművelődési és közgyűjteményi feladatait jelenleg a Thury-Vár Nonprofit Kft látja el. A Kft. 2014-ben jött létre a Szindbád Nonprofit Kft. jogutódjaként; székhelye a 2011-ben felújított, a nemzeti örökség részét képező Thury-vár. A Kft. célja az alapító okiratában rögzített közhasznú tevékenységek folytatása, kiemelten: közösségi kulturális hagyományok és értékek ápolásának, a művelődésre, társas életre szerveződő közösségek tevékenységének, a lakosság életmódja javítását

szolgáltató kulturális célok megvalósításának támogatása; a művészeti intézmények, továbbá a lakosság művészeti kezdeményezéseinek önszerveződéseinek támogatása, a művészi alkotó munka feltételeinek javítása és a művészeti értékek létrehozásának, megőrzésének segítése.

Ezen felül ezen ellátja még – a 2003. március 25-én a Kincstári Vagyoni Igazgatóság és a jogelőd intézmény, a Szindbád Kht. között létrejött vagyonezelési szerződés alapján – a Thury vár gazdasági-kulturális célú hasznosítását és vagyonvédelmét.

Thury-vár:

A vár ma kulturális látogatóközpontként működik, állandó- és időszakos tárlatoknak ad otthont, emellett konferenciák, komoly- és könnyűzenei koncertek, ismeretterjesztő előadások, a nyári rendezvénysorozat, valamint céges és családi rendezvények helyszíne. A Thury-várban található a Sztáray Antal Bányászattörténeti Gyűjtemény, mely a várpalotai emlékek kiállítása és megőrzése érdekében létesült 1976-ban. Az interaktív makettek, bányászathoz kötődő műtárgyak négy teremből álló 275 m² kiállítótéren láthatóak.

Az új közösségi terek színvonalas tartalommal, funkciókkal, eseményekkel való megtöltésére jött létre a Thury-vár Nonprofit Kft. Céljuk olyan változatos programkínálat összeállítása, mely több korosztályt megszólít, az egészen kicsiktől kezdve (hagyományőrző játszóház, bábszínház), a tinédzsereken, fiatalokon (könnyűzenei koncertek), felnőtteken, háziasszonyokon (főzőverseny) keresztül az idősekig (komolyzenei koncertek). A várban fellépési lehetőséget kapnak a helyi néptáncsoportok, hagyományőrző csoportok, színjátszó körök, ezáltal népszerűsítik a szabadidő hasznos és közösségekben töltött eltöltését, a civil szerveződéseket, a helyi értékeket. Kiemelt törekvés emellett, hogy a hagyományok felelevenítésével a városhoz való kötődést is szeretnék erősíteni, ezzel a fiatalok elvándorlását csökkenteni.

Jó Szerencsét Művelődési Központ:

Az 1958-ban átadott épületben számos civil szervezet, művészeti együttes, ismeretterjesztő- és hobbikör, klub, tanfolyam működik. Fő profilja a felnőtt és ifjúsági közművelődés, valamint a bányász hagyományok ápolása. Mozgás Stúdiójában népi tánc és mazsorett csoport működik. Az épületben 474 férőhelyes mozi- és színházterem található, ahol különböző színházi előadások, hangversenyek, gálák, ünnepek, fesztiválok, filmvetítések zajlanak. Emeleti előcsarnoka és a dr. Szij Rezső Kamaraterem folyamatosan helyt ad időszakos kiállításoknak. Az épület helyiségei, technikai eszközei, szolgáltatásai egész évben különböző rendezvényekre bérelhetőek, igényelhetőek.

Az intézményben megtalálható civil szervezetek, művészeti csoportok: Bányász Nyugdíjas Klub, Városi Nyugdíjas Klub, Thury Nyugdíjas Klub, Bányász Fúvószenekar, Bányász Kórus, Éremgyűjtők Egyesülete, Bélyeggyűjtő Kör, Olimpiai Barátok Köre, Bányász Hagyományok Ápolásáért Egyesület, Palotai Turul Társaság, Utazók Klubja, Városszépítő és Védő Egyesület, Diabetes Klub, Kertbarát Kör, Cserregő Néptáncgyűjtés, Művészeti Iskola néptánc csoportjai, Nyugdíjas Dalkör.

Krúdy Gyula Városi Könyvtár:

A Várpalotai Kistérség legnagyobb nyilvános könyvtáraként fő feladatának tekinti, hogy gyűjteménye és szolgáltatásai révén minél kedvezőbb feltételeket biztosítson használói számára a magyar és az egyetemes kultúra értékeinek megismeréséhez, a folyamatos önművelődéshez; információs háttérrel nyújtson az állampolgári tájékozódáshoz, a közügyek intézéséhez, a közhasznú ismeretek megszerzéséhez és a vállalkozási tevékenységhez; elősegítse a város történetének, kulturális, néprajzi hagyományainak, természeti értékeinek, gazdasági és társadalmi folyamatainak kutatását és bemutatását; helyet biztosítson az önművelődést és a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló rendezvényeknek, civil szervezeteknek; hozzájáruljon a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségének növeléséhez.

Várpalotai Ifjúsági Ház:

Az intézmény Várpalota Kálvária településrészén található, a felnövekvő nemzedék kötetlen formájú, hasznos időtöltését, szórakozását hivatott biztosítani. Kiemelt feladatnak tartják a különböző sportolási lehetőségek bemutatását, biztosítását, illetve az egészséges életmódra való nevelést. Biliárd, csocsó, ping-pong, aerobic, darts, internet-kávézó, kézműves műhely, próbaterem zenekaroknak, internet szoba, táncterem mind-mind megtalálható ebben a nem megszokott környezetben. Színes, fiatalos, termeink barátságos helyszínt biztosítanak mindenki számára, kicsiktől nagyokig.

Az ifjúsági ház lehetőséget nyújt arra, hogy a már meglévő, illetve a jövőben alakuló csoportok, szervezetek összejöveteleket, különböző programokat valósítsanak meg. Továbbá valamennyi termünk alkalmas, és bérbe vehető kiállítások megrendezésére.

Nagy Gyula Galéria:

A volt zsinagóga impozánsan felújított épülete jelenleg tartós bérleményként funkcionál.

Fodor Sára Tájékház:

A XIX. század elején terméskőből épült épület 1986-tól ad helyet a helytörténeti gyűjteménynek, továbbá időszaki kiállítások, tárlatok, játszóházak, hagyományőrző programok várják a látogatókat.

Felsővárosi Kvartélyház:

A Felsővárosban, a Rózsakút utcában található épület népi hagyományokhoz és szokásokhoz kötődő játszóházaknak és foglalkozásoknak ad helyet (pl. farsang, Húsvét, Advent, stb.). A Pajtaműhely elnevezésű részében ismeretterjesztő előadásokat, nyaranta kézműves táborokat szerveznek az intézményben.

Inotai Közösségi Ház (Faluház):

A Faluház az inotai városrészben található civil csoportoknak, különböző rendezvényeknek és kiállításoknak ad helyet. Az intézmény termei, technikai eszközei, szolgáltatásai egész évben különböző rendezvényekre bérelhetők, igényelhetők.

Nem önkormányzati fenntartású intézmények:**Trianon Múzeum:**

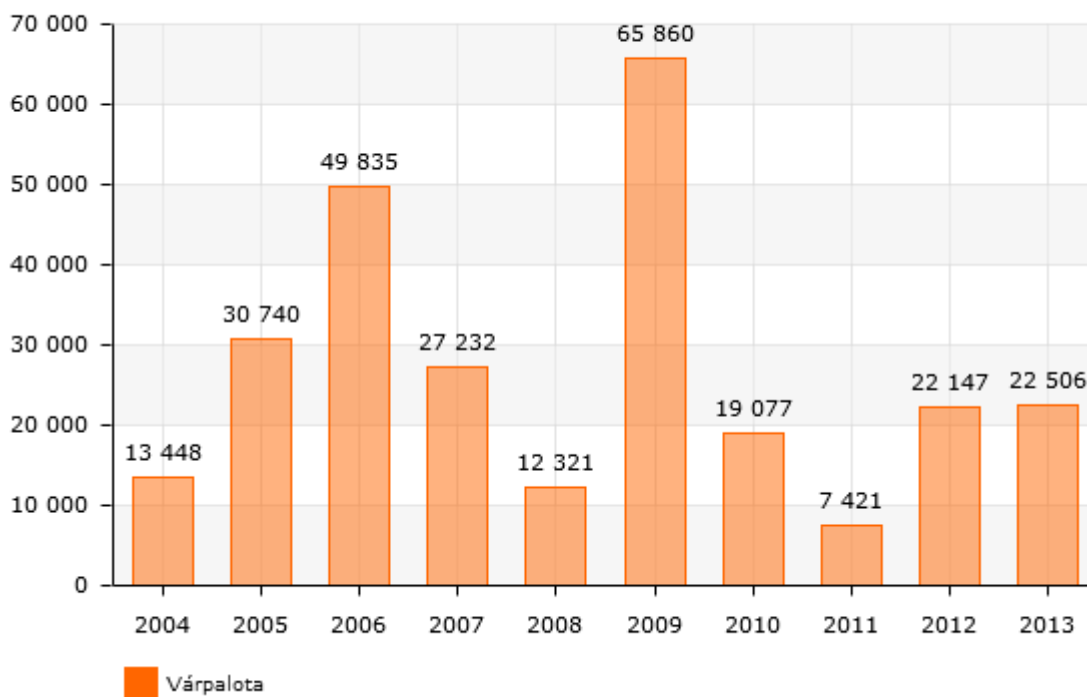
A Magyarországon és nemzetközileg is egyedülálló Trianon Múzeum a kiemelkedő műemléki értékkel rendelkező Zichy-kastélyban található. A múzeumot a várpalotai Trianon Múzeum Alapítvány működteti és tartja fenn. A múzeum bemutatja a legnagyobb magyar közösségi tragédia, a trianoni békediktátum előzményeit és következményeit. A Thury-vár mellett a Trianon Múzeum jelent kimutatható idegenforgalmi-turisztikai vonzerőt a városban.

Magyar Vegyészeti Múzeum:

Az 1961-ben alapított, Közép-Európa egyetlen Vegyészeti Múzeuma jelenleg a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum fiiláléjaként működik a Thury-várban. A múzeumot korábban fenntartó, majd később a szakmai feladatokat támogató alapítványa ma is működik. A múzeumban a kémia tudományához, oktatásához és alkalmazásához kapcsolódó tárgyi és írásos emlékeket gyűjtik, konzerválják és rendszerezik. A gyűjteményt számos országos és nemzetközi rendezvény is fémjelezte városunkban, amelyen több Nobel-díjas tudós, magyar Nobel-díjas és leszármazottja is jelen volt. Minden korosztály számára – osztálykirándulás részeként is – rendkívüli kémiaórákat szerveztek, s országos hírű vegyészeti-alkimista táborokat is szerveztek nyaranta.

Múzeumi látogatók száma Várpalotán (fő)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás, KSH T-Star adatbázis

A fenti grafikonon a vizsgált időszakban két csúcs látszik a várpalotai múzeumlátogatók éves számában: 2006-ban és 2009-ben a többi évhez viszonyítva jelentős látogatótöbbletet látunk. Ennek oka valószínűleg nagy közönséget vonzó fesztiválok voltak (2009-ben a városi múzeumokban is érvényes kombinált belépőjeggyel lehetett részt venni a Pannónia Fesztiválon, mely lehetőséget – a

statisztikák szerint – ki is használtak az ide látogatók, főként a Trianon Múzeum regisztrált jelentős látogatótöbbséget).

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Várpalota Város Önkormányzata 150/2013 sz. határozatával elfogadott Esélyegyenlőségi Terve szerint az Önkormányzat esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben is érvényesíti.

Esélyegyenlőségi célcsoportok és helyzetük rövid bemutatása az Esélyegyenlőségi Terv alapján:

Mélyszegénységben élők és romák

Várpalotán a Családsegítő- és Gyermejjóléti Szolgálat hivatott a roma lakosságot gondozni. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a romák aránya a településen 0,6%; a szociális segítő területen dolgozók elmondása szerint ez az arány a valóságban 5-10% közötti. A romák körében érzékelhetően magasabb arányban vannak jelen az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, a munkanélküliek, és a nehéz szociális helyzetben lévők. Az országos tendenciákhoz hasonlóan a romák alacsony iskolai végzettségükből adódóan nehezebben tudnak elhelyezkedni. Az Önkormányzat a közfoglalkoztatáson belül különös figyelmet fordít a roma származású lakosokra.

A mélyszegénységben élők számára csak következtetni tudunk. Várpalota lakosságának 2011-ben több mint 20%-a részesült valamilyen szociális juttatásban, mely meghaladta a megyei átlagot, tehát valószínűleg az elszegényedő rétegek ilyen arányt tesznek ki a város lakosságából. A szegénység, az elszegényedés folyamatának felszínre kerülő problémái között a lakosság munkaerő-piaci helyzete, a munkanélküliségből eredő problémák, illetve a lakhatással kapcsolatos gondok, hátralekók felhalmozódása, a lakossági adósságállomány folytonos újratermelődése szerepel.

Gyermekek

Várpalotán 0-17 éves lakosság száma 2013-ban 3.523 fő volt, a lakosság 17,5%-a.

Az Esélyegyenlőségi Terv megállapítja, hogy Várpalota város oktatási intézményeiben a hátrányos helyzetű gyermekekre, családokra az iskolák, illetve óvodák pedagógusai kiemelt figyelmet fordítanak. Ez megnyilvánul korrepetálások, fejlesztő foglalkozások szervezésében. Az SNI-s és BTM-es gyermekek számára a köznevelési törvény értelmében fejlesztő foglalkozásokat kötelesek az iskolák biztosítani egyéni vagy kiscsoportos formában.

A szociális hátrányokkal küzdő gyermekek felzárkóztatása, egészséges személyiségfejlesztése az iskolai és óvodai nevelés fő feladatai közé tartozik, ezért a városi iskolák, óvodák megbízási szerződéssel gyógypedagógust alkalmaznak ebből a célból. Több esetben kérik a Várpalotai Pedagógiai Szakszolgálattól pszichológus, logopédus segítségét, a szülővel való egyeztetés után.

A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma évről évre növekszik a városban, különösen 2008-2009 viszonylatában figyelhető meg ugrás, ami vélhetően a gazdasági válság miatt rossz anyagi helyzetbe került családok számának növekedésével függ össze. 2013-ban 377 veszélyeztetett gyermek élt a városban.

Várpalotán 2013-ban 67 kiskorút vettek védelembe. Az elmúlt években a tapasztalható volt, hogy a mélyszegénységben élő családok életkörülményei romlottak, gyakori jelenség lett az éhezés is. A Dankó utcai roma lakások körülményei is elégtelenek, állandósultak a lakhatási problémák: a lakók vízhiánnyal küszködnek, sűrűn előfordul a gyerekek közt a tetvesség és a rüh-fertőzés.

Nők

Várpalota népességének 52,2%-a volt nő 2013-ban. A nők foglalkoztatási helyzete rosszabb, mint a férfiaké: a munkanélküliséget tekintve minden esetben magasabb a számuk, mint az ugyanebben az időben és kategóriában nyilvántartott férfiaké (pályakezdő álláskeresők 2013-ban: 33 fő férfi, 47 fő nő. Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma 2013-ban: 78 férfi, 116 nő).

A nagyobb arányú női munkanélküliséget – különösen az alacsonyabb végzettségűek körében – a szűkös, illetve kisgyermekes családoknak nem megfelelő (ingázással elérhető, több műszakos) munkakínálattal lehet indokolni.

A településen nincsen célzott, nőkre irányuló képzési vagy segítő program. A munkaerő-piaci és családi feladatot összeegyeztetését számos szolgáltatás segíti viszont a városban: a városi bölcsődék és óvodák elegendő férőhellyel rendelkeznek.

A családtervezési, anya- és gyermekgondozási feladatokat a Térségi Népjóléti Központ látja el. A krízishelyzetbe került anyák számára a városban nem áll rendelkezésre átmeneti otthon.

Kiemelendő az ÍRISZ Egyesület munkája, mely célul tűzte ki a női esélyegyenlőség javítását. Karitatív tevékenységeik mellett gondoskodnak a nők szabadidejének hasznos eltöltéséről is.

Idősek

Várpalota népességének 23,4%-a (4.711 fő) 60 év feletti. Ahogy a teljes magyar társadalomban, úgy a településen is probléma az idősek életében az elmagányosodás, izoláció, egészségi állapot romlása. A testi egészség romlásával párhuzamosan fokozottan megjelennek a mentális és szociális problémák.

Várpalotán az időskorúak ellátásáról a Térségi Népjóléti Központ gondoskodik, az alábbi szolgáltatásokkal:

- étkeztetés
- házi segítségnyújtás

Nappali ellátást nyújtó intézmények a városban: Fekete Gyémánt Foglalkoztató Klub, Bóbita Ház, Ápoló Otthon, Idősek Gondozóháza. A működő férőhelyek száma 40.

Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény három található a városban, ezek kapacitása 100 fő.

A településen működő nyugdíjas klubok rendszeres lehetőséget teremtenek arra, hogy az idősek megtalálják saját érdeklődésüknek megfelelő szórakozási és kikapcsolódási lehetőséget. A város minden programján aktívan részt vesznek.

Fogyatékkal élők

A városban a fogyatékkal élő személyek létszámára és fogyatékoságuk mértékére statisztikai adat nem áll rendelkezésre, arra csak a fogyatékosági támogatás kapcsán lehet következtetni.

Demográfiai összetételükre jellemző, hogy jelentősebb számban vannak köztük időskorúak, akiknek fogyatékosága az életkor előrehaladtával, betegség vagy baleset következtében alakult ki.

A várpalotai Bóbita Ház a fogyatékos személyek részére nappali ellátást, gondoskodást, és fejlesztő szolgáltatást biztosít. Az intézmény 2013-tól a kistérség más településeiről érkező fogyatékos személyek ellátását is biztosítja.

A fogyatékkal élők saját otthonukban történő ellátásában több szervezet is közreműködik. A Vöröskereszt Veszprémi Támogató Szolgálat látja el a szállítási feladatok egy részét; minden más feladatot a Térségi Népjóléti Gondozási Központ és a – főleg egyházakhoz kötődő – házi gondozó szolgálatok látják el.

Az Önkormányzat törekszik arra, hogy a fogyatékosággal élők számára is egyenlő hozzáférési feltételeket biztosítson a közszolgáltatásokhoz. Az egészségügyi intézmények, idősök napközi otthona részben akadálymentesítettek, a Polgármesteri Hivatalban is hozzáférhető a legtöbb szolgáltatás az akadálymentesített alsó szinten. A többi közintézmény akadálymentesítése azonban még nem teljes körű. Fontos megoldandó feladat a városi közlekedési hálózat akadálymentesítése látássérültek számára.

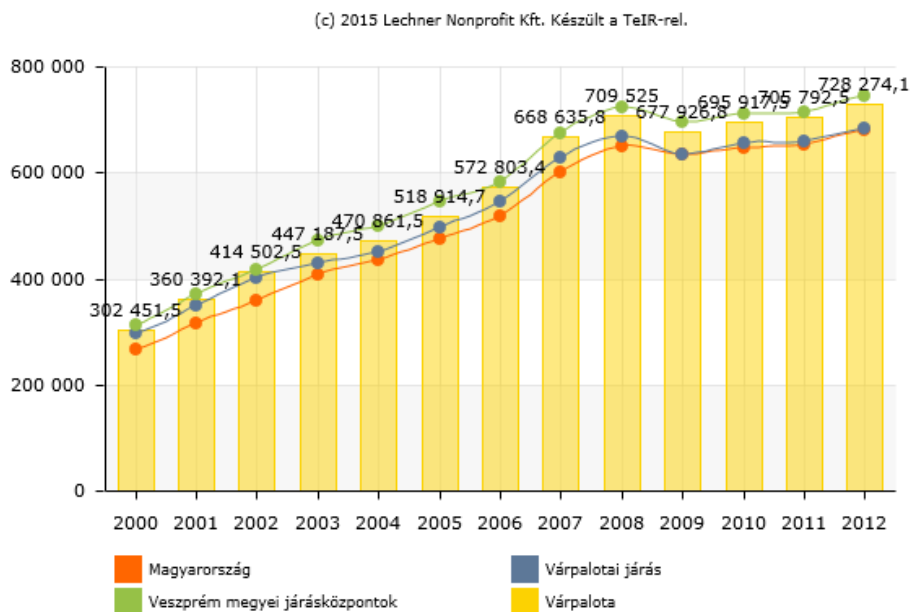
1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

A Várpalotai Járás központjaként funkcionáló Várpalota Város 77 km²-nyi területén 20.307 fő lakost tartottak nyilván a KSH 2012-es esztendei nyilvántartásai alapján. A település – a 240/2006. (XI.30) sz. kormányrendelet alapján – nem tartozik sem a társadalmi, gazdasági infrastrukturális szempontból elmaradott települések, sem az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések kategóriájába. A Várpalotai Járás a járások – komplex mutató alapján - emelkedő sorrendbe állított listáján a 130. helyen található, a megyei fejlettségi rangsorban a Veszprémi, Balatonfüredi, Balatonalmádi, Ajkai és Tapolcai járások egyaránt megelőzik. A járás fejlettségi szintjét meghatározó komplex mutató értéke 51,71 - így nem tartozik a kedvezményezett járások körébe.

A térség gazdasági potenciáljának alakulását vizsgálva, megállapítható, hogy az egy lakosra jutó belföldi jövedelem mértéke 728.274 Ft 2012-ben, s mind a járásközponti, mind a járási szintet tekintve hozzávetőlegesen együtt mozog az országos átlaggal; A járásközpont mutatója évről-évre meghaladja az országos és járási szintet, ugyanakkor alatta marad a Veszprém megyei járásközpontok átlagolt értékeinek. A járás jövedelmi helyzetének alakulása szorosan kapcsolódik a központi város jövedelmi helyzetéhez: a térség és a város jövedelmi helyzete a rendszerváltozás óta hasonló tendenciát követ.

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft)

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

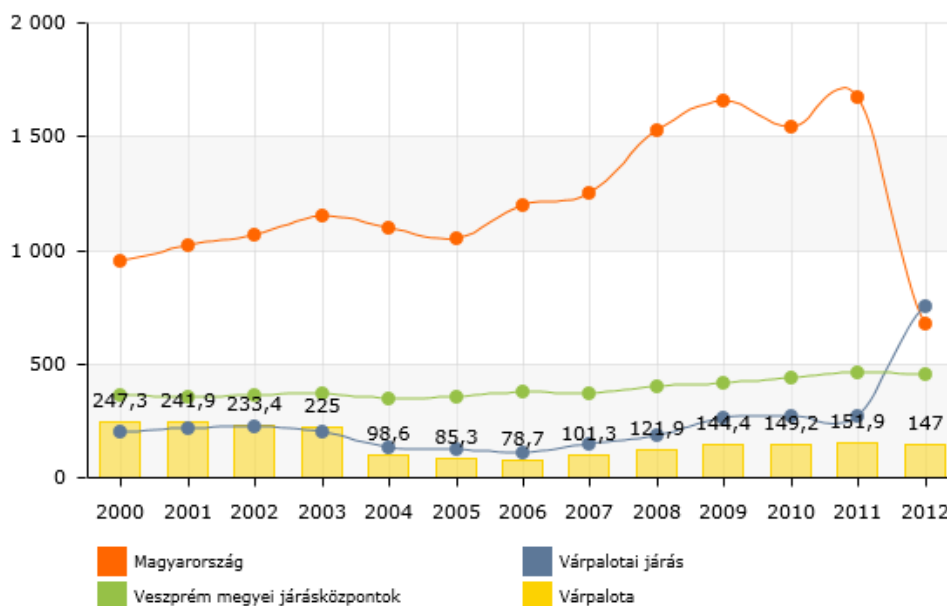
Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértéke 147 eFt volt 2012-ben, járási-jarásközponti konstellációban vizsgált alakulása 2012-ig nagymérvű összhangot mutat. A mutató nominális értékének vizsgálatakor 2012-ben ugyan csak kis mértékű csökkenés tapasztalható az előző esztendeihez képest (151,9 eFt), a járás településeinek átlagos értékéhez viszonyítva ugyanakkor nyíló ollót tapasztalunk, a járási átlagérték több mint ötszöröse a járásközponténak.

A térség elmúlt esztendőiben végrehajtott fejlesztési programjának legjelentősebb eredménye a teljes infrastruktúra kiépítése és a vállalatok környezetvédelmi beruházásainak finanszírozása volt, a térségközpont jelenkori gazdasági megújításának szándéka az innováció- és tudásvezérelt térségi versenyképességre és foglalkoztatási színvonal növekedésre összpontosító önkormányzati elkötelezettség.

Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Veszprém megye 2013-ban elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a járás kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be a jelenleg futó programozási időszakban; a megye (Székesfehérvár -) Várpalota – Veszprém – Ajka gazdasági és innovációs tengelye, a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete.

A járásközpont fent említett gazdasági szerepe Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában is megjelenik, elsősorban „A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben” prioritáshoz kapcsolódóan. A tervdokumentumban rögzítettek alapján „kiemelt fontossággal bír a Székesfehérvár - Várpalota - Veszprém - Ajka ipari- és innovációs tengely erősítése, Veszprémben és térségében a kutatási-, innovációs potenciál erősítésére, a magas hozzáadott értékű ágazatok fejlesztésére, Várpalota és Ajka térségében pedig a foglalkoztatás bővítésére helyezve a hangsúlyt.”

A térség számára ugyanakkor a „Várpalota - Pétfürdő - Berhida - Papkeszi - Balatonfűzfő” tengely a duális térségi gazdaságfejlesztés lehetőségét teremti meg, hiszen ez a fejlődési tengely a vegyipar köré összpontosuló, innováció-orientált gazdasági megújulás kiemelt célterületeként értelmezhető.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Várpalota a régió kelet-nyugati ipari tengelyének szerves részeként évszázados ipartörténeti múltra tekint vissza. A település a XX. század folyamán Magyarország egyik jelentős bányászati és nehézipari

központja volt, a helyi ipar szerkezetét a szénbányászat, a helyben kitermelt szénre telepített hőerőmű, a nagy volumenű áramtermelésre alapozott alumíniumkohó és a vegyipari üzemek határozták meg. A térség ipara a rendszerváltás óta jelentősen visszaszorult, a bányászat és a kohászat megszűnésével nagy számban áll rendelkezésre ipari szinten szakképzett munkaerő, akik elsősorban a közeli megyeszékhelyekre járnak dolgozni, ám lakóhely szerint a városhoz kötődnek.

Várpalota gazdasági ágazati struktúráját a TEAOR'08 szerinti besorolás tükrében vizsgálva elmondható, hogy az viszonylag eklektikusnak tekinthető, az ágazati struktúra leginkább a „C Feldolgozóiparra” koncentrálódik. A település jelenlegi iparági fókuszterületi összetétele elsősorban a

- Fémalapanyag gyártása, fémfeldolgozás
- Mechatronikai szerelés
- Építőipar

területei köré összpontosul.

Az iparágak képviselőiben a legnagyobb iparűzési adót fizető vállalatok közé tartozik évről-évre az AHI Roofing Kft., a Hohenloher Speciálbútor Kft., az Inotal Kft, a MABA Hungária Kft. és az MFT Metall-Form Technik Kft. A legnagyobb iparűzési adót fizető vállalatok mellett kiemelkedő és a jövőben is ígéretes a BBT Saválló Acéltermékek Kft., a DIKON Készülékgyártó Kft, a MasterInox Kft., a Real - Water Team Kft. és a WeldProduct Kft. gazdasági teljesítménye. A térség iparági hagyományaira alapozva jelentős értéket képvisel a bányagép- és berendezések gyártásra szakosodott specializáció és kitörési pontként említhető a vegyipari örökségen alapuló gazdaságfejlesztés is.

A terciér szektor ágazatai közül a legnagyobb működő vállalkozásszámot magáénak tudó kereskedelem terén a termeltetés, a helyi felvásárlás és a kereskedelem közötti kapcsolat erősítésre szorul. A terciér szektoron belül kiemelkedően meghatározó vállalkozás a humán-egészségügyi, szociális ellátást képviselő Várpalotai Városi Kórház és Rendelőintézetet működtető PalotaHost Kft.

Működő vállalkozások száma gazdasági ágazatonként (db)

Gazdasági ágazat	Működő vállalkozások száma (2012)
„A” - mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7
„B” - bányászat, kőfejtés	2
„C” - feldolgozóipar	67
„D” - villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2
„E” - vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	2
„F” - építőipar	119
„G” - kereskedelem, gépjárműjavítás	203
„H” - szállítás, raktározás	31

„I” - szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	53
„J” - információ, kommunikáció	29
„K” - pénzügyi, biztosítási tevékenység	46
„L” - ingatlanügyletek	26
„M” - szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	106
„N” - adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	67
„O” - közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	2
„P” - oktatás	50
„Q” - humán-egészségügyi, szociális ellátás	43
„R” - művészet, szórakoztatás, szabadidő	15
„S” - egyéb szolgáltatás	61

Forrás: KSH, T-Star 2013

A település előnyös természeti és épített környezettel rendelkezik, a város turisztikai, idegenforgalmi vonzerejének kiaknázása az elmúlt években előtérbe került.

A járásközpontot körülölelő Bakony számos kirándulóhelyet tartogat - kiemelve ezek közül a Bakony egyik legszebb szurdokvölgyét, a Vár-völgyet, és Bátorkő várát -, kiváló desztinációkat kínál az aktív turizmus terén, különösen a lovas, gyalogos, hegymászó és hegyikerékpáros túrázók valamint a vadász- és horgászturizmus kedvelői számára. A kiaknázható célterületeket rendszerbe foglaló útvonalrendszer ugyanakkor megújításra (kijelölésre, rendezésre, kitáblázásra), az ehhez igazodó minőségi pihenő- és szálláshelyek, kerékpártárolók, lovas-turisztikai kikötőhelyek és istállók nem állnak rendelkezésre.

A városközpont a középkor óta a városi funkciók találkozó pontja, ugyanakkor kereskedelmi, szolgáltatási funkcióinak közterület-rendezésen alapuló megújítása, tevékenységeinek a középkori vár és a városmag történelmi örökségét figyelembe vevő bővítése szükségszerű. Várpalota épített örökségének látványosságai közül legjelentősebb a városközponthoz szervesen kötődő Thury vár, amely az ország egyik legjobb állapotban megmaradt középkori vára. A vár a település kulturális központja, melynek első lépcsős építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése – uniós támogatással - 2011 júniusában zárult le. A fejlesztés során került kialakításra a város exkluzív házasságkötő terme, valamint egy több termet magában foglaló rendezvényközpont, melynek keretein belül kialakításra került a 100 fő befogadására alkalmas Lovagterem, egy 300 fős Rendezvényterem valamint a 150 fős Konferenciaterem. A várudvar 2015-ben lezárt felújítási munkálatok keretein belül térburkolatot kapott, emellett megújult a vár közepén található várkút, reneszánsz festőműhellyel illetve Palota Évszázadai Kamara Vetítőteremmel bővültek a vár szolgáltatásai. A várpalotai Thury-vár változatos kiállításai közül legjelentősebbek a

katonaruházatok honfoglalástól napjainkig bemutató kiállítás, a „Bakonyi Poroszkálók - 40.000 km lóháton” hagyományőrző tárlat, a város történetét a neolitikumtól napjainkig bemutató helytörténeti kiállítás, a Matzon Frigyes kiállítás valamint az egyedülálló Bányászati Gyűjtemény. A kiemelkedő fejlesztések mellett a vár belső homlokzata felújításra, a nyílászárók cseréjére szorulnak, mely szálláshely kialakításával és a jelenlegi Zöld terem megújításával a kulturális turizmust megcélözva oldaná a vár látogatottságának, kihasználtságának szezonálisitását.

A Zichy kastély az ország egyetlen Trianon Múzeumának ad otthont, továbbá a városi gyűjtemények közül kiemelkedik a Magyar Vegytudományi Múzeum is. Ipartörténeti jelentőséggel bírnak az inotai malmok, a Heller-Forgó féle hűtőtornyok valamint az inotai duzzasztómű. A település vallási örökségen alapuló vonzerőleltárába sorolható a várral szemben álló római katolikus templom, az egykori Huszárvár romjaira épült református templom, a vár mögött fellelhető evangélikus templom, a Nagy Gyula Galériának otthont adó zsinagóga épülete, a Kr.u. 2. század első feléből származtatott inotai halomsírok és az Inotán található Árpád-kori templom maradványai. A város határában római kori kőgát, illetve egy védett homokbánya is található.

A város rendezvénykínálatában kiemelkedő jelentőségű az évente megrendezésre kerülő Alfa Könnyűzenei Fesztivál, a elismert színvonalú, kulturális programokkal tűzdelt „A Diadal Napja” minden év júniusában, a májusban rendezett a Magyar Vadászati Kultúra Napja, a 3 évente megrendezésre kerülő Popper Dávid Nemzetközi Csellótalálkozó, valamint a minden év őszen megrendezett Várpalotai Napok rendezvénysorozat.

A település szálláshely-kínálatát a apartman- és vendégházak valamint magán szálláshelyek jelentik, szállodai szállásférőhely 2004 óta nincs sem a településen, sem a járás más településein. A járásközpont összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magán szállás-adás) 2010 óta növekvő tendenciát mutat, a 77 db-os 2012-es értékhez képest kiemelkedő ugrást mutat a 2013-as esztendő 100 darabos mutatóértéke. A vendégforgalom mutatója ugyan messze alatta marad a 2009-es települési maximumértéknek (2035 db), azonban 2010 óta a legmagasabb értéket vette fel 2013-ban (1331 db). A vendégéjszakák száma a 2011-es mélypontot követően (2473 db) 2013-ban ugrásszerűen megnőtt (4427 db), az egy szállásférőhelyre jutó vendégéjszakák száma a szálláshelyeken 2013-ban 44,3 db, mely országos átlaghoz közeli kihasználtságot mutat.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

A város gazdasági szervezeteinek többsége a kis- és középvállalkozások kategóriájába esik, azonban az általuk képviselt gazdasági erő, illetve munkaerő-piaci felvevőképesség alacsony a járásközpont sajátosságaihoz mérten. A rendszerváltozást követően nem fejlődött ki olyan tőkeerős kis- és középvállalkozói szektor, amely a korábbi bányászati és nehézipari vállalatok helyébe tudott volna lépni. Ezt mutatja a 2013-as KSH felmérés, mely szerint a regisztrált vállalkozások (1798 db) többsége 1-9 főt foglalkoztat (1338 db), az 50-249 főt foglalkoztató vállalatok száma mindösszesen 6 db, s nincs a járásközpontban 250 főt meghaladó foglalkoztató. A vállalkozások járásközponti státuszhoz viszonyított, relatíve alacsony száma mellett jellemző az alacsony árbevételi és foglalkoztatási mutatószám is.

A várpalotai vállalkozásokra kivetett iparűzési adó mértéke 2010 és 2014 között növekvő tendenciát mutat:

Helyi adónemek bevételei (eFt)

Helyi adónemek bevételei (eFt)	2010	2011	2012	2013	2014
Építményadó	194.471	246.614	238.493	248.900	249.747
Iparűzési adó	350.862	406.878	438.584	439.334	481.086
Telekadó	4.932	12.160	43.516	117.89	66.741

Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

Az elfogadott települési- és megyei szintű tervezési dokumentumok alapján a járásközpont, és egyben az azt magába foglaló járás, gazdaságfejlesztési elképzelései a foglalkoztatási helyzet és versenyképesség javítására irányulnak. Veszprém megye Területfejlesztési Konceptiója a járást, - s annak központját – a megyét kelet-nyugati irányban átszelő, infrastrukturális és gazdasági szempontból kiemelt „magterületként” értelmezhető, „középső sáv” részeként kezeli. A járásközpont számára a dokumentumban rögzített „Székesfehérvár - Várpalota - Veszprém – Ajka” fejlesztési tengely mellett a „Várpalota - Pétfürdő - Berhida - Papkeszi - Balatonfűzfő” tengely hasonlóan kiemelt jelentőséggel bír, a vegyipart fókuszba helyező fejlesztések célterülete.

A térségi versenyképesség növelését célzó helyi fejlesztési elképzelések újabb hazai és külföldi tőkebefektetésekre, valamint – kiemelten - a helyi kis- és középvállalkozói réteg megerősítésére irányulnak. Ez utóbbi célhoz kapcsolódóan az önkormányzat a rendezési terv 2009-es felülvizsgálata során biztosította a 8-as főút és a vasútvonal között elterülő gazdasági területek rendezésének kereteit és megteremtette a rendezés építészeti feltételeit. Kiemelt célként került megfogalmazásra, hogy meg kell teremteni a KKV szektor számára a munkahelyteremtés feltételrendszerét, el kell indítani a közlekedési és közmű infrastruktúra fejlesztését. A tervezett fejlesztéseknek köszönhetően várhatóan növekszik a magas szintű technológiákat és kvalifikált munkaerőt igénylő szolgáltatásoknak az aránya. A járásközpont a térség meglévő munkaerőpiaci-kultúrájára alapozva építkezik, a magasabb szintű tudástőkét képviselő helyi munkaerő volumenének, arányának növelése mellett.

A település belvárosi vonzerejének fejlesztésére szintúgy törekszik - egyfelől a helyi lakosság közösségi szintérré vonatkozó igényeit, másfelől a belföldi turistáknak, mint megközelítendő célcsoportnak a helyi vonzerőleltárra alapozott igényeit figyelembe véve.

A járásközpontra vonatkozó, gazdaságfejlesztési projektek alapjául szolgáló megállapítások az alábbiakban foglalhatók össze:

- Az ipari és gazdasági területek és szolgáltatások bővítésre, fejlesztésre szorulnak
  - A meglévő ipari parkok és ipari területek nem szolgálják ki az elvárt vállalkozói betelepülési igényeket
  - A település kis- és közepes vállalkozói réteget középpontba helyező gazdasági tevékenységre alkalmas területei - kiemelten a 8-as főút és a vasút közti terület - kiaknázatlanok, fejlesztésre szorulnak
  - A kis- és közepes vállalkozói réteg megerősödését célzó, szolgáltatás- és telephelyi infrastruktúra színvonala innováció-orientált fejlesztésre szorul
- Relatív alacsony helyi foglalkoztatási szint
  - A települési tradíciók alapján jelenlévő munkaerőt foglalkoztatni képes foglalkoztatók száma, foglalkoztatói kínálata nem elégséges
  - A foglalkoztatói kör innovációs készsége és képessége erősítésre, a megtermelt hozzáadott értéket növelni képes foglalkoztatók száma növelésre szorul
  - Kevés a magas szintű, helyi, speciális humántőkét biztosító, fiatal, a településhez kötődő mérnök, műszaki értelmiség
  - A mezőgazdasági „termelés-felvásárlás-feldolgozás” kapcsolatrendszer alacsony szintű
  - A turizmushoz kapcsolódó helyi termékfejlesztés és értékesítés fejlesztendő
- Kiaknázható természeti erőforrások és tradicionális iparágak
  - Az ásványvíz, mint térségi jellegzetes természeti érték kihasználására épülő vertikum integrált együttműködési hatékonysága alacsony szintű
  - A szén vegyipari alapanyagként történő, tradicionális hagyományokon alapuló hasznosítási szintje és az ahhoz kötődő hozzáadott érték emelendő
  - A kis- és középvállalkozói réteg – vegyipari és bányai örökségen alapuló valamint feldolgozóiparra épülő – kiaknázható beszállítói piaci lehetőségei
  - Az alumínium ágazat tradicionálisan jelenlévő fizikai- és humán termelési környezetébe fenntartható fejlesztésre szorul
- A turisztikai vonzerőleltár minőségi fejlesztésre szorul
  - A belváros turisztikai vonzereje, közösségi tér jellege fejlesztésre szorul, „kinyitása” kívánatos
  - A helyi kultúrára alapozott tartalmi kínálat fejlesztendő
  - Az aktív turizmus lehetőségei szélesítendő (gyalogos, kerékpáros, lovas túraútvonalak, „via ferrata” útvonal)
  - A Thury-vár kihasználtságának szezonálisát oldó, kulturális turizmust célzó fejlesztésre szorul

Fenti megállapításokhoz – és az abból adódó fejlesztési elvárásokhoz - kötődően, Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában rögzített fejlesztési projektcsoomagok közül (II. Kötet - Operatív Program, a 47/2014. (IX. 25.) Mök határozat melléklete) az alábbi csomagok tekintetében Várpalota járásközpont külön is nevesítésre került:

- 1.1.1. Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése a munkahelyteremtés érdekében
  - Ipari Parkok és ipari területek fejlesztése, a parkok által nyújtott szolgáltatások bővítése
  - Inkubátorházak létrejöttének és szolgáltatásainak támogatása a foglalkoztatási központokban, a megye várostérségi központjaiban a mikro- és kis- vállalkozások megerősödésének elősegítése érdekében
- 1.1.4. A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
  - Mezőgazdasági termelés - felvásárlás - feldolgozás kapcsolatrendszer létrehozásának, bővítésének ösztönzése, helyi és térségi rendszerek kialakításának támogatása, különösen a turizmushoz kapcsolódó termékfejlesztés és értékesítés, helyi oktatási-nevelési vagy szociális intézmények számára alapanyagok, élelmiszerek biztosítása területén.
- 1.2.1. A természeti erőforrásokkal (ásványvagyonnal, ásvány és termálvízzel, karsztvízzel) való fenntartható gazdálkodás
  - Ásványvíz, mint térségi jellegzetes természeti érték (és fogyasztható egészséges ivóvíz) védelme és kihasználása, az erre épülő vertikum erősítése.
  - A szén vegyipari alapanyagként történő hasznosítása a vegyészeti kutatási tapasztalattal rendelkező Pannon Egyetem tudásbázisának bevonásával.
  - Az alumínium ágazat megőrzése és fejlesztése.
- 1.2.3. Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása
  - A kultúra (ezen belül kiemelten a helyi kultúra) szerepének erősítése a turisztikai kínálat bővítésében, strandfejlesztés, vár és múzeum fejlesztés
- 1.4.6. A népesség képzettségének és innovációs képességeinek javítása, fiatalok, pályakezdők megyei foglalkoztatásba integrálása
  - A piaci igényeire tekintettel lévő oktatásfejlesztés mind a szakképzés, mind a felnőttképzés vonatkozásában

A dokumentumban az alábbi ún. járási „vezérprojekt(ek)” emelendők ki a Várpalotai Járás tekintetében:

- Újraiparosítás, kiemelten a vegyipar, gépgyártás, hulladék-újrahasznosítás, energiahasznosítás, helyi termékláncok
  - Kis- és középvállalkozások fejlődésének és újabb vállalkozások letelepedésének támogatása
  - Környezettudatos régió közösség – az egészséges helyi élelmiszerekért

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

A település külső elérhetősége tekintetében kiemelő, hogy Várpalota város a térség legfontosabb közlekedési folyosója a 8-as főút mentén fekszik, amely kelet felé Székesfehérvárral (rajta keresztül az M7 autópályával), nyugat felé Veszprémmel és Ajkával teremti meg közvetlen kapcsolódását. A város észak-déli kapcsolatai viszont lényegesen rosszabbak, a környező települések kapcsolatát II. rendű összekötő utak biztosítják. A járásközpontot tekintve, idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben a megyeszékhelyig 24 km, a legközelebbi autópálya csomópontig szintén 24 km. A vasúti megközelíthetőség kelet-nyugati irányban szintén jónak mondható, a város mellett halad el a villamosított Budapest-Szombathely vasúti fővonal, amely a város jó vasúti elérhetőségét biztosítja, a vasútállomás a város déli részén fekszik, a városközponttól 1 km-re.

A város gazdasági, ipari célú területkínálata terén két ipari parkja említhető a rendszerváltást követő időszakban elsősorban. Az 1990-es évek befektetés-ösztönzési, valamint a helyi KKV-fejlesztési törekvéseinek eredményeként, 1998-ban jött létre a Várpalotai Ipari Park és a Palota Park Kft.

A részben önkormányzati tulajdonú Várpalotai Ipari Park a település keleti, Inotai városrészében terül el, elsősorban az alumíniumiparhoz kapcsolódó, gépipari, járműipari, építőipari termékeket gyártó beruházókat, elektronikai termékeket összeszerelő cégeket megcélözva. Az ipari park közúton a telekhatáron húzódó, 8.sz. főútról megközelíthető, területén működő iparvágány van, mely a Budapest-Szombathely vasúti fővonalra csatlakozik.

A Palota Park Kft, jelentős állami befektetéssel jött létre, 1998-ban nyerte el az Ipari Park címet, tulajdonosai a Palota Park Kft., az Észak-Dunántúli Bányavagyon-hasznosító Rt. és Várpalota Önkormányzata. A területnek nem csak a 8. számú főúttal van kapcsolata, hanem a vasúttal is - délről a MÁV Szombathely-Budapest fővonala határolja. Főbb betelepült vállalkozása a TESCO, szabadon álló, beépíthető telkei már nincsenek. Az ipari park a már említett vasút és a 8-as út által közrefogott területen fekszik, egyik oldalról a város, másik oldalról a horgásztó határolja. Így terjeszkedésre nem nyílik lehetőség, a meglévő területekkel kell racionálisan gazdálkodnia.

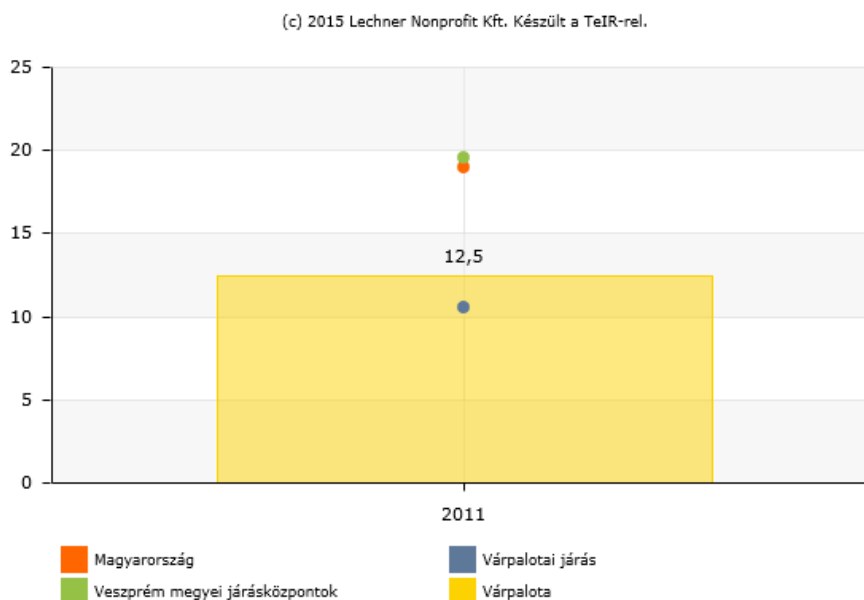
A rendszerváltást követően az inotai ipari park adott helyet a nagyléptékű telephely fejlesztéseknek, a kis- és középvállalkozások pedig a privatizált töredék ingatlanokon, épületekben kezdték meg tevékenységüket. Ezek többsége az S1 bánya szétdarabolt területein, illetve Inota településrész 8-as főút és vasútvonal közötti szakaszán működik. A kkv-szektor képviselői a korábban megszerzett gyakorlati tudásból eredő potenciált kihasználva életképes vállalkozásokká fejlődtek az elmúlt évtizedekben, azonban telephelyeik többsége elavult infrastruktúrával ellátott, vagy részben

ellátatlan, valamint ingatlanok tulajdoni helyzete rendezésre szorul. Az önkormányzat a rendezési terv 2009-es felülvizsgálata során biztosította a 8-as főút és a vasútvonal között elterülő gazdasági területek rendezésének kereteit és megteremtette a rendezés építészeti feltételeit, azonban közlekedési és közmű infrastruktúrájának fejlesztésre szorul. A fejlesztési területen belül a rendezési terv szerinti telekhatár rendezésekre, művelési ágból történő kivonásokra, a kkv-szektor telephelyfejlesztéseinek területet biztosító építési telkek kialakítására, a hiányzó utak, közművek, közterületi létesítmények kiépítésére van szükség.

A település képzettségi mutatóinak vizsgálatakor kiemelendő, hogy a felsőfokú végzettségűek 25 éves és idősebb népesség arányában mért értéke (12,5%) alulmúlja az országos átlagot (19%), s elmarad a megyei járásközpontokat figyelembe vett átlagértéktől (19,5%) is:

Felsőfokú végzettségűek 25 éves és idősebb népesség arányában (%)

Forrás: Népszámlálás 2011., TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Ugyancsak alacsonynak mondható az érettségivel rendelkező, középfokú végzettségűek aránya is a 7 év feletti korosztály tükrében (27,1 %), bár az országos átlagtól (27,5 %) és a megyei járásközpontok átlagolt mutatójától (29,5%) az e tekintetben vizsgált eltérés kevésbé szignifikáns. A képzettségi körképet vizsgálva megállapítható, hogy a város munkaerő-kínálata elsősorban az alacsonyabb hozzáadott értéket képviselő ágazatok számára nyújt keretet, a térség munkaerő-kínálata ugyanakkor megfelelő háttérrel biztosít a könnyen megközelíthető feldolgozóipari munkaerő-piaci felvevőcentrumoknak (Székesfehérvár, Veszprém, Ajka). A település mutatói minőségi fejlesztésre szorulnak, a magasabb hozzáadott értéket biztosító gazdasági ágazatok elvárásaihoz igazodóan a településen élő közép- és felsőfokú végzettségűek száma növelendő – középpontba helyezve a település hagyományos iparágait (vegyipar, bányaiipar, feldolgozóipar).

Összefoglalva elmondható, hogy a kedvező megközelíthetőség ellenére a település gazdasági megújulását számos tényező gátolja. Ezek közé sorolható Székesfehérvár, Veszprém és Ajka kedvező munkahely-kínálatának közelsége, a nagyobb számú munkavállalót foglalkoztatni képes, magas árbevétellel jellemezhető helyi kis- és középvállalkozások kevés száma, a speciális tudással rendelkező közép- és felsőfokú végzettségűek alacsony aránya. A kis- és középvállalkozói szektort középpontba helyező gazdaságfejlesztési célok érdekében a városban jelenleg szabadon álló területek ipari hasznosítása elvárt, a rendelkezésre álló - elsősorban a 8-as főút és a vasútvonal között elterülő - gazdasági területek rendezésre, fejlesztésre szorulnak.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

A teljes egészében vagy részben önkormányzati tulajdonban levő épületek száma 2014-ben 97 db volt, ebből összesen 26 db a nem lakáscélú épület. A hasonló tulajdoni viszonyokkal jellemezhető bérlemények száma 226 db, ennek zöme - 143 db - lakásbérlemény, a 83 db nem lakáscélú bérlemény területe mindösszesen 5.233 m².

Az ingatlanágazat önkormányzati bevételeiből 98.162 eFt származik a bérlemények kiadásából, az ingatlanértékesítés volumene 8.944 eFt – ezzel szemben az önkormányzat által lakásgazdálkodásra költött összeg 1.825 eFt, mely teljes egészében lakóházak javítására, felújítására, korszerűsítésére, karbantartására fordítódott. Az önkormányzati tulajdonú épületek, lakásbérlemények és nem lakás céljára szolgáló bérlemények felújítására 2014-ben 6 esetben, mindösszesen 1.120 eFt-ot költött az önkormányzat, a 3 db karbantartási munkálat pedig 705 eFt értéket képvisel.

Az év folyamán, privatizáció révén lakásbérleményt nem értékesített az önkormányzat, az esztendő végén nem volt nyilvántartott vásárlási igény, a lakásprivatizációval kapcsolatban fennálló hitelállomány 8.944 eFt-tal csökkent (év eleji állapot: 45.125 eFt; év végi állapot: 36.181 eFt). A nem lakás célú helyiségek 1 m²-re jutó havi átlagos bére 988 Ft-nyi.

1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Várpalota Város Önkormányzatának költségvetése kiegyensúlyozott, stabil, megfelel az önkormányzati költségvetés-tervezéssel kapcsolatos jogszabályi alapelveknek. Az önkormányzati költségvetés elmúlt évekbeli alakulását áttekintve legnagyobb volumenű változást a 2014. évi adóssághozzájárulás jelentette, az önkormányzati hitelállomány állami átvállalása. A 2013. évi pénzforgalmi bevételi főösszeg a zárszámadási rendelet alapján 3.404.709 eFt; a kiadási főösszeg 2.944.975 eFt.

Bevételek

2012-ről 2013-re jelentősen csökkentek az Önkormányzat bevételei, egyrészt az adóbevételek elvonása, másrészt az állami normatív finanszírozások csökkenése miatt (oktatási intézmények központosítása). Ilyen előzmények után folyamatos költségcsökkentő intézkedések és következetes költséghatékonyság alkalmazásával sikerült elérni 2013-ra, hogy az önkormányzati költségvetés valamelyest stabilizálódott.

A 2013. évi költségvetés bevételi oldalának legnagyobb részét az önkormányzatok működési költségvetési támogatása tette ki, azon belül is az általános működéshez és ágazati feladathoz kapcsolódó támogatások. Az önkormányzat működési bevételei közt szereplő helyi adók mértéke 2013-ban 835.332.000 Ft volt.

Várpalota Város Önkormányzata bevételeinek a főbb bevételi jogcímek szerinti megoszlása a 2013. évben:

Bevételi jogcím	Teljesítés eFt 2013.12.31.
I. Önkormányzat működési bevételei	1 189 189
I/1. Közhatalmi bevételek	848 332
I/2. Intézményi működési bevételek	340 857
II. Átengedett központi adók	44 269
III. Támogatások, kiegészítések	1 586 837
IV. Átvett pénzeszközök államháztartáson belülről	444 478
V. Átvett pénzeszközök államháztartáson kívülről	8 168
VI. Felhalmozási célú bevételek	16 047
VII. Kölcsön visszatérülése	15 731
KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN:	3 304 719
VIII. Finanszírozási bevételek	176 245
KÖLTSÉGVETÉSI ÉS FINANSZÍROZÁSI BEVÉTELEK ÖSSZESEN	3 480 964
IX. Függő, átfutó, kiegyenlítő bevételek	27 550
BEVÉTELEK ÖSSZESEN	3 508 514

Forrás: Várpalota Város Önkormányzata 2013. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 6/2014. (IV.14.) önkormányzati rendelet

A bevételeken belül 2014-ben jelentkezett egy 300 millió forintos egyszeri jellegű, vissza nem térítendő támogatás is, amelyben az egyes önkormányzatok feladatainak támogatása érdekében a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai fejezetén belüli előirányzat-átcsoportosításáról szóló 1967/2013. (XII.17.) Korm. határozat alapján részesült Várpalota Város Önkormányzata. Ezen összeget az önkormányzat működési és fejlesztési célú feladatainak ellátásra használhatta fel (utak és közterületek, oktatási és nevelési intézmények, szociális intézmények korszerűsítése, felújítása, gépek, berendezések beszerzése, valamint az intézményi működési kiadások kiegészítése).

Kiadások

A kiadások előirányzatainak meghatározásánál elsődleges célja az Önkormányzatnak, hogy a kötelező feladatok ellátása nem kerülhet veszélybe, és lehetőségekhez képest az önként vállalt feladatok (például sport, a művészetek, a civil szféra támogatása) is minél nagyobb mértékben megjelenhessenek a költségvetésben. Fontos alapelv emellett, hogy az Önkormányzat működtetése fenntartható, feladatellátása finanszírozható legyen, veszteségek betervezése nélkül.

Az önkormányzati költségvetés jelentős megszorításokat tartalmazott még 2013-ban is, hasonlóan az ezt megelőző két esztendőhöz. 2013. január 1-től már nem Várpalota Város Önkormányzata látta el a az oktatási intézmények fenntartói feladatait, de az oktatási célt szolgáló ingatlanok működtetése továbbra is a várost terhelte, és ezt is figyelembe kellett venni a költségvetés összeállításánál.

Működési és felhalmozási célú kiadások

Megnevezés	Teljesítés eFt 2013.12.31.
Működési célú kiadások	
Költségvetési kiadások	
Személyi juttatások	610 816
Munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó	147 716
Dologi kiadások	945 113
Ellátottak pénzbeli juttatásai	276 378
Egyéb működési célú kiadások	307 643
Működési célú finanszírozási kiadások	94 783
Függő, átfutó, kiegyenlítő kiadások	71 013
Felhalmozási célú kiadások	
Beruházások	47 263
Felújítások	32 453
Egyéb felhalmozási kiadások	384 322
Felhalmozási célú finanszírozási kiadások	98 488
Kiadások összesen	2 944 975

Forrás: Várpalota Város Önkormányzata 2013. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 6/2014. (IV.14.) önkormányzati rendelet

Mint a 2013-as kiadások megoszlásából is látszik, Várpalota Város Önkormányzatának éves kiadásai főként működési célú személyi, ill. dologi kiadások. A felhalmozási célú kiadások (beruházások, felújítások) a teljes kiadások kevesebb, mint ötödét teszik ki (19,10%).

Adósságkonszolidáció

A Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről szóló – a 2011. évi CLIV. törvénnyel módosított – 2010. évi CLXIX. törvény 75. § (3) bekezdése alapján az Országgyűlés 2011. december 1-jei hatállyal lemondott a Magyar Államnak a Várpalota és Régiója Környezetvédelmi Rehabilitációs Programra létrehozott céltársulásban résztvevő települések önkormányzataival szemben fennálló kölcsön követelés tőke- és kamatösszegéről. Az elengedett tartozás összege Várpalota Város Önkormányzata esetében 1.983.273.560,- Ft-ot jelentett.

2013 júniusában 94.880.662,- Ft likvidhitel, és 4.141.131,40 CHF kötvény kibocsátásból adódó adóssága volt az önkormányzatnak, melynek törlesztése komoly terhet jelentett, veszélyeztetve a kötelező feladatok ellátását. Az állami adósságátvállalásnak köszönhetően a fenti hitelállomány után nem terhelte a visszafizetési kötelezettség az önkormányzat költségvetését.

2014. február 28-ával a fennálló maradék adósságot is átvállalta a Magyar Állam az önkormányzatoktól. Ez Várpalota esetében 99.989.926,- Ft likvidhitel, és 1.546.169,- CHF kötvény tőketartozást jelentett. Az adósságátvállalás komoly lépés volt az önkormányzati költségvetés fenntartható pályára állításában.

Helyi adók

Várpalota Város Önkormányzata által kivetett helyi adók 2014-ben: építményadó (1992. január 1. óta), iparüzési adó (1992. január 1. óta) és telekadó (2010. január 1. óta). A helyi adókból befolyt összeg 2013-ban: 835.964 eFt.

A fenti adónemek magánszemélyekre nem vonatkoznak.

Az adóigazgatási feladatkörben az átengedett központi adók Várpalotán: a gépjárműadó 40%-a, a termőföld bérbeadásából származó jövedelem személyi jövedelemadója, valamint a talajterhelési díj.

Az iparüzési adó alakulását és a legnagyobb adófizetőket az 1.9.3 fejezet tartalmazza.

Vagyongazdálkodás

Várpalota Város Önkormányzatának vagyona a 2013. december 31-ei állapot szerinti vagyona a mérlegben, valamint a vagyoneleltárban szereplő adatok alapján ... forint.

Ingatlanvagyon forgalomképesség szerinti bruttó értékének megoszlása az évi záró állomány szerint (ezer forintban):

Megnevezés	2013.01.01	2013.12.31	%
Törzsvagyon	8.721.882	8.744.130	100,26
- forgalomképtelen	6.774.882	6.800.086	100,37
- korlátozottan forgalomképes	1.947.000	1.944.044	99,85
Forgalomképes vagyon	1.383.962	1.385.572	100,12
Üzemeltetésre átadott vagyon	4.695.014	4.501.960	95,89
Összesen	14.800.858	14.631.662	98,86

Forrás: Várpalota Város Önkormányzata

Gazdasági Program

A tanulmány készítésének időpontjában még nem állt rendelkezésre a 2015-2019-es önkormányzati ciklusra vonatkozó Gazdasági Program. A 2011-2014-es Gazdasági Program tartalmazza a város fejlesztési céljait és beavatkozási területeit:

- Általános cél: az EU-s céloknak megfelelő, fenntartható gazdaságfejlesztési modell kialakítása, ami magában foglalja az ipar, a szolgáltatás és az idegenforgalom fejlesztését.
- Stratégiai célok (többek között):
  - hozzájárulás a foglalkoztatás növeléséhez, helyi munkahelyek számának bővüléséhez
  - intézményrendszer gazdaságos és energiahatékony működtetése
  - elnyert EU-s pályázatok sikeres lebonyolítása
  - helyi szintű jövedelmek és az önkormányzat helyi adókból származó bevételeinek növelése

Ezen célok és a hozzájuk kapcsolódó fejlesztések az Integrált Településfejlesztési Stratégia vonatkozó fejezeteiben ismertetésre kerülnek.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

A Gazdasági Program 2011-2014 alapján az Önkormányzat településfejlesztési céljai elősegítik a település általános fejlesztését, valamint a közszolgáltatások biztosításához és fenntartásához kapcsolódnak:

- városi úthálózat fejlesztése,
- városrészeket összekötő kerékpárutak építése,
- járdák, parkolók, közparkok fejlesztése,
- közösségi közlekedés fejlesztése,
- környezet védelme, energiahatékonyság javítása

Településfejlesztési intézményrendszer

Várpalota Város szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a szervezeti és működési szabályzatról szóló 8/2011. (II.28.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: SZMSZ) alapján a Képviselőtestület feladata.

A testület által létrehozott Gazdasági Bizottságot elsősorban véleményezési, kezdeményezési, javaslattételi és közreműködő jogosítványokkal ruházták fel a főbb településfejlesztési területeken, az alábbiak szerint:

- előkészíti döntésre a város általános és részletes rendezési tervét vagy tervmódosítási javaslatait, az üzemtelepítés környezetvédelmi szempontú véleményezését;
- véleményezi a közterület használatát korlátozó, vagy a városképet tartósan, illetőleg jelentősen befolyásoló normatív döntéstervezeteket

A településfejlesztési döntéseket előzetesen tárgyalja a Gazdasági Bizottság, és amennyiben költségvetést érint akkor a Pénzügyi Bizottság is. Rendeletalkotás esetében a Jogi és Ügyrendi Bizottság is tárgyalja a javaslatot, illetve – területi érintettség esetén – Inota Városrész Önkormányzó Testülete is dönt az előterjesztésről.

A bizottságok saját szakterületükön közreműködnek a városfejlesztési tevékenységeket megalapozó dokumentumok tervezésében, véleményezésében, figyelemmel kísérik a fejlesztések megvalósítását, felügyelik a feladatkörükhöz kapcsolódó önkormányzati intézmények működését.

A településfejlesztési döntések előkészítése és végrehajtása a Polgármesteri Hivatal feladata. Az SZMSZ a Városfejlesztési, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Irodához delegálja ezek jelentős részét. Az Iroda településfejlesztést érintő feladatai:

- városépítési, -tervezési feladatok szervezése, döntés-előkészítése
- beruházások szervezése, előkészítése, bonyolítása
- országos és európai uniós pályázatok figyelemmel kísérése
- városfejlesztési stratégia és programok egyeztetése

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységének középpontjában a vállalkozásbarát városi környezet létrehozása áll, mely elősegíti az itt működő cégek növekedését, illetve új befektetőket vonzhat a városba. Ennek eszközei elsősorban az infrastrukturális fejlesztések, beruházások.

Az 1990-es években a befektetés-ösztönzés, valamint a helyi KKV-k fejlesztésének elősegítése érdekében az Önkormányzat közreműködésével két ipari park is megalakult a városban. A Várpalotai Ipari Park 1998-ban jött létre, amelyben az önkormányzat is tulajdonosként szerepel (jelenleg 22%-os részesedéssel). A parkot elsősorban az alumíniumiparhoz kapcsolódó, gépipari, járműipari, építőipari termékeket gyártó beruházóknak, elektronikai termékeket összeszerelő cégeknek hozták létre. A

területen több vállalat is megtelepedett megnyitása óta, azonban igazán nagy befektető mostanáig nem érkezett; az ipari park több mint 40 hektárnyi területe beépítetlen.

Ugyancsak 1998-ban jött létre állami befektetéssel a Palota Park Kft, mely által működtetett ipari park nagy részét egy hipermarket foglalja el. Az ipari parkot üzemeltető Kft. jelenleg felszámolás alatt áll.

Az önkormányzat a rendezési terv 2009-es felülvizsgálata során további területek ipari célú hasznosításának feltételeit igyekezett megteremteni. Legfontosabb ilyen övezet a korábbi S1 bánya szétdarabolt területei, illetve Inota településrész 8-as főút és vasútvonal közötti szakasza. A településfejlesztési dokumentumokban kiemelt célként került megfogalmazásra, hogy ebben az övezetben meg kell teremteni a KKV szektor számára a munkahelyteremtés feltételrendszerét, el kell indítani a jelenlegi 8-as főút és a vasútvonal között elterülő gazdasági területek közlekedési és közmű infrastruktúrájának fejlesztését.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

Várpalotán a lakosság számához mérten kevés a munkalehetőség, és azok minősége sem megfelelő, erre utal a nagyszámú munkavállalási célú ingázás más településekre (a 2011-es népszámlálási adatok szerint a foglalkoztatottak több mint fele naponta eljár más településre dolgozni). A legnagyobb foglalkoztató az Önkormányzat.

Az önkormányzati eszköztár meglehetősen szűkös a helyi foglalkoztatási, munkaerő-piaci viszonyok javítását illetően, mivel ezek főként központi szabályozás alá esnek, illetve a piacgazdasági viszonyok befolyásolják őket. Ennek ellenére az Önkormányzat lehetőségeihez képest igyekszik javítani a lakosság foglalkoztatottságát, elsősorban a közfoglalkoztatási programokban való részvétel útján, másrészt foglalkoztatási kezdeményezések támogatása révén.

Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatásban részt vevők elsősorban a város közterületeinek gondozási, karbantartási munkáit végzi. 2014-ben 24 beadott közfoglalkoztatási pályázat keretében összesen 697 főt foglalkoztatott az Intézményüzemeltetési Szervezet. Ebből a létszámból 160 fő képzésben is részt vett. 2014. július-augusztus hónapokban 63 főt diákmunka keretében foglalkoztattak. 474 fő vett részt segédmunkás és karbantartó munkakörökben a város intézményeiben a feladatok ellátásában. Ezen kívül az útpadkák tisztán tartása, közterületek, csatornák tisztítása, kommunális szemét szedése és a parlagfű és egyéb allergén növények irtása volt a feladatuk.

Az Önkormányzat a közfoglalkoztatáson belül különös figyelmet fordít a roma lakosokra: ugyanannyi roma származású és nem roma lakost alkalmaznak, így nemzetiségarányosan több roma kerülhet be a programba.

Egyéb foglalkoztatási kezdeményezések

A Térségi Népjóléti Gondozási Központ segítségével megalakult a Hét Kéz Szociális Szövetkezet Várpalotán, mely – osztrák minta alapján – a hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő és roma munkanélküliek foglalkoztatását tűzte ki célul (varroda, mosoda üzemeltetése).

Tervek között szerepel egy másik szociális szövetkezet indítása is, mely zöldség-gyümölcs feldolgozó tevékenységével 10 foglalkoztatottnak adhat munkát.

Az önkormányzat elsősorban megfelelő helyiség, terület biztosításával tudja támogatni az alulról induló foglalkoztatási kezdeményezéseket.

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az Önkormányzat lakásgazdálkodási tevékenysége során gondoskodik az önkormányzati tulajdonú lakások, üzleti célú hasznosításáról. Várpalotán 143 db önkormányzati bérlakás található, amelyből 72 db összkomfortos, 65 db komfortos és 6 db félkomfortos lakás. A lakások komfortfokozata megfelelő.

Az önkormányzati bérlakások koncentrációja figyelhető meg a Kertváros városrészben a Dankó Pista utcában, ahol 128 lakásból 72 önkormányzati tulajdonú bérbe adott ingatlan. A lakások 26,3%-a komfortos és 76,7%-a összkomfortos komfortfokozatú.

Az önkormányzati bérlakások koncentrációja szintén magas az Ipari területen, ahol az összes 12 lakásból 8 önkormányzati tulajdonú bérlakás, amely a lakásállomány 67 %-a.

Várpalota Város Önkormányzata jelentős ingatlanvagyonnal rendelkezik, melynek nagy része lakáscélú ingatlan. Az Önkormányzat törekszik ingatlanai műszaki értékének megőrzésére, de az éves költségvetések inkább csak állagmegóvást tesznek lehetővé.

1.10.6 Intézményfenntartás

A kötelezően előírt és önként vállalt önkormányzati feladatokat önállóan működő és gazdálkodó költségvetési intézmény, valamint a Várpalotai Polgármesteri Hivatal látja el.

Az oktatási intézmények 2013-as Klebelsberg Intézményfenntartó Központ általi átvételével jelentősen csökkent a költségvetési szervek száma.

Az önkormányzati intézmények jelenleg az alábbiak (Várpalota Város Önkormányzata 2013. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 6/2014. (IV.14.) önkormányzati rendelet alapján):

- Várpalotai Polgármesteri Hivatal
- Ringató Bölcsőde
- Ápoló Otthon
- Várpalotai Összevont Óvoda és Bölcsőde

1.10.7 Energiagazdálkodás

Az Önkormányzat célja saját intézményeinek, fenntartásában működő létesítményeknek energiatakarékos működtetése, felújítása. Ennek érdekében számos fejlesztést valósított meg a közelmúltban, illetve több projekt áll előkészítés alatt.

Az elmúlt években a „panelprogram” keretében az Önkormányzat nagymértékben támogatta a város iparosított, és hagyományos technológiával épült lakóépületeinek energiatakarékos felújítását,

melynek keretében jellemzően a lakóépületek homlokzati hőszigetelése, a nyílászárók cseréje, illetve a lapostetők hő- és vízszigetelése valósul meg.

2008-ban készült el a városi Energia Audit, mely megállapításaira támaszkodva számos racionalizálási intézkedés történt a városi energiafogyasztásban. A közvilágításhoz használt áram beszerzése 2008 óta a szabadpiacról történik, melyhez csatlakoztak a városi intézmények is. A világítás aktív eszközeit is visszavásárolta a város, melynek köszönhetően olcsóbb lett a karbantartás.

A városban jelenleg nagy a távfűtéses lakások aránya, a tervek közt szerepel a fűtőműben a gázmotoros erőmű mellett más, alternatív energiaforrások (pl. biomassa, biogáz) alkalmazása is.

Kiemelt cél az intézmények (KLIK fenntartásában lévőké is) energiahatékony felújítása. Az elmúlt évek során az alábbi, Európai uniós forrásból támogatott fejlesztések valósultak meg:

- Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosításával (KEOP-4.9.0/11-2011-0131): Polgármesteri Hivatal, Várkerti Általános Iskola, Szakiskola és Tagiskolái, Sportcsarnok épületenergetikai fejlesztésének megvalósítása megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva
- A fenntartható Várpalotáért (KEOP-6.1.0/11-2011-0034): a lakossági szemléletformálást célzó projekt keretében az Önkormányzat két nagy, több napos fenntarthatósági tematikájú rendezvényt és ahhoz kapcsolódó média kampányt valósított meg

1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetési szolgáltatások ellátását, biztosítását Várpalota Város Önkormányzata a Várpalotai Polgármesteri Hivatal illetékes szervezeti egységével, illetve külső cégek bevonásával végzi.

A Városfejlesztési, Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Iroda alapvető feladata a közterületek ellenőrzése, rendjének és tisztaságának megóvása. Az iroda végzi a környezetvédelmi, vízügyi, útügyi, tűzvédelmi igazgatási feladatok ügyvitelét, és közreműködik a településüzemeltetési szolgáltatások ellátásában.

A településüzemeltetési feladatok ellátására az alábbi cégekkel kötött közszolgáltatási szerződést az Önkormányzat:

- Várpalotai Közüzemi Kft. (Várpalota Város Önkormányzatának 100%-os tulajdonában)
- Várpalotai Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. (Várpalota Város Önkormányzata 60%-os, Várpalotai Közüzemi Kft. 40%-os üzletrésszel rendelkezik)
- BAKONYKARSZT Víz- és Csatornamű Zrt. (Várpalota Város Önkormányzata részvényes)

Kiemelendő, hogy a több településen is szolgáltató Bakonykarszt Zrt-t kivéve a közszolgáltatásba bevont cégek többségi tulajdonosa az Önkormányzat – így garantálva a közszolgáltatások állandó színvonalát és megbízhatóságát.

A főbb településüzemeltetési feladatok, és ellátásuk bemutatása

Az 51/2011 (03.11) sz. képviselő-testületi határozat értelmében a Városfejlesztési, Városüzemeltetési, Vagyongazdálkodási Iroda látja el az alábbi településüzemeltetési feladatokat:

- közhasznú foglalkoztatás
- útfenntartás
- zöldterület fenntartás, játszóterek, utcabútorok, temető karbantartás
- csapadékvíz elvezető árkok karbantartása
- lakóingatlanok bérbeadása
- nem lakáscélú ingatlanok bérbeadása, üzemeltetése

A Várpalotai Közüzemi Kft. az alábbi településüzemeltetési feladatokat látja el:

- közutak karbantartása
- parkgondozás, köztisztaság
- állategészségügyi feladatok
- köztemetők üzemeltetése, temetkezési szolgáltatás
- társasházi közös képviselet
- távhőszolgáltatás

A Várpalotai Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. az alábbi településüzemeltetési feladatokat látja el:

- hulladékgazdálkodás

A közvilágítás biztosítására az Önkormányzat hálózathasználati szerződést kötött az E-On Hálózattal. Az önkormányzati tulajdonban lévő közvilágítási aktív berendezések üzemeltetését és karbantartását szolgáltatási szerződés keretében külső cég végzi.

A víziközmű-szolgáltatások biztosítására az Önkormányzat üzemeltetési szerződést kötött a Bakonykarszt Zrt-vel. Ennek keretében a Bakonykarszt Zrt. biztosítja a településen a víziközmű-feladatok ellátását és az önkormányzat kötelező feladatait.

1.12 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

A fejezet Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2019 Helyzetelemzés, Várpalota Város Településfejlesztési Konceptió (2008), Várpalota Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS 2008), Várpalota Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv Felülvizsgálata című dokumentumok alapján került összeállításra, az ezekben foglaltak Várpalota Város Önkormányzatával történt egyeztetések alapján kerültek aktualizálásra.

1.12.1 Természeti adottságok

A Várpalotai térség a Bakony és a Sárrét találkozásánál, a Bakony hegység délkeleti nyúlványain, illetve a Sárrét síkságának északi peremén terül el. A terület domborzata délkelet felé a Tési fennsíktól a Sárrét irányába erősen lejt. Északnyugatról a Bakony, keletről a Sárrét, délnyugatról a

Balaton-felvidék nyúlványai határolják. A várost észak felől körbefogó, dombokkal, hegyoldalakkal, és szurdokvölgyekkel tarkított kopár, sziklás, tipikusan bakonyerdő jellegű, karsztos táj öleli körbe. A 8-as számú úttól délre eső városrész fokozatosan ellaposodik, és csak néhány méterrel emelkedik a Sárrét szintje fölé. Az itt kialakult táj jellegzetes morfológiai elemei a bányászat következtében létrejött, kiterjedt vízterülettel rendelkező, mesterséges süllyedéssel kialakult bányatavak.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

A korábbi és jelenlegi ipari és bányászati tevékenység következményeként kivett területek (bányaterületek, hulladéklerakó, ipari területek, meddőhányók stb.) nagymértékben alakítják a város és környékén eredetileg kialakult tájszerkezetet. A kivett területek aránya az országos átlag mintegy háromszorosa.

Mezőgazdasági művelésre alkalmas területek viszonylag szűken állnak rendelkezésre, a szántók aránya jelentősen kisebb az országos átlagnál.

Várpalotán a növénytermesztés és az állattenyésztés egyaránt háttérbe szorult, belterületen gyakorlatilag megszűnt az állattartás. A gyümölcsös, a kert, a gyepek és a szőlő területi aránya közel az országos átlagnak megfelelő.

Az erdők aránya jelentősen alacsonyabb az országos átlagnál, amely környezeti szempontból nem előnyös, azonban a város élőhelyeinek többségében nem is természetes a fás vegetáció jelenléte, hiszen a rendzina talajokon (hegyvidéki részekben) és a vízállásos területeken a lágyszárú növények dominanciája a jellemző.

A nádas területi aránya duplája az országos átlagnak, ami a város déli részén elterülő vízállásos területeknek és állóvizeknek köszönhető (pl. Derítő-tó és környezete).

Tájhasználati szempontból fontos megemlíteni a város környezetében elterülő honvédségi területeket, amelyek használati szempontból fontos korlátozást jelentenek a város és lakói számára.

1.12.2.1 Táj történeti vizsgálat

Várpalota területén és térségében a múltban és részben jelenleg is számottevő a nehézipari tevékenység, valamint a bányászat, amelynek nyomai, hatásai nagymértékben alakították a környezetet.

1.12.2.2 Tájhasználat értékelése

A város és térsége a mai napig magán viseli a korábbi nehézipari, bányászati tevékenység nyomait, az ipari város jelleget, ugyanakkor a várost értékes, sokszínű természeti környezet veszi körül.

Tájhasználati szempontból az egyik legfontosabb szükséges tevékenység a felhagyott bányászati tevékenységek utáni tájrehabilitáció, valamint a rekultivációs kötelezettségek betartásának illetve teljesítésének felmérése.

A város környékén viszonylag kevés a felhasználható fejlesztési és tartalék terület, egyrészt a nagy kiterjedésű ipari, a védett természeti, valamint a honvédségi területek miatt.

Több területet érintően fennáll a táji-, természeti értékekkel kapcsolatos tájhasználati konfliktus, mely kezelése szükséges.

1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

Várpalota közigazgatási területének jelentős részén a Keleti-Bakony (HUBF20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület található. A terület a tájjelleg változatossága miatt természeti értékekben igen gazdag térség. Jelentős természeti értéket képviselnek:

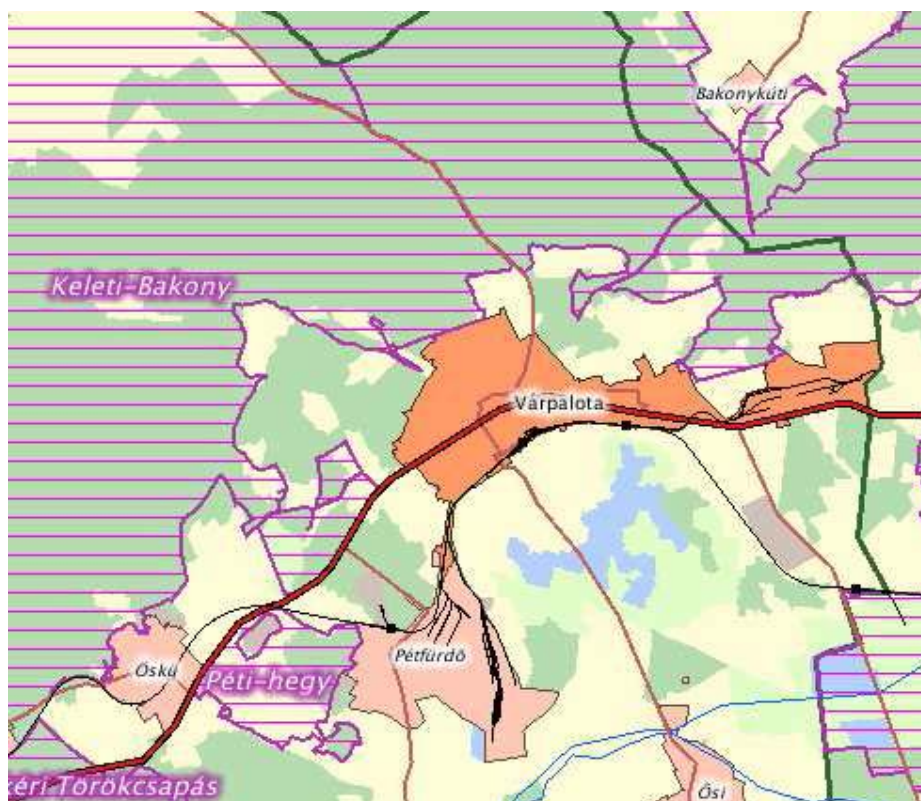
- a bakonyi erdőtáj természetközeli erdőségei,
- a Bakony előterében húzódó karszt-fennsík sziklagyeppei,
- a várostól dél-délkeletre elterülő Sárrét lápterületei, nedves rétjei, kiterjedt tófelületei.

Egyedi jogszabállyal védett országos jelentőségű természetvédelmi terület a Várpalotai Homokbánya Természetvédelmi Terület.

Ezen kívül védett értéknek a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.) erejénél fogva (ex lege) a lápterületek és a források minősülnek.

A Natura 2000 területeket az alábbi térképrészlet jelöli:

Natura 2000 területek

Forrás: Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2019

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A Natura 2000 területeket érintő fejlesztés indult a LIFE+ Keleti-Bakony projekt keretein belül, amely a honvédelmi területeken található védett övezetekre fókuszál. Feladat az illegális kőfejtők és bányák rekultivációja, az elhagyott katonai létesítmények (bunkerek, őrtornyok) elbontása, átalakítása (denevér odú), tűzvédelmi pászta kialakítása, menekülő utak építése.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

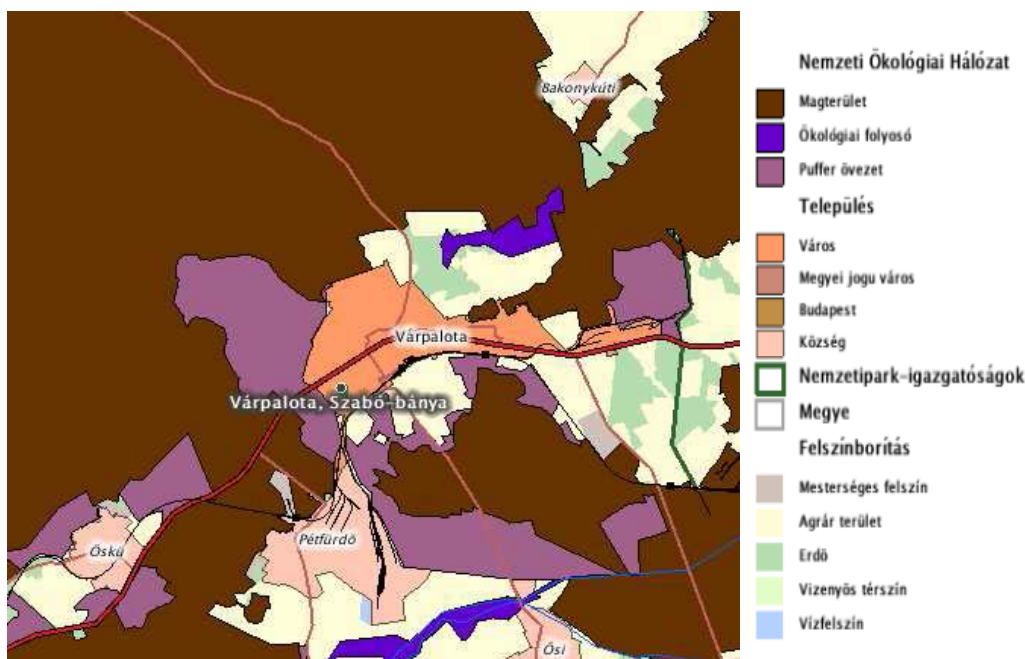
Helyi védettségű természeti értékek, természetvédelmi területek:

- Várpalotai homokbánya mint különleges jelentőségű ősmaradvány lelőhely. Területe 1 hektár, törzskönyvi száma 57/TT/54, kezelője a Balaton-felvidéki Nemzeti Parki Igazgatóság.
- Baglyas-hegy, amely Veszprém megye egyik kiemelkedő botanikai és zoológiai értékeinek élőhelye.
- Városi Derítő-tó – részét képezi a Nemzeti Ökológiai Hálózatnak, a terület döntő hányada a magterületek közé van sorolva. A Derítő-tó sajátossága, hogy befogadja a város szennyvíztisztító telepének tisztított szennyvizeit, ezért télen nem fagy be, illetve nagy szervesanyag tartalma miatt jó táplálkozási hely a madárvilág számára. Ennek köszönhetően a területre érkező vándormadarak és a fészkelő madarak 80-90%-a a Derítő-tó területét választja, a tórendszer egyéb tagjait a maradék 10-20%.
- A Várpalota–Inota–Vasútállomás területén, a vasútvonal és az országút közötti réten két római-kori halomsír található, amelyek ex lege természeti oltalom alatt állnak, mint természetvédelmi területek.

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

A külterület döntő hányada magterületi besorolást kapott (ez gyakorlatilag megegyezik a Natura 2000 területek elhelyezkedésével), további jelentős területi kiterjedése van a puffer területeknek. Ökológiai folyosó övezet csak egy van a város területén, Inotától északra, kelet-nyugati csapásvonallal.

Nemzeti Ökológiai Hálózat

Forrás: Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2020

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése

Fejlesztési szempontból a város mozgástere szűkös, a várost északról a különleges honvédségi terület határolja, emiatt a város északi irányban nem tud fejlesztéseket végezni. A 8-as főúttól délre természetvédelmi területek, nyugati irányban pedig Natura 2000-es területek találhatóak.

Várpalota belterületének bővítése nem cél, sem a demográfiai adatok nem támasztják alá, sem ilyen típusú gazdasági igények nem mutatkoznak.

Gazdaságfejlesztési szempontból ugyanakkor fontos feladat kis- és nagyvállalatok letelepítésére szolgáló ipari területek kialakítása a megfelelő védőterületek biztosításával.

A város környékén több zártkerti terület alakult ki, amelyek beépültek, a zártkertek és a város közötti közlekedési kapcsolatokat azonban javítani kell és fel kell oldani a területek rossz közműellátottságából adódó konfliktushelyzeteket.

Kezelendő feladat a volt bányaterületek, a meddőhányó és a környezetükben meglévő táj- és természeti értékek között fennálló konfliktusok (Natura 2000 területek, ökológiai hálózat magterületei – roncsolt területek, külszíni bányaművelés határai) megszüntetése, a területhasználati konfliktusok kezelése (lakóterület, ipari gazdasági terület védőtávolságai; hidrogeológiai védőterületek, bányaterület érintkezése stb.), a talaj állapotát veszélyeztető helyszíneken (hulladéklerakó, egyéb szennyezett területek) szükséges beavatkozások.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

A fejezet Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2019 Helyzetelemzés, Várpalota Város Településfejlesztési Konceptió (2008), Várpalota Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS 2008), Várpalota Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv Felülvizsgálata című dokumentumok alapján került összeállításra, az ezekben foglaltak Várpalota Város Önkormányzatával történt egyeztetések alapján kerültek aktualizálásra.

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1 Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Várpalota parkjai elhanyagolt, leromlott állapotban vannak. A pázsitfelületek felújításra szorulnak, mivel kb. 30% nemes pázsitból és 70% vegyes fűféléből, valamint különböző (egynyári és évelő) gyomnövényből tevődik össze. A virágágyak talaja humuszban és tápanyagban szegény, szerves tápanyagpótlásuk szükséges. Várpalota parkjaiban – a terepviszonyok miatt - sok meredek részsűt kellett kialakítani, melyek gondozása, nyírása, öntözése és felújítása költséges és nehezen megvalósítható feladat. (IVS)

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Várpalota zöldfelületi hálózatának mai képét erősen befolyásolta az a tény, hogy a II. világháború jelentős pusztítást végzett az épített környezetben, és a háború utáni újjáépítés során nem élveztek prioritást a zöldhálózati elemek. Ezzel együtt több olyan zöldterületi fejlesztés is történt az előző században, amely utólagosan járult hozzá a parkterületek növekedéséhez, igaz ezek nem egységes koncepció alapján történtek, hanem egy-egy területhez köthető egyedi fejlesztésnek köszönhetően. Ilyenek voltak például a '70-es években az Ady-lakótelep utólagos parkosítása vagy a '80-as években az elbontott uszoda területének parkosítása is.

A '80-as években további jelentősebb parkterületeket létesítettek, ezek a Szent István út, Jókai út mentén található, illetve a Thury-tér, Rákóczi út nagy közparkjai, a Sörház út, Szabolcska út, Mátyás király utca parkjai is ekkor létesültek. Jelentősebb parkok található a Kossuth út, a Gárdonyi út mentén, illetve a Tési-dombon, ezek szintén a háború utáni városfejlesztés eredményei. Az Inotai városrész zöldfelületi egységei jóval kisebb területi részarányt képviselnek és sokkal mozaikosabban is helyezkednek el. Egybefüggő nagyobb egységet csak a 8-as út melletti Búcsú hely és a készenléti lakótelep zöldfelülete alkot. Kis mértékben javított a helyzeten az 1995-ben kialakított zöldfelület a Kápolna melletti területen. Az újabb parkok mellett a háború előtt kialakított, jelenleg is megtalálható zöldfelületek is hozzájárulnak a város környezeti állapotának szinten tartásához. A Várkert, a Szent István úti Bányász oldal, a Főtér kis parkjai és a Művelődési Ház előtt park összességében jelentős területet képviselnek, azonban faállományuk elöregedett, a városi környezet (gyenge talajok, légszennyezés, téli útszázás) miatt állapotuk leromlott.

A belterületi zöldfelületek helyzetéről összességében elmondható, hogy összterületük alapján nem rossz a város zöldfelületi ellátottsága, igaz, hogy nem is kiemelkedő ez az érték. A helyzetet tovább

árnyalja, hogy a különböző városrészek nem azonos arányban osztoznak a zöldfelületeken. Inota különösen rossz helyzetben van ebből a szempontból, de a város „törzsterülete” is csak egy-egy nagyobb beépítetlen terület (pl. buszpályaudvar feletti terület) zöldfelületei miatt van kedvezőbb helyzetben, továbbá ez utóbbi helyszínen a szerkezeti terv alapján beépítésre szánt terület, tehát besorolása szerint nem zöldfelület, csak a jelenlegi felszínborítottság alapján van ilyen funkciója.

A buszpályaudvar és a hozzá hasonló területek beépítése során feltétlenül nagy hangsúlyt kell, hogy kapjanak az olyan ingatlan- és területfejlesztések, amelyek tervezése és kivitelezése során a lehető legnagyobb mértékű zöldfelületi elemet hoznak létre. Ez különösen a lejtős, rézsús térszínekre igaz, hiszen itt a növényesítésnek több funkciót is el kell látnia. A közparkok talajai erősen leromlott állapotban vannak, szerves anyag tartalmuk alacsony, tápanyag utánpótlásuk nem megoldott, továbbá számos terület nagy meredekségű, ami a talajok erodálódásához vezet, illetve kezelésük is nehézkes és költséges. A faállományok elöregedettek, tervszerű pótlásuk nem megoldott, jellemzően eseti jelleggel történik a faállomány cseréje, pótlása. A várpalotai zöldfelületek másik jellemző problémája, hogy a relatív nagy területre alacsony fás szárú egyedszám tartozik, tehát kevés a fák száma. A '90-es évek közepén készült a faállományról utoljára átfogó felmérés, akkor 9200 db fa volt a belterületen, ez a terület méretéhez, illetve a lakossághoz viszonyítva alacsonynak mondható, hiszen ennél kb. 10 000 példánnyal nagyobb lombhullató állomány lenne ideális.

A zöldfelületek egymástól elszigetelten találhatók, nem lehet egységes zöldfelületi rendszerről, hálózatról beszélni. Ennek egyik oka, hogy a város egykori természetes vízfolyásai mára erősen mesterséges jellegű mederben futnak, illetve a belterületen gyakorlatilag nem rendelkeznek parti sávval. A vízfolyásokat kísérő parti sávok általában a zöldfelületek egymást összekötő elemei, amelyek ökológiai folyosóként is működnek. Várpalotán ezek hiánya erősen fragmentálja a zöldfelületeket. Nem csak a fás szárú állományok, de a parkok pázsitfelületei is rossz állapotban vannak, 30%-uk nemes pázsitból áll, 70%-uk évelő gazokból. A pázsitok tápanyag utánpótlása és felújítása szükséges. Míg a belterületen a fent említett tényezők befolyásolták leginkább a zöldfelületek elhelyezkedését és mennyiségét, addig a külterületen egészen más tényezők voltak a legnagyobb hatással. Sajnos az emberi hatás itt is erősen átalakította a természetes növénytakarót. A termőhelyeknek megfelelően viszonylag magas arányban állnak a területen a fás szárú állományok, ilyenek a csertölgy (34%) és a molyhos tölgy (16%), a tájidegen akác aránya viszonylag alacsony (5%), viszont a kopárfásítás során előnyben részesített fekete fenyő aránya elég magas (14%). Az erdőterületek kor szerinti összetétele kiegyenlítettnek mondható, 61-80, 81-100 és 100 év feletti állományok az uralkodók. A zöldfelületi elemek között található védelmi funkciójú erdőterületek is. A Tési dombnál található erdőszáv fekete fenyőkből álló erdőszáv, ami a fennsík felől fújó szelek ellen védi a belterületet. Tekintettel az erdőszáv védelmi jellegére, másodlagos tényezőnek lehet minősíteni, hogy tájidegen fajból áll, azonban a jövőbeli erdőtelepítésekénél, felújításoknál feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy őshonos, illetve nem allergén fajokat kell telepíteni.

A zöldfelületek gondozását a Közüzemi Kft. és közmunkások közösen végzik. 2012. szeptember és 2013. szeptembere között az alábbi növényfajok kerültek telepítésre a város területén.

A 2012 szeptembere és 2013 szeptembere között telepített növényfajok

	Mennyiség (egység/db)
Lombos fák	
Fraxinus angustifolia 'Raywood' (keskenylevelű kőris Raywood)	4
Albizia julibrissin (selyemakác)	1
Cretaegus laevigata 'Paul's Scarlet' (fényeslevelű galagonya)	4
Gleditsia triacanthos 'Sunburst' (lepényfa)	6
Koelreuteria paniculata (csörgőfa)	1
Malus „Brandy Wine” (teltvirágú díszalma)	3
Összesen:	19

Cserjék, évelők	
Berberis julianae (Júlia-borbolya)	134
Berberis thunbergii 'Atropurpurea Nana' (borbolya)	63
Berberis thunbergii 'Green Carpet' (borbolya)	72
Berberis x media 'Parkjuweel' (borbolya)	28
Cotoneaster salicifolis 'Parkteppich' (füzlevelű madárpirs)	54
Euonymus alatus (szárnyas kecskerágó)	1
Euonymus fortunei 'Coloratus' (kúszó kecskerágó)	57
Euphorbia dulcis 'Camaeleon' (kutyatej)	33
Hedera helix (közönséges borostyán)	20
Hedera hibernica (ír borostyán)	16
Helictotrichon sempervirens (örökzöld zabfü)	352
Hypericum forrestii (kései orbáncfű)	55
Koeleria glauca (deres fényperje)	180
Leymus arenarius (homoki hajperje)	118
Potentilla fruticosa 'Goldteppich' (cserjés pimpó, fehér virágú)	53
Potentilla fruticosa 'Goldteppich' (sárga pimpó)	82
Potentilla fruticosa 'Red Ace' (narancssárga pimpó)	96
Potentilla fruticosa var. Mandshurica (mandzsui pimpó)	20
Prunus laurocerasus 'Klári' (babérmeggy)	29
Prunus tenella (törpe mandula)	51
Symphoricarpos x chenaultii 'Hancock' (hóbogyó)	95
Vitex agnus-castus (illatos barátcserje)	63
Összesen:	1672

Forrás: Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014-2019

A táblázatból látszik, hogy sajnos tájidegen fajok is telepítésre kerültek, a jövőbeli parkfelújítási munkák esetében ez kerülendő.

A belterületen ezen felül arra is figyelemmel kell lenni, hogy ún. várostűrő fajokat kell preferálni az utak mentén, illetve a jelentősen beépített területeken. Ezek jobban tűrik a szilárd burkolatok nagy aránya miatt kialakuló szárazabb környezetet, illetve a légszennyezést is. Várostűrő fajok – és őshonosak - a kislevelű hárs, a nagylevelű hárs, a mezei juhar, a magas kőris, a kocsányos tölgy, a hárs „Szent István” nemesített változata.

További várostűrő fajok – de nem őshonosak- a törökmogyoró, a nyugati ostorfa, a csörgőfa, a japánakác, a fehér akác, a bálványfa. Utóbbiak telepítése csak abban az esetben célszerű, ha az őshonos fajok valamilyen élőhelyi adottság miatt nem telepíthetők. Várpalota jelenleg nem rendelkezik a zöldfelületeiről egy egységes, átfogó nyilvántartási rendszerrel, ezért a zöldfelületek ütemezett, tervszerű felújítása sem megoldott. A növényesített közterületek, virágágások talajerő utánpótlását célszerű lenne helyi hulladékgazdálkodási intézkedésekkel összevonni, pl. a zöldhulladékok komposztálással történő hasznosítása elvégezhető lenne a város területén, majd az előállított komposztot fel lehetne használni a város zöldfelületeinek kezelése során. (Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014-2019)

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái

A városban kevés a zöldfelület, egymástól elszigetelten található, nem lehet egységes zöldfelületi rendszerről, hálózatról beszélni. A sűrűn beépített részeken már hely sincsen új közparkok kialakítására. A legtöbb helyen a gépjármű parkoló igény és a zöldfelület igény között áll fenn konfliktus.

A meglévő közparkok taljai erősen leromlott állapotban vannak, szerves anyag tartalmuk alacsony, tápanyag utánpótlásuk nem megoldott, továbbá számos terület nagy meredekségű, amely a talaj erodálódásához vezet, kezelésük nehézkes és költséges. A faállományok előregedettek, tervszerű pótlásuk nem megoldott, jellemzően eseti jelleggel történik a faállomány cseréje, pótlása. A faállományról átfogó felmérés készült, a belterület méretéhez, illetve a lakosságszámhoz viszonyítva alacsonynak mondható. A fekete fenyő védősávok előregedtek, cseréjük szükséges.

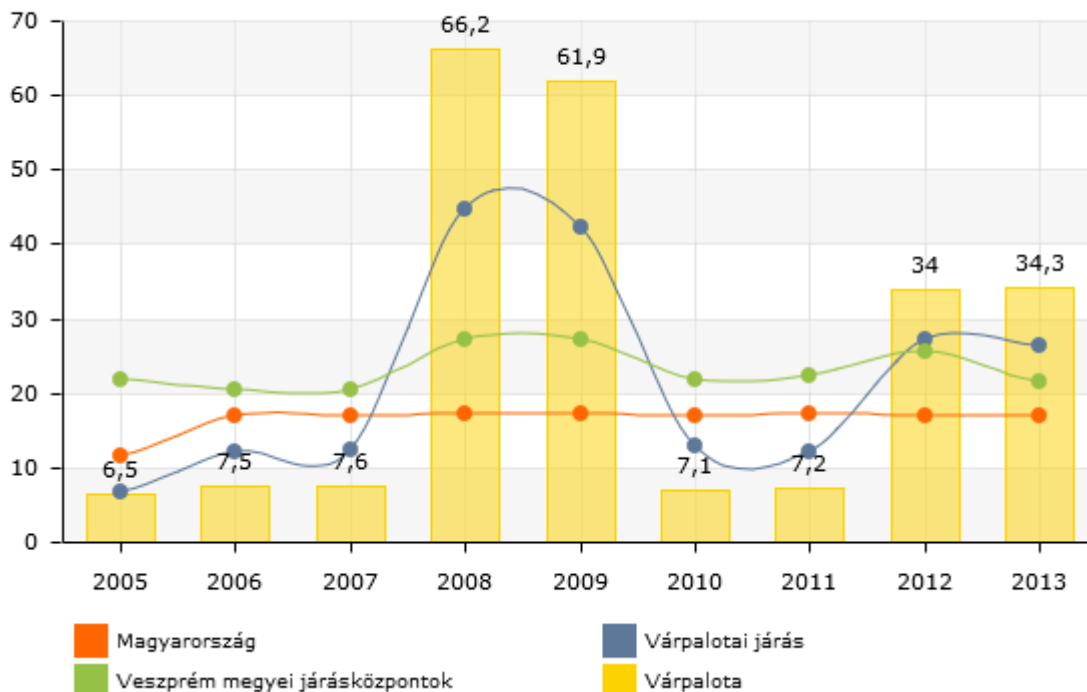
Nemcsak a fásszárú állományok, hanem a parkok pázsitfelületei is rossz állapotban vannak, 30 százalékuk nemespázsitból áll, 70 százalékuk évelő gazokból. A pázsitok tápanyag-utánpótlása és felújítása szükséges.

Szükséges a város zöldfelületi elemeinek rendszerbe szervezése, a település beépítésre szánt és beépítésre nem szánt részeinek zöldfolyosókkal való összekötése.

A jövőbeli erdőtelepítéseknél, felújításoknál feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy őshonos, illetve nem allergén fajokat kell telepíteni.

Egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m²)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 A terület felhasználás vizsgálata

1.14.1.1 Településszerkezet történeti kialakulása, a településszerkezet vizsgálata és helyi sajátosságok vizsgálata

Várpalota kialakulását az indokolta, hogy ősidők óta egy forgalmas út vezet erre. Jelenleg is az ország egyik „ütőere”, a 8-as számú főút is keresztülhalad a városon. A főút már a római kor óta többé-kevésbé ugyanezen a nyomvonalon létezik, Aquincumot (Óbudát) és Savariát (Szombathelyet) kötötte össze. Várpalotánál ebbe az útba torkollik egy másik út is, amely ugyan kevésbé jelentős, mint az előbb említett, de mégis jelentékenynek mondható, hiszen ez az út egyike volt azoknak, amelyek keresztülszelte a Bakony rengetegét.

A város kialakulását tehát elsősorban katonai és kereskedelmi okokkal lehet indokolni. Ezt a jelentékeny csomópontot kellett felügyelnie először a város – oklevelekből kikövetkeztethetően – legrégebbi várának, Pusztapalotának, más néven Bátorkőnek. A vár minden valószínűség szerint IV.

Béla közismert rendelete után épülhetett a tatárjárás utáni évtizedekben. E köré az erősség köré épült ki később a középkorban jelentékenynek mondható mezőváros.

A mai város területén több település is létezett, a leletek szerint a honfoglalás óta: Inota, Széhel, Tikolfölde, Réti és természetesen Palota. Nemrégén még Várpalotához tartozott Pétfürdő község is, amely a török időkben elnéptelenedett, és „Palota külterületeként az is maradt az 1930-as évek elejéig, a Nitrogénművek felépítéséig”. A XVIII. század végére kialakult az 1900-as évek első feléből ismert városkép, amelynek jellegzetes pontja lett az 1722-27 között épült Zichy-kastély és a három templom. Egy 1805-ben készült térkép szerint Palota beépített területe, az utcák és a terek fekvése lényegében ugyanolyan volt, mint a felszabadulás idején. Az Alsóvárost és a Felsővárost már akkor is így hívták, a Fürdőkút, Kikeri-tó, Kopasz-Hallgató, Szép-hegy, Józan-hegy stb. elnevezés is használatos volt.

Várpalota mai arcát jócskán meghatározta, hogy az 1870-es évek végén megindult a szénbányászat. Ekkor még ugyan nem sok embernek adott munkát, ám a XX. század második felében ennek következtében kezdik el majd itt építeni a „szocialista várost”. A szocialista iparosítás az itteni szénbányászatra építve elhatározta, hogy létrehoz a várpalotai medencében egy iparközpontot. Hirtelen gyorsasággal építették föl a belváros képét ma is meghatározó épületeket: tanácsháza, pártház, rendőrség és tűzoltóság épülete, posta, 50 szobás szálloda, rendelőintézet. Továbbá építettek még a városban bölcsődéket, óvodákat, iskolákat, sportpályákat, ételmezszerüzleteket más üzletekkel együtt, kenyérgyárat. Egész egységes jellegű városrészeket bontottak el, hogy felépíthessék helyére a panelszörnyetegeket. (Tamás Szilvia: Várpalota településtörténete, kialakulása a helytörténeti szakirodalom alapján)

A város szerkezetileg három különálló, nagyobb területegységre bontható föl. A város nyugati részén a Belváros és az azt övező városrészek találhatóak, ahol belvárosias, többemeletes téglaházak mellett blokkos, paneles épületek, illetve családi házas beépítésű területrészek is találhatóak. A terület délkeleti részén ipartelep található. Inota alkot egy másik, nagyobb szerkezeti egységet, amely keletebbre, a 8-as út és a vasút vonala mellett helyezkedik el, főként családi házas beépítéssel. A város keleti részén helyezkedik el a Készenléti Lakótelep, valamint szomszédságában a hőerőmű, valamint a Várpalotai Ipari Park. A lakótelepet is a tömbös, panelbeépítés jellemzi, sok zöldfelülettel, amelyek állaga azonban nagyon leromlott. Hasonlóan romló állapot jellemzi az épületeket, amelyek némelyike a süppedős talajszerkezet miatt meg is dőlt. Nem csak a Készenléti Lakótelepre, hanem az egész város épített környezetére sok esetben az egyre romló minőség, az alacsony szintű építészeti kultúra jellemző, a szocializmus évtizedeiben felhúzott épületek nagy része ugyanis mára már leromlott állapotú lett, emellett jellemző a szocreál területekre azok túlzott egyhangúsága is. (IVS)

A Belváros központi területeit városközponti funkciójának megfelelően központi vegyes területek alkotják, kulturális, oktatási-nevelési, közigazgatási és rendészeti intézményekkel. A városrész északi, keleti és déli szegélyét nagyvárosias lakóterületek foglalják el. A városrész északnyugati határán különleges területbe sorolt Mandulás laktanya honvédségi területe fekszik. A közlekedési területek biztosítják az egyes városszerkezeti egységek közötti kapcsolatot, jelentősebb úthálózati elem a városrész déli szegélyén haladó 8-as főút, illetve a terület belsejében kelet-nyugat irányú nagy forgalmat lebonyolító Szent István út. A Belváros keleti szegélyén nagy kiterjedésű közlekedési közúti terület, az autóbussz állomás található. (IVS)

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeket a Településszerkezeti Terv taglalja, a vonatkozó szabályozást pedig a Helyi Építési Szabályzat rögzíti. Építési sajátosságainak megfelelően Várpalota közigazgatási területén a beépítésre szánt területek

- lakóterületekre: nagyvárosias lakó, kisvárosias lakó és kertvárosias lakó területekre,
- vegyes területekre: településközpont vegyes terület és központi vegyes terület területekre,
- gazdasági területekre: kereskedelmi, szolgáltató gazdasági és egyéb ipari gazdasági területekre,
- üdülőterületekre: üdülőházas- és hétvégi házas területekre tagozódnak.
- A beépítésre szánt különleges területek temető területre honvédelmi és katonai építmények területére, sport és szabadidős területre, rekreációs építmények területér, hulladékkezelő területre, mezőgazdasági üzemi területre, közmű területre, várkörnyék területre és kastély területre tagozódnak.

A beépítésre nem szánt területek

- közlekedési területekre, zöldterületekre, erdőterületekre, mezőgazdasági területekre, vízgazdálkodási területekre, természetközeli területekre tagozódnak.
- A beépítésre nem szánt különleges területek a célzott felhasználás, valamint az elhelyezhető épületek, építmények szempontjából külszíni bányaterületre, honvédelmi és katonai építmények területeire, hulladékok kezelésére szolgáló területre és rekreációs területekre tagozódnak.

A beépítésre szánt területek bővülését a város földrajzi adottságai is nehezítik: a település ugyanis szűk határok közé van szorítva, északon beépítésre igénybe nem vehető katonai terület, nyugaton Öskü, délen Pétfürdő és a tavak, keleten pedig Csór településhatára szűkíti be a város terjeszkedési lehetőségeit. Emiatt új lakóterületek kijelölésére csak a belterületen van lehetőség, elsősorban Inota és a városmag között, ahol még rendelkezésre áll egy nagyobb, beépítetlen terület. Ennek kihasználása folyamatban van, tervek szerint ide lakópark fog épülni.

1.14.1.3 Funkció vizsgálata

Az alábbiakban táblázatos formában foglaljuk össze az egyes városrészek jelenlegi funkcióit. Feltüntettük a domináns funkciókat és a jelenlévő kiegészítő funkciókat is.

Az egyes városrészek funkciói

	Ipari, logisztikai	Kereskedelmi	Mezőgazdasági	Zöldfelületi, környezeti	Turisztikai, rekreációs	Közlekedési, távközlési	Közösségi	Közigazgatási	Humán szolgáltatások	Lakó	Város(rész) központ
Belváros											
Tési-domb											
Felsőváros											
Inkám											
Kertváros											
Inota											
Készenléti-lakótelep											
Ipari terület											

Jelmagyarázat:

	Domináns funkció
	Kiegészítő funkció

Forrás: Várpalota Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2008)

A Belvárosban az ipari, logisztikai és a mezőgazdasági funkciókon kívül minden más funkció jelen van. A lakó funkció valamint a zöldfelületi-környezeti funkció mindegyik városrészben megtalálható. Az ipari terület kivételével minden városrészen jellemző valamilyen mértékben a közösségi funkció, és jelen vannak a humán szolgáltatások is. Várpalota egyközpontú város városrészi alközpontokkal. A városközponti funkcióra és a közigazgatási funkcióra jellemző létesítmények csak a belvárosban találhatóak meg.

1.14.1.4 Alulhasznosított barnamezős területek

Barnamezős, felhagyott ipari és bányaterületek a Készenléti Lakótelep és az Ipari terület városrészekben találhatóak.

A Készenléti Lakótelep városrész a város keleti felén elhelyezkedő, legnagyobb kiterjedésben gazdasági ipari terület, amelyen az Inotai Hőerőmű és az Inotal Zrt. Alumínium Ágazata működik, itt kapott helyet a Várpalota Ipari Park is. A városrészben jelenleg is sok a használaton kívüli felhagyott üzemi terület és épület.

Az Ipari terület városrész épületállománya a volt bányatelep leromlott épületeiből áll a Grábler-tóig. A Tüzép és MÉH telep épületei felújításra szorulnak. A Köves-pataktól keletre vannak ugyan működő vállalkozások, de a terület rendezetlen, rendezését el kell végezni.

1.14.1.5 Konfliktussal terhelt területek

Konfliktussal terhelt területnek a társadalmi-gazdasági-infrastrukturális szempontból kedvezőtlen adottságú városrészek nevezhetőek. Mint általában a települések életében tapasztalható, ebben a három kategóriában a negatív folyamatok gyakran párhuzamosan, egymást erősítve mennek végbe, létrehozva egyes városrészek, telepek depressziós, szegregált státuszát.

A 3.3.2. fejezetben elemzésre kerülnek a legfrissebb, 2011-es népszámlálási adatok alapján a szegregátumnak tekinthető, illetve veszélyeztetett városrészek, területek.

A 2008-ban – az IVS részeként – készült Antiszegregációs terv az alábbi, konfliktussal terhelt városi övezeteket azonosítja:

- Beszálló akna lakótelep: az Ipari terület városrész külterületén található lakott hely. A terület a klasszikus értelemben vett szegregátum definíciójának megfelel. A Beszálló akna nevű részen található két épület, ahol 12 lakásban laknak emberek. Ezen épületek állaga igen leromlott.
- Alsóvárosi lakóegység: a város délnyugati részén fekvő városrészt délről Pétfürdő külterületi határa, északról a Belváros és a Tési-domb, keletről az ipari terület, nyugatról pedig a Szélhely-domb határolja. A terület három városrészből tevődik össze (Loncsos, Rákóczi telep, Alsóváros), amelyek mindegyikére az alacsony építésű, kertes házas beépítés a jellemző. A városrészben található 1282 lakás a város teljes lakásállományának 15,4%-át teszi ki, melyben az alacsony komfortfokozatú lakások aránya igen magas, 13,6%-os.
- Baglyas-szőlőhegy: külterület, egyik városrészhez sem sorolt terület. A területre a kevés pénzzel rendelkező, rossz szociális helyzetben lévő családok költöznek, így a hegy építményei az alacsonyabb státuszú néprétegek számára nyújtanak állandó lakhelyet. A terület infrastruktúra ellátottsága hiányos: víz, villany, pormentes út, gáz és közvilágítás a terület nagy részén hiányzik. A szőlőhegyen lakók foglalkoztatottságára vonatkozó pontos adatokkal nem rendelkezünk.
- Készenléti lakótelep: a lakóterületen régi, szocreál stílusban épült lakóépületek találhatóak, amelyek állaga jelentős mértékben leromlott, a domb – ahol a terület épült – pedig erőteljesen süllyed, emiatt sok épület egyre inkább megdőlt. A lakóterület egészére jellemző a színvonal erőteljes romlása, a házakat övező parkterület elhanyagolt állapota. A városrész úthálózata fejletlen, rendkívül szűk, emellett a parkolási lehetőség sem megoldott. A lakásállomány a teljes városnak mindössze 4,5%-át teszi ki (379 lakás), amelyeknek viszonylag magas száma alacsony komfortfokozatú (12,4%). A városrész épületállománya a lakóterületen 3-4 szintes hagyományos technológiával épült épületek, melyek a kohómű megszűnését követően erősen leromlott állapotba kerültek. A lakóterület messze fekszik a várostól, a házak duzzadó agyagra épültek, ezért süllyednek, állapotuk egyre romlik. Az épületek felújításra szorulnak, a lakók városba való bekapcsolását meg kell oldani. A városrészt előregedő lakosság lakja, ahol az aktív korúakon belül alacsony iskolázottság és magas munkanélküliség jellemző.
- Leromlott épületállomány van még a Dankó Pista utcában, valamint a városközponttól kelet-északkeleti irányban két szlömösödött, degradálódott bányásztelep található.

A fentiekén túl konfliktust jelentenek még:

- Jelenleg az Alsó városrészt teljesen elvágja a 8-as út a város többi részétől. A 8-as út elkerülőjének megépülése után cél a város régi, haránt irányú úthálózatának visszaerősítése.
- A városközpont rehabilitációja kapcsán meg kell vizsgálni, hogy a Faller Jenő Szakképző iskola épülete hasznosítható-e más célra.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

A Földhivatal honlapján településenként az alábbi statisztikai adatok érhetők el az ország összes településére vonatkozóan:

- földrészlet statisztika fekvésenként (belterület, külterület, zártkert): földrészletek száma, egyéb önálló épületek száma, lakások száma, összes terület nagysága, legkisebb földrészlet területe, legnagyobb földrészlet területe, átlagos földrészlet terület
- földrészlet statisztika művelési áganként (erdő, gyeplő, gyümölcsös, nádas, szántó stb.): földrészletek száma, alrészletek száma, összes alrészlet területe, legkisebb alrészlet területe, legnagyobb alrészlet területe, átlagos alrészlet terület
- térképellátottság településenként, azon belül fekvésenként: KSH kód, vetület, méretarány felmérés éve, helyesbítés éve, valamint információ az átnézeti térképekről, a térképek elérhetőségéről

A Földhivatali nyilvántartás alapján Várpalota területén az alábbi statisztikai adatok, földrészleti jellemzők azonosíthatók:

Földrészlet statisztika fekvésenként							
fekvés	földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	összes terület (m ²)	legkisebb földrészlet terület (m ²)	legnagyobb földrészlet terület (m ²)	átlagos földrészlet terület (m ²)
belterület	71540	2514	38424	119954873	1	2104163	1676
külterület	31624	51	141	1350509998	2	33218079	42705
zártkert	10641	21	0	23622339	4	107108	2219
ÖSSZESEN	113805	2586	38565	1494087210			

Földrészlet statisztika művelési áganként						
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	összes alrészlet terület (m ²)	legkisebb alrészlet terület (m ²)	legnagyobb alrészlet terület (m ²)	átlagos alrészlet terület (m ²)
erdő	3060	3802	387930685	5	13963278	102033
fásított terület	228	252	374985	6	102816	1488
gyeplő (legelő)	6145	7554	175884412	5	1411890	23283
gyeplő (rét)	4105	4463	26621165	3	419542	5964
gyümölcsös	2963	3148	9086614	130	419498	2886
halastó	17	18	122505	451	21777	6805
kert	2752	2828	2805887	4	41322	992
kivett	80626	80912	458837222	1	33218079	5670
nádas	122	160	3364466	40	186873	21027
szántó	17367	24834	422904433	3	1056484	17029
szőlő	3844	4048	6732124	38	49839	1663

Forrás: TakarNet

1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter

Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testületének 8/2013. (III.27.) önkormányzati rendelete a „Várpalota Város Önkormányzata vagyonáról és a vagyonnal való gazdálkodás szabályairól szóló 42/1997. (XI.05.) önkormányzati rendelet módosításáról” három mellékletében található az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanokról szóló kimutatás, az önkormányzati tulajdon kataszter:

Forgalomképes üzleti vagyont alkotnak többek között az üdülőtelepek, társasházak, a beépítetlen területek, összesen 443 db tétel szerepel a listában.

A korlátozottan forgalomképes ingatlanvagyon körébe tartoznak a középületek, temetők, sporttelepek, személtlerakók, közmű fogadóépületek, összesen 74 tétel szerepel a listában.

Forgalomképtelen ingatlanvagyont képeznek a közterületek: játszóterek, közlekedési felületek, zöldfelületek, összesen 716 tétel szerepel a listában.

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A városnak van geodéziai alaptérképe, amely a 2014. decemberi állapotot tükrözi, és évente frissítik. A nyilvántartás az alábbi rétegekre terjed ki:

Csapadékvíz elvezetés, digi.tv, elektromos hálózat, gázhálózat, hővezeték hálózat, optikai kábel, szennyvíz hálózat, telefon, UPC, ivóvíz hálózat, zöldterületek.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

A **Belváros** központi területeit városközponti funkciójának megfelelően központi vegyes területek alkotják, kulturális, oktatási-nevelési, közigazgatási és rendészeti intézményekkel. A városrész északi, keleti és déli szegélyét nagyvárosias lakóterületek foglalják el. A városrész északnyugati határán különleges területbe sorolt Mandulás laktanya honvédségi területe fekszik. A közlekedési területek biztosítják az egyes városszerkezeti egységek közötti kapcsolatot, jelentősebb úthálózati elem a városrész déli szegélyén haladó 8-as főút, illetve a terület belsejében kelet-nyugat irányú nagy forgalmat lebonyolító Szent István út. A Belváros keleti szegélyén nagy kiterjedésű közlekedési közúti terület, az autóbusz állomás található. A város szívében helyet foglaló városrész a város közigazgatási, egészségügyi, illetve számos szolgáltatás központjaként funkcionál, amelyen szinte csak többszintes, sok esetben szocreál típusban épült épületek sorakoznak. Itt található a város két legfontosabb idegenforgalmi látnivalója, a középkori vár (benne a vegyészeti múzeummal), illetve a Zichy-kastély, amely az ország egyetlen Trianon-múzeumának ad helyet. A vár mellett található a város egyik legnagyobb területű zöld felülete is, amely a város lakosságának kikapcsolódását tudja szolgálni. (IVS)

A **Tési-domb** északnyugatról kapcsolódik a Belvároshoz. Területének legnagyobb részét nagyvárosias beépítésű lakóterületek foglalják el. Településközpont vegyes terület a Mátyás Király út és a Körmöczbánya utca mentén található jellemzően oktatási-nevelési, egészségügyi intézményekkel. Központi vegyes terület található a Belváros délnyugati részéhez kapcsolódóan, amely oktatási és kereskedelmi funkciójú épületeknek ad helyet. A honvédségi területen található a Mandulás laktanya nyugati darabja. A városrész északnyugati szegélyére védelmi célú erdőterület és kereskedelmi szolgáltató terület került, amelyhez kapcsolódóan 2 db jelentős közhasználatú parkológarázs került

kiépítésre. A Tési-domb épületállományát tekintve a nagyvárosias beépítésű területeken az 1960-70-es években iparosított technológiával többszintes lakóházak épültek a Tábormező u., Rákóczi u., Körmöczbánya u., Mátyás K. u., Erdődy u., Liliom utcában. Az épületek közül néhány tömb a panelprogramban felújításra került, azonban legnagyobb része rossz állapotú és felújításra szorul jelenleg is.

Inkám a Belvároshoz keletről csatlakozó városrész, amelynek déli szegélyén a Veszprémi út, belsejében északkelet-délnyugat irányban a Tési út halad. A jellemzően lakófunkciójú terület négy jól elkülönülő alvárosrészre osztható: északon a Kálvária, alatta a Felső-Inkám, keleten az Ady lakótelep, valamint délen az Alsó-Inkám. Az Ady lakótelep Tési út menti szakaszán nagyvárosias lakóterület található. A Kálvária, az Ady lakótelep és a Felső-Inkám szegélyét kisvárosias, majd kertvárosias jellegű lakóterületek foglalják el, szabadon álló beépítési móddal. A lakóterületek közé településközpont vegyes területek ékelődtek kereskedelmi, oktatási-nevelési funkcióval. Különleges temető terület található Szent István út jobb és bal oldalán a Tési út és a Hétvezér út mentén. A városrész déli szegélye, amely az Iparterület városrészszel határos gazdasági erdőterületek közé ékelődött kereskedelmi gazdasági területeknek biztosít helyet. Inkám városrész épületállománya a Kálvária alvárosrészben 2 részből áll. A Kálvária utca klasszikus bányásztelep volt régen, ahol jelenleg lerobbant állapotú, régi bányász épületek állnak. A Puskin u., Róbert K. és Munkácsy M. utcában sorházak állnak, melyek a 70-80-as években épültek. Az Ady lakótelepen a Szabolcska utca vegyes képet mutat, az utca elején iparosított technológiával épült panelépületekkel, az utca végén új építésű házakkal. A Széphegyi utcában új építésű sorházak készültek igényes kivitelben. Az Alkotmány u., Toldy u. és Inotai utcákban a Kálvária u.-hoz hasonló régi bányász sorházak állnak.

A **Kertváros** a Tési-domb városrésztől délre fekvő városrész, amelyet a veszprémi 8-as főút szel ketté. Területe három jól elkülönülő alvárosrészre osztható: a Veszprémi úttól északra a Tési-domb városrészszel határos Loncsosra, a Veszprémi úttól délnyugatra fekvő Rákóczi telepre és a Veszprémi úttól délkeletre fekvő Alsóvárosra. A városrész csaknem kizárólag lakóterületi funkcióval rendelkezik, legnagyobb területén kertvárosias oldalhatáron álló építkezési móddal, amely alól kivételt képeznek a Belvároshoz kisvárosias beépítéssel kapcsolódó területrészek: Loncsosnak a Veszprémi út-Forrás u.-Kisköz u. által határolt területe, valamint az Alsóvárosnak a Veszprémi út-Kossuth L. u.-Antal u. által határolt területrésze. Mindegyik alvárosrész rendelkezik településközpont vegyes területtel. Loncsos alvárosrészben kettő, a Loncsosi és Veszprémi út között, valamint a Veszprémi út-Bimbó u.- Forrás u. által határolt háromszögben, Rákóczi-telep városrészben a Faller J. u.-Bokányi D. u.-Csokonai Vitéz M. u. által határolt háromszögben, Alsóváros városrészben a Dankó P. u. mentén. Az itt található intézmények oktatási-nevelési, közigazgatási, sportolási és kereskedelmi funkcióval rendelkeznek. A Péti út mentén, délnyugaton kereskedelmi szolgáltató terület található, amely a Rákóczi-telep és Alsóváros területét érinti, továbbá kereskedelmi szolgáltató területtel rendelkezik az Alsóváros keleti fele, amely az Iparterület városrészszel határos. (IVS)

Inota több kisebb településközpont vegyes területtel rendelkezik, amelyek a Radnóti-Bercsényi utcára fűződnek fel, a funkcióknak megfelelően főként egyházi, oktatási-nevelési és kereskedelmi épülettel. A városrész legészakibb részén különleges temető területtel és védelmi, valamint erdőgazdasági funkciójú erdőterületek közé ékelődött vízgazdálkodási területtel rendelkezik. A városrésznek térszerkezetiileg a Belvárossal közvetlen kapcsolata nincs. Legnagyobb részben kertvárosias lakóterületekből áll, falusias beépítés a Veszprémi úttal határos nyugati felében alakult

ki a Pálinkaház u.- Radnóti-48-as u. által határolt részen. A lakóterületeken oldalhatáron álló beépítési mód a jellemező. Inota épületállománya jellegzetesen dunántúli családi házas falusias jellegű, jó állapotú, városszerkezeti szempontból nem igényel beavatkozást. (IVS)

A **Készenléti lakótelep** a város keleti felén elhelyezkedő legnagyobb kiterjedésben gazdasági ipari terület, amelyen az Inotai Hőerőmű és az Inotal Zrt. Alumínium Ágazata működik, itt kapott helyet a Várpalota Ipari Park is. A városrész északi felét kisebb városmagként nagyvárosias beépítéssel lakóterület foglalja el. A lakóterületet keletről gazdasági erdőterület, nyugatról különleges sportterület övezi sportpályákkal. A lakóterületekhez településközponti és központi vegyes területek csatlakoznak oktatási-nevelési, kereskedelmi és egyházi épületekkel, a lakóépületekhez délen közhasználatú pakológarázs és szántóterületek is tartoznak. A városrészen halad keresztül a lakóterülethez délről csatlakozó vasúti közlekedési terület. A Készenléti lakótelep épületállománya a lakóterületen 3-4 szintes hagyományos technológiával épült épületek, melyek a kohómű megszűnését követően erősen leromlott állapotba kerültek. A lakóterület messze fekszik a várostól, a házak duzzadó agyagra épültek, ezért süllyednek, állapotuk egyre romlik. Az épületek felújításra szorulnak, a lakók városba való bekapcsolását meg kell oldani. (IVS)

Felsőváros a Belvároshoz északról a Tési-dombhoz keletről csatlakozó városrész, amely két alvárosrészre osztható: Kismező és Felsőváros. Lakóterületei kizárólag kertvárosias, jellemzően oldalhatáron álló beépítési móddal alakultak ki, amely alól kivételt képeznek a Kodály Z. u. és a Kismező u. déli fele, ahol szabadon álló beépítés megengedett. A városrész északi szegélyén védelmi célú erdőterülettel, északnyugaton a Mátyás király út mentén különleges temető területtel, délkeleti sarkában különleges honvédségi területtel, a Kossuth Laktanyával rendelkezik. A városrész épületállománya a századfordulón épült népies stílusú épületekből áll, állapotuk eltérő, a felújításra szoruló épületek elszórva jelennek meg, városszerkezeti problémát nem okozva. Új családi házak épültek a Kálvária alvárosrész Czóbel B.-Vasvári u.-Hegyalja utcák közötti területen. (IVS)

A város déli területén, a 8-as úttól délre elhelyezkedő **Iparváros** városrész funkcionálisan abszolút egyveretű, területén az ipar és a szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások vannak jelen, ezzel szemben lakófunkciója minimális. A városrész nagy részétől messze elkülönülve, az Ősi felé vezető út mentén, a déli tavak mellett található a Beszálló-akna, amely a város külterületeként rendkívül rossz társadalmi viszonyokkal rendelkezik. A terület kelet-nyugat irányban elterülő jellemzően iparterület kereskedelmi-szolgáltató és iparterület besorolású gazdasági területtel. Az Ipartelep északról határos Inota városrész lakóterületével, amelytől védelmi célú erdőterületek és a Veszprémi út választja el. Az Ipartelep egybefüggő vízfelülete a vízgazdálkodási terület felhasználási egységbe sorolt Gábler-tó. A városrész különleges sportterülettel is rendelkezik nyugati szegélyén, amely a város egyetlen sportközpontja. Az Ipartelep épületállománya a volt bányatelep leromlott épületeiből áll a Grábler-tóig, utána '70-es évekbeli Tüzép és MÉH telep épületei állnak. (IVS)

1.14.6. Az épített környezet értékei

1.14.6.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Várpalota közigazgatási területéről 36 darab azonosított régészeti lelőhelyet tart nyilván a KÖH közhiteles nyilvántartása. A Város közigazgatási területe, annak DNY-i felén megváltozott Pétfürdő leválásával, ez okozza, hogy a Magyar Régészeti Topográfia korábban 43 lelőhelyet közölt, a korábbi tervekben pedig változó, eltérő számban voltak feltüntetve. A KÖH 2005 során elvégezte a település területén az MRT lelőhelyek terepbejáráson alapuló felülvizsgálatát, melynek során a lelőhelyek kiterjedése, leletanyaga pontosításra került. Ennek eredményei számos kisebb-nagyobb eltérést eredményeztek a korábbi ismeretekhez képest. A tervezés kapcsán elsősorban ezeket az adatokat vettük figyelembe, mint hiteles forrást. (Örökségvédelmi hatástanulmány, Régészeti munkarész)

Várpalota területén nyilvántartott régészeti lelőhelyek listáját a Várpalota Város 22/2009. (V. 4.) önkormányzati rendelettel elfogadott és többszörösen módosított, egységes szerkezetbe foglalt Helyi Építési Szabályzata (2013. április 26-án hatályos állapot) 77-78. oldalán találjuk.

A város három látható kiemelkedő régészeti értékkel büszkélkedhet:

- Inotán található két feltárt és helyreállított római-kori halomsír.
- A város közepén található az ország egyik legépebben megmaradt középkori várkastélya.
- A külterületen, pedig egy mára romos állapotú kisebb vár is, Bátorkő is megtalálható.

A település területén a KÖH által nyilvántartott 36 darab régészeti lelőhely ex lege általános védelem alatt áll.

Régészeti érdekű terület: a középkori Palota mezőváros területének fedett jellege miatt csak szórványos ismeretekkel rendelkezünk annak egykori kiterjedéséről. Emiatt a történeti városmagot, mint annak a középkori város lehetséges kiterjedésének helyét régészeti érdekű területként kell kezelni.

1.14.6.2. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Az elmúlt évben született Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testületének 13/2014. (V.27.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről. A jogszabály hivatott biztosítani a település építészeti arculatának, városképi, illetve természeti értékeinek védelmének és igényes alakításának érdekében az építésügyi hatósági engedélyhez kötött építési munkákkal kapcsolatban – a helyi adottságok figyelembe vételével – a városépítészeti illeszkedéssel és a településfejlesztési célokkal összefüggő követelmények kiegyensúlyozott érvényesítését, összességében az épített környezet esztétikus kialakítását.

Az épített környezet védelmét szolgálja az egyes objektumok vagy területek országos vagy helyi védelem alá helyezése. Az alábbiakban kerülnek ismertetésre a település műemlékei és helyi védett értékei.

Várpalota helyi, egyedi arculatát biztosító építészeti emlékek közül legjelentősebb a Thury-vár, amely az ország egyik legjobb állapotban megmaradt középkori vára, a település jelképe, térszervező épülete.

A település másik jelképes épülete a vártól nyugatra, a római katolikus templom felett, a Kastélydombon álló volt Zichy-kastély.

A településkép meghatározó elemei az egyházi épületek. A város legrégebbi temploma az inotai katolikus templom, amely román kori és kora gótikus freskókkal van díszítve. A belváros római katolikus, evangélikus, illetve református templomai barokk stílusban épültek az 1777-1808 közötti időszakban. A klasszicista zsinagóga épülete ma a Nagy Gyula Galériának ad otthont, amely esküvők, zenei rendezvények színhelye is.

Feltétlenül meg kell említeni egyedi tájképi jelentőségük miatt az inotai monumentális használaton kívüli hűtőtornyokat, amelyek a 8-as autótút mellett állnak.

1.14.6.3. Világörökségi és világörökségi várományos terület

Világörökségi és világörökségi várományos terület a településen nem található.

1.14.6.4. Műemlék, műemlékegyüttes, műemléki környezet

A város jelenleg 21 országos műemléki besorolású épülettel rendelkezik. A teljesség igénye nélkül a jelentősebbeket az alábbiakban soroljuk fel.

A Belváros épületállományból várostörténeti és építészeti szempontból kiemelkednek az itt található műemlék épületek. A Várpalota központjában álló Thury-vár a középkor legjelesebb emléke, a 14. században épült, majd az évszázadok során többször átépítették. A török időkben fontos királyi végvár volt - leghíresebb védőjéről, Thury Györgyről kapta a nevét. A négy saroktornyos, impozáns méretű középkori vár, a történelmi városkép lassan utolsó tanúja, a mai Magyarországon a legépebben megmaradtak közé tartozik. Az egykori palota rész az ország egyetlen megmaradt XIV. sz.-i főúri palotabelsőjét reprezentálja. Az 1380-90-es években emelt első épületet a XV. sz.-ban Újlaky Miklós építtette ki jelentősebb erősséggé. A kastélydombon álló gróf Zichy-kastélyt 1722-ben kezdte építtetni a Várpalotán élő egyik Zichy család. A város uralkodó pontján álló épület 1860-ban leégett, melyet akkor a művészetpártoló földesúr, Waldstein János birtokolt, aki a kastélyt újjáépíttette. Waldstein János Széchenyi István legközelebbi baráti körébe tartozott, felesége Zichy Terézia révén került a birtokába. A kastély újjáépítésének terveit Ybl Miklóssal készítette. A belvárosban található még két barokk templom, néhány barokk, klasszicista és eklektikus stílusú lakóépület, valamint a klasszicista stílusú volt Zsinagóga épülete.

Inkám városrész műemlékei a Zichy-kápolna, Zichy Ferdinánd és Barbara síremléke.

Inota műemléke a román és koragótikus alapokra épült római katolikus templom, a Római kori halomsírok.

A Várpalota és Veszprém közötti műút mellett, Öskü és Várpalota határán a bántapusztai mezőség szélén egykori duzzasztómű gátszerű maradványaival találkozunk. A tudomány mindeddig római eredetűnek tartotta, s kételyek e tekintetben csak újabban merültek fel.

A Thury-vártól nemzetközi turistajelzés vezet a Várvölgyön át Bátorkó váráig, mely a Fajdas-hegyen egy sziklabércen emelkedik. Ez az egykori Pusztapalota romjai, Mátyás király vadászkastélya volt. Az utolsó adat szerint 1559-től elhagyatott hely.

A védett műemlékek műemléki környezete 7 műemlék esetében lett megállapítva.

Műemlékek és műemléki környezet listáját a Helyi Építési Szabályzat (2013. április 26-án hatályos állapot) – 73-74. oldalán találjuk. (Az itt feltüntetett 23 műemlék közül egy törlésre került, egyet pedig lebontottak.)

1.14.6.5. Nemzeti emlékhely

Nemzeti emlékhely a településen nem található.

1.14.6.6. Helyi védelem

A helyi védelem alá helyezett objektumok listáját a Helyi Építési Szabályzat (2013. április 26-án hatályos állapot) 63-68. oldalán találjuk. Az önkormányzat meglehetősen nagyszámú objektumot helyezett védelem alá. Az objektumok az alábbiak szerint lettek kategorizálva:

- egyedi védett építmények (lakóépületek, egyéb építmények, középületek)
- védett épületegyüttesek,
- általános területi védelem alatt álló területek,
- telek és telekszerkezeti védelem alatt álló területek,
- védett hagyományőrző épületek,

Az egyedileg védett épületek esetében védett az épületek szerkezeti kialakítása, tömege, általános külső megjelenése, építészeti részletképzése. Ebbe a kategóriába többek között nyolc lakóépület, két malom, kápolna, kútház és az Alsóvárosi temető síremlékei tartoznak.

A védett épületegyüttesek esetében különösen védett az épületek csoportjának közel azonos, harmonikus együttes megjelenése, egy közös koncepció alapján való kialakítása, illetve esetenként egy-egy épület utólagos harmonikus beillesztése, az épületek szerkezeti kialakítása, tömege, általános külső megjelenése, építészeti részletképzése. A Belváros városközponti részének hat épületegyüttese kapott ilyen védelmet.

Az általános területi védelem esetén védett a szocreál lakótelep, mint az adott korszak jellemző lakásépítési tevékenységének és jellegének magas színvonalon, a helyi adottságokhoz (domborzati jellemzőkhöz) igazodó módon megvalósított példája. A település múltjának (bányászváros) építészeti leképezése. Védett továbbá a beépítés és közterület-alakítás módja, az épületek szerkezeti kialakítása, tömege, általános külső megjelenése, építészeti részletképzése, anyaghasználata. A Kastélydomb utca – Waldstein utca – Újlaki út – Erdődy Pálffy Tamás utca által határolt tömb kapott általános területi védelmet.

A helyi telek- és településszerkezeti védelem esetén védett a kialakult utca és telekszerkezet, a kialakult telekszerkezethez igazodó utcaképi ritmus, beépítési mód, a hagyományos tömegarányok és építészeti jelleg, a fal és nyílások egymáshoz viszonyított építéskori aránya, a közterületet lehatároló

térfalak városképi megjelenése jellege, a hagyományos anyaghasználat. Alsóváros, Felsőváros és Inota egy-egy területe kapott ilyen védelmet.

A hagyományőrző épületek esetében védett a kialakult teleszerkezethez igazodó beépítési mód és jelleg, a hagyományos az eredeti építés korára helyben jellemző tömeg, fal és nyílás arányok, az építészeti formavilág és jellemző részletek, anyaghasználat és felületképzés, valamint a hagyományos, az adott építési korra jellemző anyaghasználatból eredő színharmónia. Mindösszesen 153 lakóépületet minősített az önkormányzat hagyományőrző épületnek.

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái

A korábbiakban ismertettük a település felhagyott ipari és bányaterületeit, mint szlömös, beavatkozásra váró barnamezős területeket. A 3.3.2 fejezet ismerteti továbbá a szociálisan leépült városrészi élettereket, azaz a szegregátumokat és a szegregátum közeli területeket.

A fentiekén túl konfliktussal terhelt, problémás területek még:

- A korábbi bányászati tevékenység miatt a városban több alábányászott terület is van, amire építkeztek is (pl. TESCO), azonban ebből napjainkig még nem volt probléma. Sok probléma forrása a bányászat következtében kialakult tórendszer (változó vízállással).
- Problémás területek a már megszűnt, ill. még működő külszíni bányák.
- Az iparosított technológiával épült – és a panelprogramban részt nem vett – épületek állapota romlik.
- A városközpont rehabilitációja kapcsán meg kell vizsgálni, hogy a Faller Jenő Szakképző iskola épülete hasznosítható-e más célra.
- Jelenleg az Alsóváros városrészt teljesen elvágja a 8-as út a város többi részétől. A 8-as út elkerülőjének megépülése után cél a város régi, haránt irányú úthálózatának visszaerősítése.
- A városban kevés parkolási lehetőség van, a lakótelepek esetében is sokszor csak távolabb alakítottak ki garázsokat. A Belvárosban tervezett a Polgármesteri Hivatal mögötti nagyobb parkoló többszintes parkolóházzá fejlesztése. A Hétvezér útja mentén, a Tési-dombon és a Hóvirág utcában is jelentős méretű garázsstelepek vannak, azonban ezek – a távolságuk miatt – nincsenek eredeti funkciójuk szerint használatban, a tulajdonosaik raktáraknak, kis üzleteknek használják. (2008-ban felmérték a lakosság igényeit ezzel kapcsolatban. Szerintük kellenének garázsok közelebb a lakásokhoz, de pénzt nem áldoznának ezek kiépítésére.)
- Inota faluközpontja régen a dombon helyezkedett el (a templomok körül), azonban ez idővel áthelyeződött lefelé. (Ennek oka, hogy az itt folyó patak mentén malmok voltak, de ezekből mára csak 2 maradt, az alsóbb szakaszon.) Itt, az új központi területen sok a kert, aminek bonyolult tulajdonviszonyát rendezni kellene, hogy fejleszteni lehessen a területet.
- Nagyon jelentős probléma továbbá a honvédségi gyakorlótér. Ez északi irányban teljesen bekerlátozza a város mozgásterét, és ezen a nemzetközi egyezmények miatt nem is lehet változtatni.

- A Készenléti lakótelepen tapasztalható földmozgások jelentős problémaként jelennek meg. Ennek oka a rossz talajszerkezetben keresendő.

1.15 KÖZLEKEDÉS

A fejezet Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2019 Helyzetelemzés, Várpalota Város Településfejlesztési Konceptió (2008), Várpalota Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS 2008), Várpalota Településszerkezeti Terv, Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv Felülvizsgálata című dokumentumok alapján került összeállításra, az ezekben foglaltak Várpalota Város Önkormányzatával történt egyeztetések alapján kerültek aktualizálásra.

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Várpalota közúton és vasúton is jól elérhető, fő közlekedési utak mentén fekszik. A fővárosból a város 1 óra alatt érhető el autóval, a megyeszékhely, Veszprém 25 perc alatt. A város legfontosabb összeköttetését a 8-as út jelenti, ami összeköti a szomszédos nagyvárosokkal, Veszprémmel és Székesfehérvárral, valamint kapcsolatot biztosít az M7-es autópályával is.

A 8-as főúthoz több mellékút is kapcsolódik a város belterületén, ami jelentős terhelést okoz több utcának is.

A város vasúti kapcsolata is fővonal, Budapest – Kelenföld 1 óra alatt érhető el, a megyeszékhely mintegy 20 perc alatt.

Az országos kerékpárút törzshálózat nem érinti a várost, a megyei tervekben szerepel egy turisztikai célú kerékpárút kialakítása, amely a balatoni kerékpárúthoz jelentene kapcsolatot.

A városon belüli úthálózatok jellemző problémája a 8-as út áthaladó szakasza okozta terhelés, a lakótelepek rossz elérhetősége, valamint hogy a külső városrészekbe vezető utak többsége átmegy a városközponton, amelynek forgalomcsillapítása a cél.

1.15.2 Közúti közlekedés

A város a 8-as főút mentén fekszik, ami 2x2 sávon szeli keresztül a várost komoly terhelést és veszélyforrást jelentve. A tranzitforgalmat elterelő déli elkerülő út előkészítése folyamatban van. A főúton jól elérhetőek a szomszédos nagyvárosok Veszprém és Székesfehérvár és az M7-es autópálya.

Az út jelentős belső forgalmat bonyolít le Várpalota városrészei között is és ide kapcsolódik be több térségi mellékút is. A közúti közlekedés legfontosabb elemei:

Országos főút

- 8 sz. Székesfehérvár, M7-Veszprém-Szentgotthárd-(Ausztria) I. rendű főút, a tervezett, települést D-ről elkerülő szakasszal

Országos mellékutak

- a 7204 j. Nádasdladány-Várpalota összekötő út (települési átkelési szakasza nincs, az elkerülő út megépítéskor csatlakozási korrekció szükséges a 8-as útnál)
- a 8213 j. Várpalota-Szápár összekötő út (a települési átkelési szakaszának kiváltása tervezett)
- a 72106 j. Ősi bekötőút, települési szakaszát két egyirányú utcapár alkotja, tervezett elkerülő úttal közvetlen kapcsolata nem lesz
- 82115 j. inotai bekötőút, nyomvonala Radnóti u.-Bercsényi u.-Thököly u.
- Tervezett országos mellékút-hálózati elem a 8212 j. ök. út folytatásában Bakonykúti és Inota közötti

Városi úthálózat

A 8. számú út jelenlegi átkelési szakasza adja a város legfontosabb kelet-nyugati gyűjtőútját, az elkerülő út elkészültével ennek terhelése jelentősen csökken, de alapfunkciója megmarad. Fontos feladattá válik ugyanakkor az észak-déli kapcsolatok megerősítése és a belváros forgalomcsillapítása.

Ennek érdekében a gyűjtőút hálózat újragondolása és a városközpontot körülvevő gyűrű kialakítása válik szükségessé.

1.15.3 Községi közlekedés

1.15.3.1 Közúti – autóbuszos községi közlekedés

A helyi községi közlekedést – a Bakony Volán jogutódjaként – az Északnyugat-Magyarországi Közlekedési Központ Zrt. biztosítja. A városi buszpark elöregedett, a buszok környezetvédelmi besorolása nem kedvező. A város egyes területeinek megközelítése autóbusszal nem biztosított (Kismező, Inota északi része).

Jelenleg a Tési-domb és Inota között háromnegyed óránként közlekedő helyi járat jól kihasználta, a vasút és a belváros közötti szakasz kevésbé forgalmas (a járatsűrűség is alacsony).

A helyi- és helyközi autóbusz-pályaudvar a városközpont peremén, a Sörház utcában, található. Az autóbusz-pályaudvar egyes induló-állásai és a kiszolgáló épület között jelentős távolságok vannak, amely utaskényelmi szempontból kedvezőtlen. Az autóbusz-pályaudvar területe alulhasznosított, több alkalommal felmerült annak áthelyezése.

Az autóbuszok tárolása nem teljes körűen megoldott, a városon belül közterületen csak a Bányabekötő úti telephelyen engedélyezett.

A városközpont közlekedésnek átszervezésével, a belső tehermentesítő útvonalak kialakításával, a 8-as elkerülő fejlesztésével, illetve ha a buszpályaudvar áthelyezésre kerül szükséges a helyi községi közlekedés áttervezése, új útvonalak kialakítása.

1.15.3.2 Kötőpályás – vasúti községi közlekedés

Várpalota lakott területét délről határolja a Székesfehérvár-Szombathely országos törzshálózati vonal, mely a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat része, a MÁV 20-as számú fővonala. A vonal Várpalota térségében egyvágányú, villamosított. A vasútállomás a város déli részén fekszik, a

városközponttól 1 km-re. Közvetlen vonatok közlekednek Budapest mellett Szombathelyre, Pécsre, Hegyeshalomra.

Iparvágány-kapcsolat: a Várpalotai Ipari Park kiszolgálását biztosító vágánykapcsolat

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Várpalota térségét nem érinti az Országos Területrendezési Tervben rögzített országos kerékpárút törzshálózat.

Veszprém Megye Területrendezési Terve térségi jelentőségű, turisztikai célú kerékpárút kialakítását javasolja Csákvár–Bodajk–Várpalota–Berhida–Balatonfűzfő vonalon. Várpalota térségébe a tervezett kerékpárút Bakonykúti irányából, majd Inotáról a Polyán u.-Radnóti u.- Arany J. u. vonalon kapcsolódik a Szent István u.-i tervezett nyomvonalhoz. Innen a már megvalósult szakaszon hagyja el Várpalotát, és vezet Pétfürdő irányába. A város adottságai szempontjából kedvezőbb lenne, ha a nyomvonal az Ősin keresztül kötne be a balatoni kerékpárkörútba.

A városon belül elkészült a kerékpárút fejlesztés a 8 sz. főút visszaminősülő települési átkelési szakaszán (a TESCO áruház – Veres Péter u. közötti szakaszon). A Gárdonyi Géza utca, Kossuth Lajos utca, Szent Imre utca, valamint a Szabadság tér meglévő útpályáin nyitott kerékpár sáv került kiépítésre.

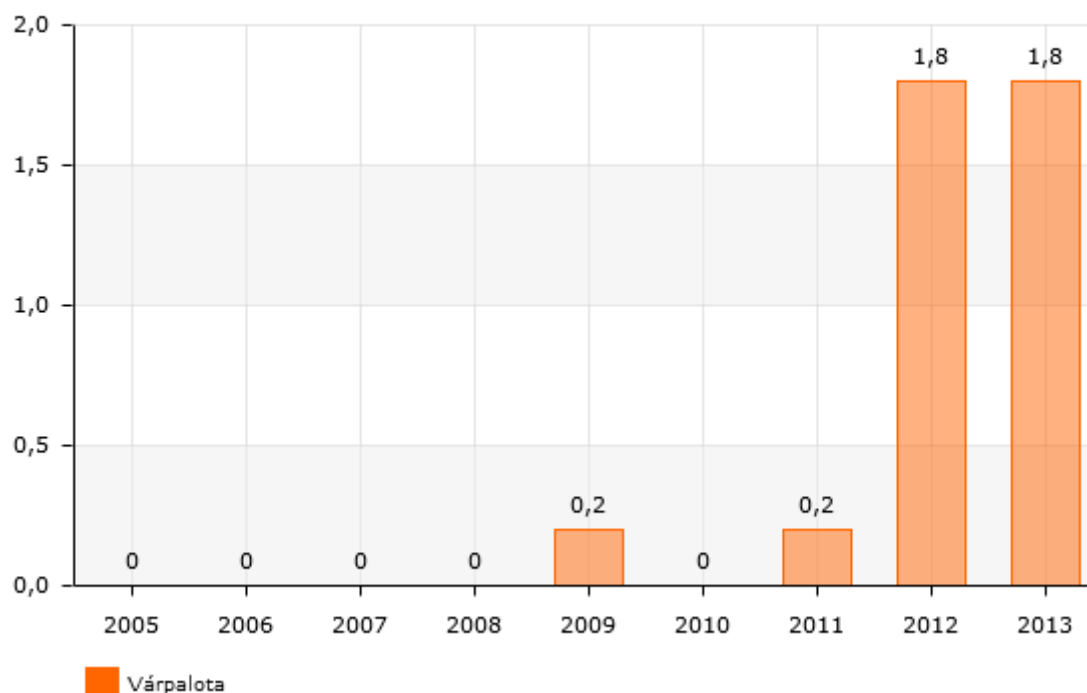
A megépült kerékpárút szakasz kihasználtsága jelenleg nem ideális, a további szakaszok megépülésével tovább növelhető.

A meglévő szakaszok mellett további kerékpárút fejlesztések megvalósítása indokolt:

- a Szent István utca Szabadság tér-Inotai út közötti szakaszán, valamint folytatásában az Inotai út külterületi szakasza mentén az Arany János utcáig;
- a Rákóczi u. - Újlaky u. - Kossuth u. vonalán a Liliom u. - Fehérvári út közötti szakaszon;
- a Tési út mentén a Szabolcska Mihály u.-Szent István u. között;
- a Gárdonyi G. utcával párhuzamosan, a patak mentén a Fehérvári út és a vasútállomás közötti szakaszon;
- a volt SII bánya területén kialakítandó rekreációs központ megközelítését biztosító nyomvonalon.

Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

(Megjegyzés: Vélhetően a 2010. évi feltüntetett adat nem pontos)

A gyalogos közlekedés szempontjából a legfőbb problémát azok a városrészek jelentik, ahol nincsenek járdák kialakítva, illetve azok nincsenek burkolva. Ilyen utcák leginkább Inota és az Inkám területén, Kismező és Loncsos városrészekben találhatóak, a többi városrészben csak néhány utca nem rendelkezik szilárd burkolattal.

A meglévő aszfaltozott, vagy lapozott járdák állapota – hasonlóan a város nagy részének útjaihoz – rossz, felújítást igényelnek.

A városon belüli biztonságos gyalogos közlekedés további jelentős akadálya a 8-as főút, ez azonban a Várpalotát elkerülő gyorsforgalmi út megépítésével megszűnik majd.

1.15.5 Parkolás

Várpalotán a parkolás kiemelten kezelendő probléma, egyrészt mert a város útjainak szűk keresztmetszete miatt az utcákon a párhuzamos leállással történő parkolás alig lehetséges, másrészt az intenzíven beépített területeken nincs már hely új parkolóhelyek kialakítására. A lakótelepeken szintén nem megoldott a parkolás, a meglévő garázsokat általában nem erre a célra használják. A sportpálya mögött található 200 férőhelyes parkoló kihasználtsága – tekintettel elhelyezkedésére – alacsony.

A kiépített parkolóhelyek száma kevés, fizető parkoló nincsen, bevezetése nem reális. A kereskedelmi, szolgáltató egységek parkolási lehetősége általában az ingatlanokon belül oldódik meg. Fejlesztési javaslatként fogalmazódott meg a piactéri parkoló átalakítása kétszintessé.

1.16 KÖZMŰVESÍTÉS

1.16.1 Víziközművek

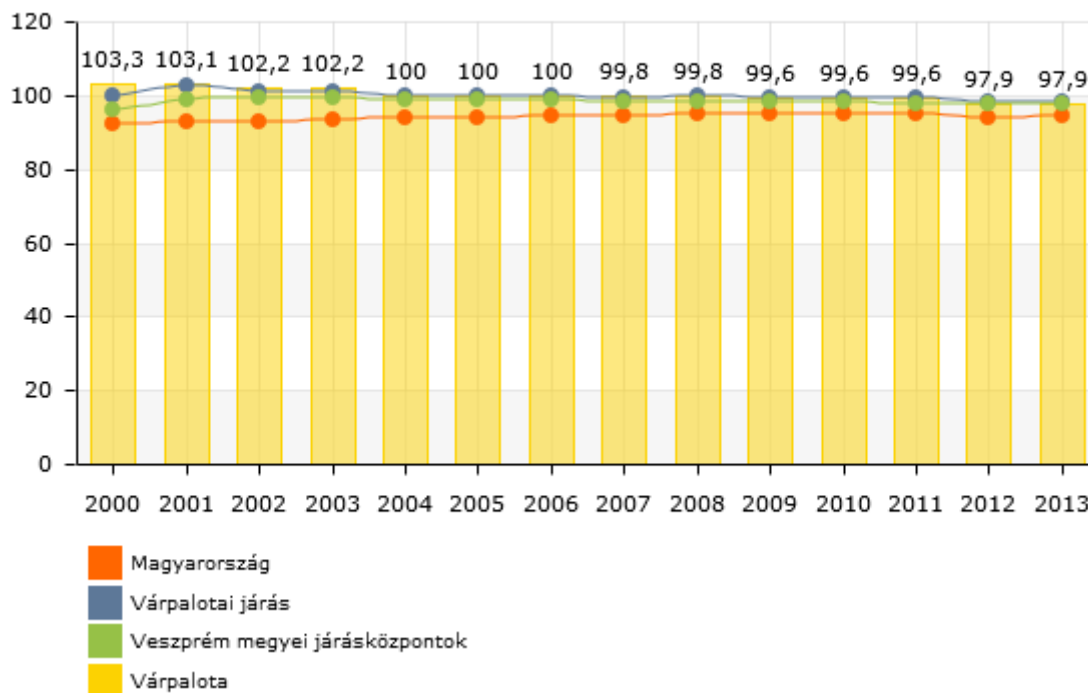
1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás

Várpalota vízellátását a Bakonykarszt Zrt. Várpalotai Üzemmnöksége biztosítja. A 11 települést kiszolgáló üzemmnökség a város vízellátását a településen belül üzemelő kutakból biztosítja. A vízbeszerzés lehetősége meghaladja a fogyasztást, így jelentős tartalékkapacitással rendelkezik. A sérülékeny vízbázisok hidrogeológiai védőidomának kijelölése a 123/1997 (VII.18) Korm. rendelet alapján megtörtént. A Bakonykarszt Zrt. szolgáltatási területén az ivóvízhálózat átlagos hálózati vesztesége 15,7% volt 2013-ban, a Várpalotai üzemmnökség területén ez az érték 17,34% volt. A Várpalotai üzemmnökségen a kitermelt ivóvíz mennyisége 1 879 000 m³ volt 2013-ban. A szolgáltatott ivóvíz minősége megfelelő, a korábbi években határérték túllépések, illetve havária helyzet nem fordult elő. Több helyen problémát jelentenek ugyanakkor az előregedett gerinchálózatok, valamint hogy nem mindenhol biztosított a két körös az ellátás (pl.: Ady lakótelep).

A Beszálló lakótelep és az egyre az népesebb Baglyas külterület infrastruktúrája nem megfelelő, bővítése nem megoldott.

Közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránva (%)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

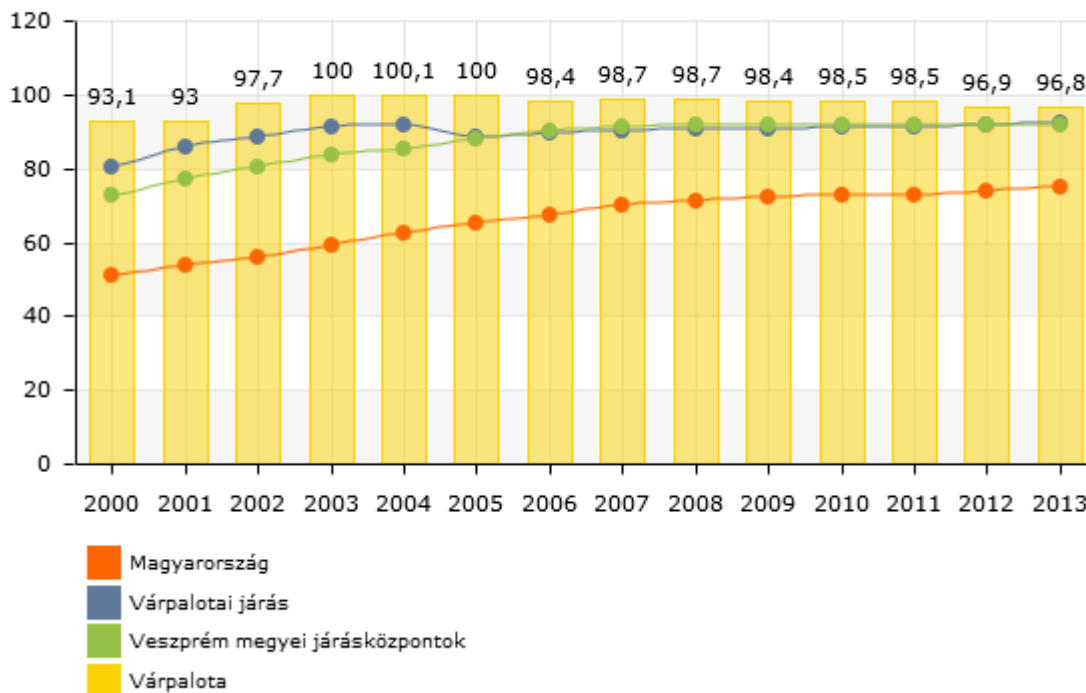
A település szennyvízcsatorna hálózatát és a tisztító telepet szintén a Bakonykarszt Zrt. Várpalotai Üzemmérnöksége végzi. A szennyvízcsatorna hálózattal összegyűjtött vizeket az 1997-ben épített szennyvíztisztító telepre vezetik. A tisztított vizek befogadója a Derítő-tó. Évente mintegy 890 000 m³ szennyvizet gyűjtenek össze a csatornahálózaton és vezetnek a szennyvíztisztító telepre, a fogadott szippantott szennyvíz mennyisége 2013-ban 1 147 m³ volt.

A szennyvíztelep egyelőre megfelelő kapacitású, a részegységek cseréje a közeljövőben megkezdődik és erre folyamatosan szükség is lesz, a várható igénynövekedés azonban a tisztítótelep kapacitásnövelését is igényelni fogja.

Fejlesztési feladat a telep jelenlegi védőtávolság igényének kielégítése. A 300 méteres védőtávolságon belül több olyan létesítmény található és több olyan új területfejlesztési igény jelentkezése várható, amelynek elhelyezését az ágazati előírások jelenleg a védőtávolságon belül kizárják.

Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Várpalota csapadékvíz-elvezető rendszerét mintegy 40 km hosszúságú zárt csatorna és 42 km-nyi nyílt csatorna alkotja, utóbbi nyílt árkok jellemzően a családi házas övezetekben találhatóak.

A városban burkolt felületek arányának intenzív növekedése lényegesen megnövelte az elvezetendő csapadékvíz mennyiségét, ennek eredményeként nagyobb záporok, gyors olvadás esetén a csatornahálózat nagyobb terhelést kap, amelyet vízzállító kapacitása nem követett.

A lakótelepeken jellemző a zárt rendszerű elvezetés – ez azonban sok helyen felújítást igényel.

A kertés házas városrészekben több helyen hiányzik a megfelelő csapadékvíz elvezetés, gyakran az út rossz oldalán található a csatorna, így funkcióját nem tudja betölteni (pl. Loncsos, Alsóváros, Inota, Kismező).

A város, mint vagyonelemet nemrégiben visszakapta a csapadékvíz rendszert az üzemeltetést, tisztítást végző Bakonykarszt Zrt-től – a rendszer tisztítása így jelenleg nem megoldott.

A felszíni vizeket gyűjtő és elvezető rendszer három nagyobb egységre osztható, ezek a Várárok-Köveskanális, az Inotai-vízfolyás és a Jusztin-árok rendszerei, azonban mindhárom rendszer rossz állapotban van.

A város csapadékvíz elvezetésének sajátos problémája az északi karsztos külterületről érkező csapadékból származó vizek elvezetése, illetve az ezek által szállított hordalék felfogása, kezelése. Ez a probléma a központi városrészen, Inotán és a Készenléti lakótelepen egyaránt problémát okoz. Az utóbbi helyszínen készült egy övárók, azonban maradéktalanul ez sem tudja betölteni a funkcióját,

továbbfejlesztése szükséges. A külterület és belterület határán, több helyszínen záportározó és övárok kialakítására lenne szükség, azonban a karsztos térszín megakadályozhatja az ilyen létesítmények kialakítását.

Több helyen okoznak veszélyt a visszatérő karsztvizek az újonnan beépült területeken (Inotai várorész – Tóvízmű alatti szakasz)

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

Villamosenergia-ellátás

Az Inota alállomásba beérkező, s onnan induló 120 kV-os, Litér, Siófok, Pét, Székesfehérvár, Szabadbattyán és Rákhegy néven nyilvántartott hálózatok, valamint 35, illetve 20 kV-os hálózatok látják el a tágabb térség bázispontjait, illetve fogyasztóit. A településen áthalad a Martonvásár-Litér között üzemelő 400 kV-os hálózat, amely a település ellátásában nem vesz részt.

A családi házas területeken (Kismező, Alsóváros) a légekábeles rendszerek elöregedtek, a gyakori üzemhibákból kifolyóan korszerűsítésük elengedhetetlen. A korszerűsítés során figyelembe kell venni, hogy az új hálózat kialakítása csak föld alatt valósulhat meg.

A fogyasztók villamosenergia ellátásának üzemeltetője az E.ON-ÉDÁSZ Zrt. Várpalota kistérségi központi szerepet tölt be a villamosenergia szolgáltatásban is, a településen ügyfélszolgálati fiókiroda üzemel. A város villamosenergia ellátásának bázisa részben az inotai alállomás, részben a város északnyugati szélén üzemelő „Várpalota” 120/20/10 kV-os alállomás.

A település lakossági villamosenergia fogyasztása 2013-ban 22020 MWh volt. Az egy lakásra jutó havi átlagos villamosenergia fogyasztása alig érte el a 250 kWh-t.

A jelenleg üzemben kívüli erőmű energetikai célú hasznosításra kedvező lehetőséget kínál hálózati kapcsolatainak a rendelkezésre állása miatt.

Közvilágítás

A település közvilágítása a városközpontban, a főúton és a lakótelepek területén közvilágítási lámpatestekkel, a további területeken a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejfel történik.

A közvilágítási rendszer vezetékai rossz állapotban vannak, az aktív elemek 10 éve estek át korszerűsítésen, azonban még nem LED technológia alkalmazásával. A közvilágítási lámpahelyek száma 1639 db, 58%-a nátriumos (Zafír), 41%-a kompakt fénycső, 1%-a egyéb.

Néhány helyen pl. Inota és Palota között, továbbá az ipari területek bejáratainál és a felüljárónál a rendszer kisebb bővítése szükséges.

Gázellátás

Bázisa a nádasdladányi gázátadó állomás, ahonnan nagy-középnomású vezeték táplálja a városi gázfogadó és nyomáscsökkentő állomásokat. A nyomáscsökkentőtől indul a település fogyasztóit ellátó elosztóhálózat. A város földgázellátásának üzemeltetője az E.ON-KÖGÁZ Zrt.

A településen a földgázellátást a beépített területen szinte teljes körűen kiépítették, a rácsatlakozás azonban csupán 38,3%-os elsősorban a kiterjedt távhő ellátási rendszer megléte miatt.

Távhőellátás

A településen a távhőellátás a városközpontban és lakótelepeken jellemző. A távhőszolgáltatást a Várpalotai Közüzemi Kft. biztosítja. A várpalotai távhőszolgáltatást jelenleg ugyanazok a negatív problémák kísérik, mint az ország más településeinek távhőszolgáltatását. A távfűtésben részesülő épületek állapota, a nagy hálózati hővesztés, a lakásokban a szabályozhatóság kialakítása, fogyasztásmérés lehetőségének megoldása, a szolgáltatás aránytalanul magas költsége. A házak szigetelése nem megfelelő, a vezetékek elöregedtek, cseréjük szükséges.

1.16.2.2 A környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Megújuló energiaforrások alkalmazása

Az önkormányzat célja a megújuló energiahordozók alkalmazásának elterjesztése, ennek megfelelően az elmúlt időszak épületenergetikai fejlesztéseit javarészt megújuló energiatermelő rendszerek megvalósításával kombináltan valósították meg, amelyre a későbbi fejlesztések során is lehetőség nyílik. Korábban elkészült az épületállomány energetikai auditja, három intézmény felújítása ez alapján valósult meg.

Megújuló energiatermelésre az intézményi épületek energiaigényének kielégítése mellett más területeken is lehetőség van a városban. Az inotai erőmű közelébe 2000-ben szélkereket telepítettek. Az N 29/250 típusú szélturbina teljesítménye 250 kW, teljesen automatikus üzemű, rotorja 3 lapátos, a rotor átmérője 30 méter, a torony magassága szintén 30 méter.

A távhőrendszer hőtermelő egységénél felmerült korszerűsítési igény kapcsán vizsgálják a biomassza alapú energiatermelés lehetőségét is a térség biomassza termelő kapacitásaira alapozva.

Az Inotai-vízfolyás jelentős hozamára alapozva turbinával történő villamosenergia-termelés és hőszivattyús hasznosítás lehetőségét is vizsgálják az ott fennálló problémák kezelésével egy időben.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzat több az elmúlt években több energiaracionalizálási programot hajtott végre. 2009-ben a „Szemünk fénye” program keretein belül az intézmények világításának teljes körű korszerűsítését hajtották végre, azonban azóta több új intézmény került az önkormányzat kezelésébe, amelyek esetében szintén indokolt hasonló program megvalósítása. 2013-ban a polgármesteri hivatal épületében, a Várkerti Általános iskolában valamint a Városi sportcsarnokban valósult meg a megújuló energia felhasználására irányuló projekt (napkollektor és hőszivattyúk).

Pályázati forrásból finanszírozott energetikai beruházások Várpalotán

Intézmény	Pályázat kódszáma	Projekt megnevezése	Támogatói döntés dátuma	Megítélt támogatás
Nepomuki Szent János Római Katolikus Általános Iskola	KEOP 4.10.0/A/12	Épületenergetikai fejlesztés a Várpalotai Nepomuki Szent János Római Katolikus Általános Iskolában	2013.11.21.	9 726 492 Ft
Várpalota Város Önkormányzata	KEOP 4.9.0/11	Épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással a Várpalotai Önkormányzat épületeiben	2012.05.30.	213 883 839 Ft
Várpalota Város Önkormányzata	KEOP 4.10.0/N/14	Fotovoltaikus fejlesztés Várpalota Város Önkormányzatának épületén	2014.12.31.	36 461 020 Ft
Várpalota Evangélikus Egyházközség	KEOP 4.9.0/11	A Várpalotai Evangélikus Egyházközség Lelkeszi Hivatalának és Gyülekezeti Házának épületenergetikai fejlesztése megújuló energiaforrások hasznosításával	2013.05.13	13 576 920 Ft

Forrás: www.szechenyi2020.hu

1.16.3 Elektronikus hírközlés

Várpalota vezetékes távközlési ellátását az Invitel Zrt. biztosítja. A Székesfehérvár szekunder központhoz tartozó 49-es körzetszámú Veszprém primer központ a település vezetékes távközlési hálózatának bázisa, amelyről a várpalotai előfizetők 88-as körzetszámon csatlakoznak az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz. A vezetékes távközlési ellátottság 60-70% közötti, amely teljes körűnek tekinthető, fejlesztése nem indokolt.

A településen a műsorvételt a UPC Magyarország Kft által üzemeltetett kábel TV hálózat segítségével biztosítják.

Várpalotán valamennyi vezeték nélküli táv- és hírközlési szolgáltató (T-Mobile, Telenor, Vodafone) megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani, azonban a vételi minőség javítása érdekében további antennák telepítése szükséges.

1.17 KÖRNYEZETVÉDELEM

A fejezet a „Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014-2019 Helyzetelemzés” c. dokumentuma alapján készült.

1.17.1 Talaj

Várpalota területének talajtípusait a domborzati kettősség határozza meg. A Tési-fennsík szerkezeti egységéhez tartozó területeken, amelyek a város észak-nyugati és északi részeit képezik, a gyenge minőségű rendzina talaj a jellemző, illetve kisebb területeken a köves földes kopárok is megjelennek. Az inotai városrésznél, a 8-as út mindkét oldalán a Ramman-féle barna erdőtalaj, a város déli részén található vízállásos területeken pedig a lápos réti talaj a jellemző. A termőréteg vastagsága a déli területeken 40–70 cm közötti, Inotától északra 100 cm fölötti, míg a rendzina talajok esetében mindösszesen 20–40 cm. A talajok szerves anyag készlete jellemzően 200-300 tonna/hektár értékek közt szórnak, Inota közelében 100 t/ha alatti, a Derítő-tó környezetében 400 t/ha fölötti. Erősen leegyszerűsítve, talajképző kőzet a város északi felében a mészkő és a dolomit, a déli felében glaciális és alluviális üledékek, Inotától északra kisebb területen a löszös üledékek is előfordulnak. A jellemző agyagásvány a szmektit.

A talajok fizikai tulajdonságaik alapján Inota és Pétfürdő közelében az agyagos vályog és agyag kategóriába sorolható, az északi lejtőkön nem vagy részben mállott durvarészek találhatók, míg a tavak környezetében durva vázrészek az uralkodók.

A kémiai tulajdonság alapján a város nagyobb részén a felszíntől karbonátos talajok, Inotától északkeletre pedig a savanyú talajok dominálnak. A fentiek következtében a hegylábi-dombi térszínek taljai –köszönhetően a sekély termőrétegnek – szélsőséges vízgazdálkodásúak. Inotától északra közepes víznyelésű és vízvezető, nagy vízraktározó képességű talajok találhatók. Kisebb foltokban a 8-as úttól délre, valamint Pétfürdő határában jó víznyelésű és vízvezető, jó vízraktározó képességű talajok találhatók.

Talajdegradáció okozó tényezők közül a város déli részén a szélerezó kockázata a jelentősebb, az északi oldalon a vízerózió veszélyezteti a lejtős területeket. Nitrát bemosódás tekintetében a déli mezőgazdasági területek környezete a legveszélyeztetettebb.

Várpalota környezetében több talajszennyezettséggel sújtott, vagy potenciálisan szennyezett területet tartanak nyilván a KÁRINFO rendszerben. Ezek a következők:

- 4157 hrsz. MAL egykori veszélyes hulladéklerakó,
- 0176 hrsz. MAL veszélyes hulladéklerakó,
- Volán üzemanyagöltő állomás (Bányabekötő út),
- 4134/3 hrsz. Hőerőmű – Inota (olajfogó, szivattyúház környezete),
- 06/60 hrsz. Bánta puszta ipartelep – potenciálisan szennyezett terület.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

Felszíni vizek

Várpalota területén jelentősebb vízhozamú folyóvíz nem található. A terület felszíni vizeit a domborzati viszonyok és az emberi beavatkozások együttesen alakították ki.

Az *Inotai-vízfolyás* a város legjelentősebb vízfolyása, medrére jellemző, hogy az emberi tevékenységnek köszönhetően bizonyos szakaszokon az eredeti meder már nem is létezik. A vízfolyás belterületi szakaszait betemették, emiatt a vízfolyás vízhozama erősen lecsökkent, a jelenlegi állapotában már nem a legnagyobb vízhozamú vízfolyás Várpalotán.

A Dózsa Gy. u. északi végén található a Tóvízmű, amely több forrás (Iharos és Téglaházi) vizét gyűjti össze. A Tóvízmű látta el az erőművet napi 500 m³ vízzel. A tó max. tározó térfogata 13 800 m³. A többletvizeket az Inotai-vízfolyás fogadta be, egy 20 m hosszú, kikövezett árapasztó medren keresztül. Jelenleg nagy gondot okoz, hogy az erőmű Dózsa Gy. utcai kútjaiból megszűnt a vízkivétel, a karsztvízszint emelkedésének hatására pozitív kutakká változtak, így a felszín alatti vizek akadálytalanul törnek a felszínre. A kontrollálatlanul elfolyó vizek a lakóházakat és a felszín alatti közműveket is veszélyeztetik.

Az Inotai-vízfolyás torkolati szakasza is erősen módosított az emberi beavatkozások miatt. Az egykori bányaterület lesüllyedésével kialakult tavak váltak végső befogadóvá.

A vízfolyás vízminőségéről pontos mért adatok nem ismertek, azonban a terület ipari terheltsége miatt III. osztályba van sorolva.

A *Köves kanális* belterületi szakasza Várárok néven ismert, egy időszakos vízfolyás mellékága is van, ennek neve Köves-árok. A vízfolyás vízminőségéről nincs információ, rendszeres mérések nem történnek. A város keleti szélén található a Hidegvölgyi-árok vízfolyás, amely az erőmű és a kohó területe között helyezkedik el.

A MAL Zrt. Alumínium Ágazat Inotai Alukohó tevékenységéből származó, elsősorban hővel és kenőanyagokkal szennyezett hűtővizek a Hidegvölgyi-árkon keresztül kerülnek elvezetésre a Nádorcsatornába. A befogadó terhelése KOI-val jellemezhető, az éves szennyezőanyag-kibocsátás 1 241,5 kg/év. A vízfolyás medre erősen elhanyagolt állapotú, döntően földmeder kialakítású. A száraz időszakban, a kisvízi vízhozam döntő részét ipari üzemek bevezetéséből származó vizek képezik. A vízfolyás vízminőségéről nincs információ, rendszeres mérések nem történnek.

Állóvizek

Várpalota város területének déli felén helyezkedik el a Sárvíz kistáj nyugati peremterülete. A területen több, egymástól fizikailag elkülönülő tó alkot egy tórendszert, azonban az 1-13 Észak-Mezőföld és Keleti Bakony területi vízgyűjtő-gazdálkodási terv a tavakat egyetlen víztestnek sorolja be (AIH040- Várpalotai bányasüllyedékes tavak, mesterséges víztest).

A tórendszer legjelentősebb tagja a Derítő-tó, területe 48 ha. Ez a tó a befogadója a város kommunális szennyvíztisztítója által kibocsátott tisztított víznek. A tórendszer további tagjai a

Nagybivalyos-tó (vagy Inotai-tó), Kissárréti- Felső-tó, a Kissárréti- Alsó-tó, Réti-tó, Új-tó, a Vadkerti-tó, a Kecskés-tó és az S III-tó. Területileg elkülönült módon a Grábler-tó található.

A tavak vízkészletét felszíni és felszín alatti vizek egyaránt táplálják. A tórendszer egyes tagjai hidrológiai egységet alkotnak, egymással összeköttetésben állnak. A tavak tápláló vízfolyásai a Csákány-árok, a Köves-kanális és az Inotai-vízfolyás és ugyanezek a vízfolyások is csapolják meg a tavakat. A fölös vizek végső befogadója a Nádor-csatorna. A tórendszerbe befolyó teljes vízmennyiségről nincs adat, a várpalotai szennyvíztisztítóból bevezetett tisztított szennyvíz mennyisége kb. 890 000 m³/év. A külterületen található Kális-tó nevű vízállásos terület a vizes élőhely kategóriába sorolható, azonban vízgazdálkodási szempontból nem jelentős.

Felszín alatti vizek

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv alapján, a város területén az alábbi felszín alatti víztestek találhatóak:

Azonosító	Víztest megnevezése	Mennyiségi állapot	Kémiai állapot
AIQ642	Séd-Nádor-Sárvíz-vízgyűjtő	jó	jó
AIQ643	Séd-Nádor-Sárvíz-vízgyűjtő	jó, de bizonytalan	gyenge
AIQ557	Dunántúli-középhegység-Séd-Nádor-vízgyűjtő	jó	jó
AIQ556	Dunántúli-középhegység-Séd-Nádor-vízgyűjtő	jó	jó
AIQ559	Dunántúli-középhegység-Veszprém,Várpalota, Vértes déli forrásokvízgyűjtője	jó, de bizonytalan	gyenge

A vízfelhasználás és szennyezés, a bányászati tevékenységek mind előnytelenül befolyásolták a karsztvízszint mennyiségét, illetve a felszíni, felszín alatti vízfolyások szennyezettségét. Az ipari tevékenységek és a bányászat visszaszorulásával a karsztvízszint az utóbbi időben emelkedni tudott, a vízfolyások szennyezése azonban továbbra is jelentős, amit nagyban befolyásol az a tény, hogy a felszíni vízfolyások vízhozama csekély, emiatt a legkisebb szennyező hatás is jelentősen befolyásolhatja a vizek minőségét. A felszín alatti vizek tekintetében a talajvizek szennyezettek, míg a lakossági vízfogyasztást biztosító bántapusztai vízbázis minősége kiváló.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

Meteorológiai szempontból Várpalota kedvező helyzetben van. Az uralkodó szélirány észak-nyugati, ill. nyugati – ezek kedvező szélirányok, mivel a 8. sz. főútról, valamint az ipari területekről nem juttatják el a szennyeződések a belterületre. Domborzati szempontból azonban kedvezőtlen a város elhelyezkedése, mivel a város jelentős része két oldalról zártabb medencében fekszik, így a légszennyező anyagok szélcsendes időben könnyebben megülnek a területen.

Várpalota legnagyobb, szennyező anyagokat kibocsátó telephelyeit a Várpalota Város Települési Környezetvédelmi Program 2014–2019 c. dokumentum részletesen bemutatja.

A város legfontosabb levegőtisztasági jellemzői a következők:

Ülepedő por

2011-től a vonatkozó rendeletekben nem került meghatározásra egészségügyi határérték, a korábbi időszakban az érvényes határérték alatt maradt a terhelés, fűtési időszakban sem mutatható ki jelentős változás.

Nitrogén-dioxid

A lakossági fűtőberendezések terheléséből adódóan fűtési időszakban 2012-ben végzett mérések kismértékű emelkedést mutattak, azonban egészségügyi határérték túllépés nem volt.

Szén-monoxid

2012-től méri folyamatosan, a fűtési időszakban kimutatható jelentősebb ingadozásoktól eltekintve folyamatosan a határérték alatt van a koncentráció.

PM10 (szálló por)

A levegőminőségi zóna települései közül Várpalota a legszennyezettebb terület. A 2012-es évben – leginkább a fűtési szezonban – történt több alkalommal is határérték túllépés, ez többször is tájékoztatási és riasztási küszöbérték átlépést jelentett.

A város légszennyezettségi állapotára és a mérő rendszerre vonatkozóan az 1.20 fejezet tartalmaz további részleteket.

1.17.4 Zaj, és rezgésterhelés

Várpalota 40/2010. (XI. 30.) önkormányzati rendeletében határozta meg a zajvédelemmel kapcsolatos előírásokat. A környezetbe zajt, illetve rezgést kibocsátó és a zajtól illetőleg rezgéstől védendő létesítményeket úgy kell tervezni, egymástól viszonyítva elhelyezni, hogy a zaj és a rezgés ne haladja meg a 28/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet mellékleteiben található határértékeket. A zajkibocsátási határértékek megállapítása során Várpalota Város helyi építési szabályzatának és szabályozási tervének jóváhagyásáról szóló önkormányzati rendelet övezeti előírásait kell alapul venni.

Üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékei zajtól védendő területeken

Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM megítélési szintre (dB)	
	nappal 6–22 óra	éjjel 22–6 óra
Üdülőtérület, gyógyhely, egészségügyi terület, védett természeti terület kijelölt része	45	35
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)	50	40
Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), vegyes terület	55	45
Gazdasági terület és különleges terület	60	50

Forrás: 28/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet, 1. sz. melléklet

Az önkormányzathoz évi 2-3 esetben érkezik panasz, a néhány eset alapján a következő zajforrások a jellemzőek: belterületi kisebb üzemek tevékenységek, kereskedelmi egységek nagyméretű légkondicionáló egységének zaja, szórakozóhelyek zaja, továbbá az ebrendészeti telep környékén jelent problémát a zajterhelés.

Ipari, mezőgazdasági, építési zajok

Ipari, mezőgazdasági eredetű zajok nem jellemzőek a területen, köszönhetően annak, hogy az elmúlt évtizedben jelentősen lecsökkent az ipari tevékenység mértéke a városban, valamint az aktív ipari tevékenységet végző vállalkozások jellemzően nem a városias beépítettségű területeken létesítették telephelyeiket. A mezőgazdasági eredetű zaj alacsony mértékének szintén hasonló tényezői vannak, viszonylag kevés mezőgazdasági terület van város külterületén, illetve ezek megközelítő útvonalai csak kis mértékben érintik a lakott részeket.

Közlekedési eredetű zajok

Zaj- és rezgésvédelmi szempontból a 8. sz. főút érdemel figyelmet, azonban mért vagy számított adatok a főút zajterhelésével kapcsolatosan nem állnak rendelkezésre.

1.17.5 Sugárzásvédelem

Nukleáris balesetek okozta környezetkárosodás külföldi atomreaktor balesete, szállítással kapcsolatos baleset vagy hazai atomreaktor balesete esetén következhet be. A paksi atomerőmű, valamint a szomszédos Szlovákia atomerőművei (bohunicei (4X440 MW) és mohovcei (4X440 MW)), valamint a Krsko-i (664 MW, Szlovénia) atomerőművek távolsága nem nyújt kellő biztonságot, egy esetleges üzemzavar vagy baleset során a légkörbe jutó radioaktív anyagok néhány órán vagy napon belül elérhetik a térséget.

1.17.6 Hulladékkezelés

A területen a Várpalotai Hulladékgazdálkodási Közszolgáltató Nonprofit Kft. látja el a közszolgáltatói feladatokat, hulladékártalmatlanítási tevékenységet (lerakás) nem végez. A város területén a hulladékgyűjtés 100%-os lefedettséggel üzemel a vegyesen gyűjtött települési szilárd hulladékok (TSZH) tekintetében, megfelelő ártalmatlanítása középtávon megoldott. A tervek szerint 2016-ig 40 százalékkal csökkentik a lerakásra kerülő települési szilárd hulladék mennyiségét, s a lerakóra kerülő veszélyes hulladékok mennyiségét is mintegy 30 százalékkal visszaszorítják.

Kevert települési szilárd hulladékok (TSZH): gyűjtési gyakorisága a kertes házas övezetben heti egyszeri, lakótelepi övezetben heti kétszeri. A begyűjtött hulladék a várpalotai 0192/1, 0192/4 a, c hrsz. ingatlanokon, a Bakonyi Erőmű Zrt. Inotai Hőerőmű II. sz. zagykazettájának rekultivációs célú hasznosítása során kerül beszállításra.

Szelektív hulladékgyűjtés: a papír, műanyag (PET), fém, kompozit (tetrapack) és üveg frakciók gyűjtésére 44 helyszínen elhelyezett gyűjtőszigeten van lehetőség. Önkéntes alapon választható a

házhoz menő szelektív gyűjtés is, ennek gyakorisága kéthetente 1 alkalom. 2013-ban összesen 784 db 120 literes edény volt kiosztva a lakosságnál, oktatási intézményeknél és a közületeknél.

A közszolgáltatás keretein belül szelektíven begyűjtött csomagolási hulladékok mennyisége (tonna)

	2011	2012	2013
papír	154	157	156
műanyag	38	47	54
fém	2	2	3
kompozit	5	6	6
üveg	31	35	32

Forrás: közszolgáltatói adatszolgáltatás

Zöld hulladék: szelektív begyűjtése megoldott.

Inert hulladék: a közszolgáltatás nem terjed ki a begyűjtésére.

Veszélyes hulladék: elkülönített begyűjtése a közszolgáltatás keretein belül jelenleg nem megoldott.

Lomhulladék: a közszolgáltatás keretein belül évente egyszer bonyolítanak le lomtalanítást, amely során alakosságnál keletkező nagydarabos hulladékok kerülnek begyűjtésre. A településen hulladékgyűjtő udvar nem található.

Hulladék-ártalmatlanító és -hasznosító létesítmények

Inotai lerakó

A jelenleg üzemelő várpalotai hulladéklerakó területe nem önkormányzati tulajdonban van, nem a közszolgáltató üzemelteti. Az érintett területet (0192, 0193, 0194 hrsz.) a Bakonyi Erőmű Zrt. inotai hőerőműjében keletkezett salak és pernye lerakására alakították ki, azonban az erőmű bezárása miatt nem töltötték fel. A kialakítás során 25-30 m magas töltéstestet alakítottak ki, így egy belül üres zagykazetta jött létre. A zagykazetta rekultivációra kötelezett létesítmény, amelyet az eredeti elképzelések szerint inert hulladékkal kellett volna feltölteni a korona szintjéig 2018-ra. A töltéstest koronaszintjéig történő feltöltéssel kb. 1-1,2 millió tonna hulladék helyezhető el.

Bezárt hulladéklerakó

A korábbi hulladéklerakó a 0271 hrsz. alatt található, a terület rekultivációjának (déli hulladéktest) I. üteme megtörtént 2011-ben. A lezárt hulladéklerakó területe utógondozásra kötelezett, illetve a II. ütem során, a hulladéktest konszolidációját követően végleges záróréteg kialakítása szükséges, amelynek kialakítására (II. ütem) akkor van lehetőség, amennyiben a konszolidációs folyamatok lezárultak (az I. ütem elvégzésétől számított 10 éven belül).

Egyéb hulladéklerakók

Várpalota közigazgatási területén található a MAL Zrt. veszélyes hulladéklerakója, amelynek üzemeltetése, valamint későbbi bezárása és rekultivációja teljes mértékben a MAL Zrt. felelősségi körébe tartozik.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

A vizuális környezetterhelési tényezők közt említhető elsősorban a fényszennyezés, melyre vonatkozóan városi szintű adatok nem állnak rendelkezésre, de feltételezhető, hogy a kisvárosi jellegből adódóan a fényszennyezés mértéke nem jelent nagy megterhelést Várpalota környezetére.

A város területén, elsősorban a korábbi ipari és bányászati tevékenységek – illetve a gazdasági visszaesés hatásaként – több vizuális környezetterhelést jelentő helyszín található. Ezek a vizuális – esztétikai konfliktusok jelentősen rontják a városképet, a rendezetlenség, a megoldatlanság, a befejezetlenség érzését keltik.

A legfontosabb ilyen elemek:

- a volt alumínium kohó és környéke, a kapcsolódó leromlott állapotú infrastruktúrákkal (INOTAL Kft. telephelye),
- az inotai hőerőmű és környéke, a kapcsolódó leromlott állapotú infrastruktúra elemekkel (Bakonyi Erőmű Rt. telephelye),
- leromlott állapotú épületegyüttes a süllyedéktavak környékén,
- a Készenléti lakótelep környéke,
- zagytér és meddőhányó környezete,
- a MAL réti pusztai veszélyes hulladék lerakó telepe,
- települési szilárdhulladék lerakó,
- a felhagyásra került szénbányák üzemi területei.

1.17.8 Árvízvédelem

Várpalota területe árvízzel nem veszélyeztetett, azonban a csapadékvíz elvezető hálózat fejlesztése elengedhetetlen. Belvíz által veszélyeztetett övezeti besorolása van a bányasüllyedék tavak környezetének, azonban ez nem tekinthető reális környezeti kockázatnak, hiszen az érintett területen az állandó vagy időszakos vízborítás a természetes állapot.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Környezetvédelmi konfliktusok a következő területeken állnak fel a város környezetében:

Felszíni és felszín alatti vizek veszélyeztetése:

- külszíni bányaterületek és a hidrogeológiai védőterületek, valamint nyílt karszterületek határán jelentkező konfliktusok,
- a lapterületek és a meddőhányó környezetének konfliktusai,
- a Hideg-völgyi-patak vízszennyezése a nem megfelelő szennyvízkezelés miatt.

A talaj állapotának veszélyeztetése:

- MAL réti pusztai veszélyes hulladék lerakó telep,
- bakonyi erőmű zagytere,
- Volán telephely szennyezett területei,
- Készenléti lakótelep melletti állattartó tevékenységek.

Levegőszennyezés:

- belterületeken, illetve lakófunkciók környezetében áthaladó közlekedési főutak mentén,
- szennyvíztisztító védterülete közelében levő lakófunkciók esetében,

Zajterhelés:

- belterületeken, illetve lakófunkciók környezetében áthaladó közlekedési főutak mentén,
- vasútvonal mentén elhelyezkedő lakó-, illetve intézményi funkciók esetén,
- ebrendészeti telep környékén.

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A város térségében több alábányászott terület ismert, a rendezési terv ennek figyelembevételével készült. A veszélyforrás jelenleg nem rejt magában jelentős kockázatokat, az alábányászott területeken csak kisebb mértékben jellemző a beépítettség, jelentős panasz ehhez kötődően nem volt.

A jövőbeni fejlesztések esetében (tavak környékének rekreációs célú fejlesztése), építmények telepítése során részletesebben szükséges vizsgálni a területet.

1.18.1.2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A megyei rendezési terv alapján Várpalota teljes közigazgatási területe a földtani veszélyforrások övezetébe tartozik (csúszásveszélyes területek), azonban a város területén konkrétan nincs olyan övezet (lőszpart, agyagrétegre települt labilis rétegek) ahol ténylegesen fennáll a földcsuszamlás veszélye.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területei

Magyarországon a Komáromtól a Balatonig húzódó régió a leginkább földrengésveszélyes terület, köszönhetően olyan szerkezeti töréseknek, mint a Móri-árok, illetve a Bakony déli szegélyénél Nagyvázsony-Veszprém-Várpalota tengelyen található törésvonal, ezáltal szeizmológiai szempontból az ország egyik legaktívabb területe.

A hazai észlelőhálózat a térségben a legsűrűbb, illetve Paks környezetében. Várpalota térségében Csókakő, Gánt, Tés, Tihany és Magyarpolány településeken található szeizmológiai állomás.

1.18.2 Vízzajzi veszélyeztetettség

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A város területe árvízzel nem veszélyeztetett.

1.18.2.2 Belvízveszélyes területek

A bányasüllyedék tavak és környezetük belvíz által veszélyeztetett területként vannak besorolva a megyei területrendezési tervben, azonban az ezen területek természetes vízjárása által bekövetkezett vízborításokat nem lehet belvízként definiálni. A lejtős területeken nincs belvízveszély, a tavak környezete belvíz által veszélyeztetett övezetbe van sorolva, azonban ki kell hangsúlyozni, hogy ezek a területek a Sárrét kistájhoz tartoznak, ahol a folyamatos vagy időszakos vízborítás a természetes állapot, a területnek nincs szüksége belvízmentesítésre, csak a természeti állapotnak megfelelő területhasználatra.

1.18.2.3 Mély fekvésű területek

A terület domborzata délkelet felé, a Tési fennsíktól a Sárrét irányába erősen lejt. Várpalota részben a Bakony hegység délkeleti lejtőjén, részben pedig a Sárrét északi részén terül el, ezáltal jó lefolyású terület, ilyen jellegű probléma nincs a város területén.

1.18.2.4 Árvíz és belvízvédelem

A folyóvizek és a part menti területek terület felhasználásánál és hasznosításánál két fő prioritás az árvizek biztonságos levezetése (élet- és vagyónvédelem), valamint a vízmegtartás (ökológiai és turisztikai vízigény biztosítása, árvízcsúcs csökkentő szerep).

A települések településrendezési tervében rögzített távlati területhasznosítás figyelembe vételével el kell készíteni a települések csapadékvíz-elvezetési tervét, le kell határolni a zárt csapadékvíz elvezetésű és a nyílt árkos vízvezetésű területeket, meg kell határozni a vízgyűjtők várható távlati terhelését. A többletvíz elvezetése mellett a térségi vízgazdálkodási tervekben foglalkozni kell a vízvizsartartás és hordalékfogás kérdéseivel is, a lehullott csapadék ésszerű hasznosításával.

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

Várpalotán jelenleg nem található küszöbérték feletti üzem, a város területére vonatkozó belső védelmi terv nem indokolt. Pétfürdő területén a Huntsman Corporation Hungary Vegyipari Termelő-Fejlesztő Zrt. Pétfürdő, Hősök tere és a Nitrogénművek Zrt. Pétfürdő, Hősök tere 14. üzemek foglalkoznak veszélyes anyagok felhasználásával, előállításával, tárolásával vagy szállításával. Az ebből eredő kockázatok kezelésére, illetve az esetleges bekövetkező veszélyhelyzetek elhárítása érdekében a város elkészítette a külső védelmi tervét. A védelmi terven túl, tájékoztató anyag készült a lakosság részére, amelyből mindenki informálódhat arra vonatkozóan, hogy melyek a legfontosabb teendők ipari baleset esetén.

1.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok

A város területén kiemelt, kedvezőtlen morfológiai adottságok nincsenek.

1.18.3.2 Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások

A város területén nincs ilyen jellegű korlátozás.

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

Várpalota környékén a múltban és jelenleg is jelentős a bányászati tevékenység, amely jellemzően a felszíni és felszínközeli bányavagyont hasznosítja.

Főbb hasznosítható nyersanyagok a barnakőszén és a falazó mészkő. Triász dolomit, mezozóos és eocénos mészkőfeleségek, pannóniai és édesvízi mészkő, homok és agyag fordul elő, amelyek elsősorban utak borítására alkalmasak. A dolomitot a városkörnyék több pontján is építőipari (betonadalék), és útépitési (műkögyártás) céllal bányásszák napjainkban is.

Az MBFH adatbázisának 2014. májusi nyilvántartása alapján az alábbi bányaterületek rendelkeznek engedéllyel:

- Várpalota IX. kavicsbánya,
- Várpalota VII. dolomit bánya,
- Várpalota XII. kavicsbánya,
- Várpalota XIV. kavicsbánya,
- Várpalota XV. kavicsbánya.

1.20 VÁROSI KLÍMA

A város területén 1 db automata mérőállomás vizsgálja a levegő minőségét, amely az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) egyik állomása. Az OLM állomás pontos helye, a Szent István út és Honvéd u. sarka, tehát közúti forgalommal erősen terhelt környezet. Az állomás egy 2–5 km² méretű terület légszennyezettségét tudja reprezentálni, tehát Várpalota belterületének jelentős részéről pontos képet ad.

Manuális mérőállomás két helyszínen található Várpalota területén, az Ady lakótelep 22. épületénél (Óvoda), itt a nitrogén-dioxid koncentrációját mérik 24 órás mintavételi idővel, míg az Inota Gyártelep Kultúrház/készenléti lakótelep helyszínen a nitrogén-dioxid (24 órás mintavételi idővel) és ülepedő por (30 napos mintavételi idővel) szennyező anyagokat mérik.

A városi klíma jellegzetessége, hogy a nagyobb légszennyezettség miatt nagyobb a helyi csapadékok, és a köd kialakulásának az esélye, hiszen a szennyezőanyagok (pl. por részecskék) kondenzációs magként viselkednek. Ez azonban nem jelenti a városi levegő páratartalmának növekedését, mivel a lehulló csapadékot gyorsan elvezetik a szilárd burkolatok és a csatornahálózatok.

Az ipari kibocsátók általa levegőbe juttatott szennyező anyagok mennyisége jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben, azonban a város légszennyezettsége továbbra is magas, a fűtésből és közlekedésből származó szálló por szennyezés évek óta probléma a város területén, gyakoriak a szmogriadók.

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A TELEPÜLÉS ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI, SAJÁTOSSÁGAI, ÉPÍTETT KÖRNYEZETE

A város országos és regionális szerepköre jelenleg kevésbé jelentős. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a település gazdasági, ipari ereje a rendszerváltozás után meggyengült, átalakult, a korábbi, országos szinten is jelentős gazdasági ágak helyébe nem léptek be jelentősebb, országos jelentőségű iparvállalatok. Alapvetően munkaerő-kibocsátó településként jelentős számú, képzett munkaerővel képes ellátni elsősorban Veszprém és Székesfehérvár nagyobb iparvállalatait.

Várpalota a Várpalotai járás központja mind közigazgatásilag, mind funkcionálisan. A város járási szerepköre igen szerteágazó, hiszen amellet, hogy a térség településein lakók számára számos munkalehetőséget biztosít, közigazgatásilag Várpalota a térség központja, így számos közszolgáltatást érhetnek el itt a környező települések lakói is. Funkcionális szempontból Várpalota egyközpontú város, városrészi alközpontokkal. A városközponti funkcióra és a közigazgatási funkcióra jellemző létesítmények csak a belvárosban találhatóak meg. A sport és rekreációs funkció elérhetősége a városban ugyanakkor korlátozott, lényegében az Iparváros városrész különleges sportterülete a város egyetlen sportközpontja.

A város szerkezetileg három különálló, nagyobb területegységre bontható föl. A város nyugati részén a Belváros és az azt övező városrészek találhatóak. Inota alkot egy másik, nagyobb szerkezeti egységet, amely keletebbre, a 8-as út és a vasút vonala mellett helyezkedik el, főként családi házas beépítéssel. A város keleti részén helyezkedik el a Készenléti Lakótelep, valamint szomszédságában a hőerőmű, valamint a Várpalotai Ipari Park. Nem csak a Készenléti Lakótelepre, hanem az egész város épített környezetére sok esetben az egyre romló minőség, az alacsony szintű építészeti kultúra jellemző, a szocializmus évtizedeiben felhúzott épületek nagy része ugyanis mára már leromlott állapotú lett, emellet jellemző a szocreál területekre azok túlzott egyhangúsága is. Várpalotán komoly környezeti kockázatot rejtenek a megszűnt, illetve még működő külszíni bányák.

A beépítésre szánt területek bővülését a város földrajzi adottságai is nehezítik: a település ugyanis szűk határok közé van szorítva, északon beépítésre igénybe nem vehető katonai terület, nyugaton Öskü, délen Pétfürdő és a tavak, keleten pedig Csór településhatára szűkíti be a város terjeszkedési lehetőségeit. Emiatt új lakóterületek kijelölésére csak a belterületen van lehetőség.

A város régészeti értékekben, illetve építészeti emlékekben, védett épületekben gazdag (pl. Zichy-kastély, Thury vár). A meglévő adottságokra is építő idegenforgalom fejlesztése érdekében szükséges – adott esetben komplex város rehabilitációs program részeként – a településközpont átmenő forgalomtól való védelme. Várpalotán barnamezős, felhagyott ipari és bányaterületek a Készenléti Lakótelep és az Ipari terület városrészekben találhatóak. Az alulhasznosított barnamezős területek fejlesztésével jó minőségű üzleti infrastruktúra kialakítására nyílik lehetőség, de a területek közösségi célú hasznosítása is vizsgálendő. A városban több, szegregációval is veszélyeztetett terület (pl. Beszálló akna lakótelep) található, ezek fejlesztése szociális város rehabilitációs program keretében lehetséges. A városban található közösségi terek minőségi fejlesztése ugyancsak szükséges, összhangban a hatályos településszerkezeti tervben leírtakkal. Az általános városképet, így a helyben

élők életminőségét is meghatározó elem a közparkok állapota. A zöldfelületi elemek rendszerbe szervezése, és átfogó koncepció alapján történő fejlesztése szintén a jövő feladatai közé tartozik.

2.2 A JÁRÁSKÖZPONT GAZDASÁGA

Várpalota a XX. század folyamán Magyarország egyik jelentős bányászati és nehézipari központja volt, a helyi ipar szerkezetét a szénbányászat, a helyben kitermelt szénre telepített hőerőmű, a nagy volumenű áramtermelésre alapozott alumíniumkohó és a vegyipari üzemek határozták meg. A térség ipara a rendszerváltás óta jelentősen visszaszorult, a bányászat és a kohászat megszűnésével nagy számban áll rendelkezésre ipari szinten szakképzett munkaerő, akik elsősorban a közeli megyeszékhelyekre járnak dolgozni, ám lakóhely szerint a városhoz kötődnek. A település jelenlegi iparági fókuszterületi összetétele elsősorban a

- Fémalapanyag gyártása, fémfeldolgozás
- Mechatronikai szerelés
- Építőipar

területei köré összpontosul. A térség iparági hagyományaira alapozva jelentős értéket képvisel a bányagép- és berendezések gyártásra szakosodott specializáció és kitörési pontként említhető a vegyipari örökségének megújítása is.

A város gazdasági szervezeteinek többsége a kis- és középvállalkozások kategóriájába esik, azonban az általuk képviselt gazdasági erő, illetve munkaerő-piaci felvevőképesség alacsony a járásközpont sajátosságaihoz mérten. A térségi versenyképesség növelését célzó helyi fejlesztési elképzelések újabb hazai és külföldi tőkebefektetésekre, valamint – kiemelten - a helyi kis- és középvállalkozói réteg megerősítésére irányulnak, azonban a jelenleg rendelkezésre álló ipari és gazdasági területek és szolgáltatások bővítésre, fejlesztésre szorulnak. A probléma oldásaként az önkormányzat biztosította a 8-as főút és a vasútvonal között elterülő gazdasági területek rendezésének kereteit és megteremtette a rendezés építészjogi feltételeit, kiemelt célként került megfogalmazásra, hogy meg kell teremteni a KKV szektor számára a munkahelyteremtés feltételrendszerét, el kell indítani a közlekedési és közmű infrastruktúra fejlesztését.

A város számára különös jelentőséggel bír a megye (Székesfehérvár -) Várpalota – Veszprém – Ajka gazdasági és innovációs tengelye, mely a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete. A térség számára ugyanakkor a a vegyipar köré összpontosuló „Várpalota - Pétfürdő - Berhida - Papkeszi - Balatonfűzfő” tengely a duális térségi gazdaságfejlesztés lehetőségét teremti meg. A helyi gazdaság fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a magas szintű, helyi, speciális humántőkét biztosító, fiatal, a településhez kötődő mérnök, műszaki értelmiség számának növelése, melyhez a gazdaság igényeihez igazodó képzési programok (pl. duális szakképzés) indítása célszerűen kínálkozik.

A település előnyös természeti és épített környezettel rendelkezik, a város turisztikai, idegenforgalmi vonzerejének kiaknázása az elmúlt években előtérbe került. A vonzó természeti adottságokra alapozott aktív turizmus lehetőségei mindemellett szélesítendő (gyalogos, kerékpáros, lovas túraútvonalak, „via ferrata” útvonal), a városközpont turisztikai vonzereje, közösségi tér jellege

fejlesztésre szorul, „kinyitása” kívánatos, a helyi kultúrára alapozott tartalmi kínálat fejlesztendő. Várpalota épített örökségének látványosságai közül legjelentősebb a városközponthoz szervesen kötődő Thury vár, mely kiemelkedő beruházási- és tartalmi fejlesztéseken esett át, ugyanakkor további - részben szükségszerű, részben elsősorban a kulturális turizmust kedvelő réteget megcélzó - fejlesztések fokoznák a vár látogatottságának, kihasználtságának mértékét.

2.3 TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA

A 270 km² kiterjedésű város népsűrűsége 140 fő/km², megyéjében a legnagyobb népességkoncentrációval rendelkezik. Lakónépessége 2014. január 1-jén 20 106 fő volt. A népességszám folyamatos csökkenése már a rendszerváltozás idején megkezdődött, a város ugyanis a gazdasági-társadalmi átalakulás egyik nagy veszteseként élte meg az 1990 utáni éveket. A folyamatos népességcsökkenést egyrészt a város természetes szaporodásának állandó negatívuma okozza, valamint az elvándorlás is. A város az elmúlt évtizedben inkább népesség-kibocsátóként szerepelt a településhálózatban.

A városi munkanélküliségi ráta a 2000-es évek elején fokozatosan csökkent, ám a gazdasági válság hatására 2009-ben magasabb szintre ugrott a regisztrált munkanélküliek száma (1457 fő), feltehetően a begyűrűző gazdasági válság hatására (megyei, és országos szinten is hasonló tendencia volt tapasztalható ebben az évben). 2011-re ismét 5,9%-os szintre csökkent a munkanélküliségi ráta, ami azt mutatja, hogy a városi gazdaság „magához tért” a válság után, és elindulhat ismét egy növekedési pályán.

A gazdasági aktivitás tekintetében a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva javuló tendencia tapasztalható. 2001-ben 57,7% volt a foglalkoztatottak aránya, 2011-ben pedig 60,7%.

A várpalotai lakhelyű foglalkoztatottak körében az ingázó (más városba elvándorló) foglalkoztatottak aránya 52,4% a 2011-es népszámlálás adatai alapján (2001-ben ez 45,6% volt); ez magasabb az országos aránynál (34,5%). Az eljáró munkavállalók viszonylag magas aránya indokolható a város gazdaságfejlesztési és infrastrukturális jellegzetességeivel ('90-es évek végén, illetve azt követően megszűnő sok munkahely, a város megközelítését biztosító közúti és vasúti infrastruktúra állapota), valamint a munkahelyek kisvárosi jellegből fakadó korlátozottságával, illetve munkaerő-elszívó nagyobb városok (Veszprém és főként Székesfehérvár) közelségével.

Mindez azt jelenti, hogy a Várpalotán élő foglalkoztatottak mintegy fele napi szinten ingázik egy másik városba dolgozni, és csak a szabadidejét tölti lakóhelyén. Ennek érdekében, hogy ezt a szabadidőt minőségileg is értékesen lehessen eltölteni, számos fejlesztés valósult meg a közelmúltban a városban. A szabadidős elfoglaltságok legfontosabb színhelye a Gál Gyula Városi Sportközpont, melynek területén számos fejlesztést történt az elmúlt években. A Várpalotai Közüzemi Kft. közreműködésével, az Önkormányzat és más városi szervezetek támogatásával 2013 telén megnyílt a Várpalotai Jégpálya, valamint rendelkezésre áll több biztonságos és minden korosztály igényeit kielégítő játszótér is.

A városhoz kötődést, helyi identitást alakító tényezők közül elsősorban a közösségteremtő, közösségi élményeket adó akciók, rendezvények emelendők ki, valamint a városi értékek, hagyományok tudatos ápolása, fenntartása. Ennek természetesen fizikai, infrastrukturális feltételei is vannak, melyek jelentős fejlődésen mentek át az elmúlt években (pl. Thury-vár funkcióbővítése), illetve nem kevésbé fontos a közösségi „hajtóerők” (pl. városi hagyományok, civilek) működése is, melyet szintén támogat a város, lehetőségeihez képest. Az elmúlt években Várpalota látványosan elindult a Közművelődési Konceptió által is megfogalmazott „új és vonzó kisvárosi hangulat” megteremtésének irányába, mely a belváros – tervezett – funkcióbővítésével és rehabilitációjával válhat teljessé.

Humán közszolgáltatások tekintetében Várpalotán elérhetőek a közoktatás,

A településen biztosított az óvodáskorú gyermekek elhelyezése, nincs jelentős szabad kapacitás ugyan, de a lakosság szám kismértékű csökkenése nem valószínűsít jelentős többletigényt a jövőben.

2013. január 1-jétől az állam átvette az önkormányzatoktól a közoktatási feladatokat. Ennek értelmében a Várkert Általános Iskola és Tagiskolái, valamint a Bán Aladár Általános Iskola és Tagiskolája fenntartója a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ. Az Önkormányzat ezen időponttól az iskolák működtetője. A középfokú oktatást három gimnáziumi feladathely, két szakközépiskola, illetve két szakiskola biztosítja.

Egészségügyi alapellátás tekintetében Várpalotán jelenleg 11 felnőtt háziorvosi, és 3 gyermek háziorvosi körzet működik, valamint 7 védőnői és 4 iskolavédőnői körzet. 6 fogorvosi és iskolafogászati körzet is rendelkezésre áll. 6 orvosi rendelő, 3 fogorvosi rendelő, 3 szakorvosi rendelő, valamint 5 gyógyszertár található a településen.

A közelmúltban számos fejlesztést hajtott végre az Önkormányzat a gyermek-háziorvosi hálózat elérhetőségének javítása érdekében. A város egészségügyi ellátásában a Palotashop Kft. által üzemeltetett Szent Donát Kórház (rég neve Várpalotai Városi Kórház) is részt vesz. A kórházat működtető gazdasági társaság 2006-ban jelentős beruházást hajtott végre, és felépült az ún. „új kórház”, mely számos magán szolgáltatást kínál, fő profilja idősök, krónikus betegek – térítésköteles – ellátása. A további járóbeteg-szakellátást General Medicina Kft nyújtja, jelenleg a „rég SZTK” épületében, de a tervek közt szerepel a szakellátások átköltöztetése az új épületbe.

A szociális szolgáltatásokat tekintve jelentősen bővült a közelmúltban a bölcsődei kapacitás, a meglévő bölcsődék ki tudják szolgálni az igényeket. A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokat a Térségi Népjóléti Gondozási Központ biztosítja, mely számos szociális, gyermekjóléti alap- és szakosított ellátási formákkal áll a lakosság rendelkezésére.

2.4 INFRASTRUKTURÁLIS JELLEMZŐK

Várpalota közúton és vasúton is jól elérhető, fő közlekedési utak mentén fekszik. A fővárosból a város 1 óra alatt érhető el autóval, a megyeszékhely, Veszprém 25 perc alatt.

A város legfontosabb összeköttetését a 8-as út jelenti, ami összeköti a szomszédos nagyvárosokkal Veszprémmel és Székesfehérvárral, valamint kapcsolatot biztosít az M7-es autópályával is. A város legfontosabb kelet-nyugati gyűjtőútját jelentő főút jelenleg komoly terhelést és veszélyforrást jelent

a városra, az ezt csökkentő, a tranzitforgalmat elterelő déli elkerülő út előkészítése folyamatban van. A városon belüli úthálózat jellemző problémái továbbá a lakótelepek rossz elérhetősége, valamint a városközpont külső városrészekbe vezető utak keresztülhaladásából adódó forgalmi sűrűsége. Mindez indokolja a forgalom csillapítására irányuló intézkedéseket, a helyi közösségi közlekedés áttervezését, új útvonalak kialakítását.

A város vasúti kapcsolata a MÁV 20-as számú fővonala, mely a transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat része. A Budapest – Kelenföld 1 óra, a megyeszékhely mintegy 20 perc alatt érhető el vasúton. Az országos kerékpárút törzshálózat nem érinti a várost, a megyei tervekben szerepel egy turisztikai célú kerékpárút kialakítása, amely a balatoni kerékpárúthoz jelentene kapcsolatot. A városon belül megépült kerékpárút szakasz kihasználtsága jelenleg nem ideális, a további szakaszok megépülésével tovább növelhető.

A gyalogos közlekedés szempontjából a legfőbb problémát azok a városrészek jelentik, ahol nincsenek járdák kialakítva, illetve azok nincsenek burkolva. Ilyen utcák leginkább Inota és az Inkám területén, Kismező és Loncsos városrészekben találhatóak. Várpalotán a parkolás kiemelten kezelendő probléma, a kiépített parkolóhelyek száma kevés, fizető parkoló nincsen, bevezetése nem reális.

A településen belül üzemelő, jelentős tartalékkapacitással rendelkező kutakból szolgáltatott ivóvíz minősége megfelelő, több helyen problémát jelentenek ugyanakkor az elöregedett gerinchálózatok, valamint hogy nem mindenhol biztosított a két körös ellátás. A település szennyvíztelepe megfelelő kapacitású, a várható igénynövekedés azonban a tisztítótelep kapacitásnövelését igényli. Várpalota csapadékvíz-elvezető rendszerét mintegy 40 km hosszúságú zárt csatorna és 42 km-nyi nyílt csatorna alkotja, a csatornahálózat nagyobb terhelés esetén fellépő vízzállító kapacitás-igénye nem követett, a rendszer tisztítása nem teljesen megoldott; a külterület és belterület határán, több helyszínen záportározó és övások kialakítására lenne szükség.

A közvilágítási rendszer vezetékai több helyütt rossz állapotú, az aktív elemek 10 éve estek át korszerűsítésen, azonban még nem LED technológia alkalmazásával. Néhány helyen pl. Inota és Palota között, továbbá az ipari területek bejáratainál és a felüljárónál a rendszer kisebb bővítése szükséges. A településen a földgázellátást a beépített területen szinte teljes körűen kiépítették, a rácsatlakozás viszonylag alacsony szintű - elsősorban a kiterjedt táv-hőellátási rendszer megléte miatt. A várpalotai távhőszolgáltatást jelenleg ugyanazok a negatív problémák kísérik, mint az ország más településeinek távhőszolgáltatását - nagy a hálózati hőveszteség, a házak szigetelése nem megfelelő, a vezetékek elöregedtek, a szabályozhatóság kialakításra szorul.

2.5 TÁJI, TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, KÖRNYEZETI ÁLLAPOT

A város és térsége a mai napig magán viseli a korábbi nehézipari, bányászati tevékenység nyomait, az ipari város jellegét, ugyanakkor a várost értékes, sokszínű természeti környezet veszi körül.

Várpalota közigazgatási területének jelentős részén a Keleti-Bakony (HUBF20001) kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület található. A terület a tájjelleg változatossága miatt természeti értékekben igen gazdag térség. Jelentős természeti értéket képviselnek:

- a bakonyi erdőtáj természetközeli erdőségei,
- a Bakony előterében húzódó karszt-fennsík sziklagyeppei,
- a várostól dél-délkeletre elterülő Sárrét lápterületei, nedves rétjei, kiterjedt tófelületei.

Egyedi jogszabállyal védett országos jelentőségű természetvédelmi terület a Várpalotai Homokbánya Természetvédelmi Terület, védett értéknek a természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.) erejénél fogva (ex lege) a lápterületek és a források minősülnek.

A korábbi és jelenlegi ipari és bányászati tevékenység következményeként kivett területek (bányaterületek, hulladéklerakó, ipari területek, meddőhányók stb.) aránya az országos átlag mintegy háromszorosa, mezőgazdasági művelésre alkalmas területek is szűken állnak rendelkezésre, a szántók aránya jelentősen kisebb az országos átlagnál. Tájhasználati szempontból az egyik legfontosabb szükséges tevékenység a felhagyott bányászati tevékenységek utáni tájrehabilitáció, valamint a rekultivációs kötelezettségek betartásának illetve teljesítésének felmérése. Kezelendő feladat a volt bányaterületek, a meddőhányó és a környezetükben meglévő táj- és természeti értékek között fennálló konfliktusok (Natura 2000 területek, ökológiai hálózat magterületei – roncsolt területek, külszíni bányaművelés határai) megszüntetése, a területhasználati konfliktusok kezelése (lakóterület, ipari gazdasági terület védőtávolságai; hidrogeológiai védőterületek, bányaterület érintkezése stb.), a talaj állapotát veszélyeztető helyszíneken (hulladéklerakó, egyéb szennyezett területek) szükséges beavatkozások.

Elmondható, hogy a város környékén viszonylag kevés a felhasználható fejlesztési, illetve tartalék terület, egyrészt a nagy kiterjedésű ipari területek, másrészt a védett természeti területek, harmadrészt a honvédségi területek miatt. Több területen áll fenn a táji-, természeti értékekkel kapcsolatos tájhasználati konfliktus, amelyek kezelése szükséges.

A belterületi zöldfelületek helyzetéről összességében elmondható, hogy összterületük alapján nem rossz a város zöldfelületi ellátottsága, igaz, hogy nem is kiemelkedő ez az érték. Több olyan zöldterületi fejlesztés is történt az előző században, amely utólagosan járult hozzá a parkterületek növekedéséhez, igaz ezek nem egységes koncepció alapján történtek, hanem egy-egy területhez köthető egyedi fejlesztésnek köszönhetően.

A pázsitfelületek felújításra szorulnak, mivel kb. 30% nemes pázsitból és 70% vegyes fűféléből, valamint különböző (egynyári és évelő) gyomnövényből tevődik össze. A virágágyak talaja humuszban és tápanyagban szegény, szerves tápanyagpótlásuk szükséges. A faállományok elöregedettek, tervszerű pótlásuk nem megoldott, jellemzően eseti jelleggel történik a faállomány cseréje, pótlása. A várpalotai zöldfelületek másik jellemző problémája, hogy a relatív nagy területre alacsony fás szárú egyedszám tartozik, tehát kevés a fák száma. A '90-es évek közepén készült a faállományról utoljára

átfogó felmérés, akkor 9200 db fa volt a belterületen, ez a terület méretéhez, illetve a lakosság számához viszonyítva alacsonynak mondható, utóbbihoz viszonyítva ennél kb. 10 000 példánnyal nagyobb lombhullató állomány lenne ideális.

A zöldfelületek egymástól elszigetelten találhatóak, nem lehet egységes zöldfelületi rendszerről, hálózatról beszélni. A jövőbeli erdőtelepítéseknel, felújításoknál feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy őshonos, illetve nem allergén fajokat kell telepíteni.

Várpalota jelenleg nem rendelkezik a zöldfelületeiről egy egységes, átfogó nyilvántartási rendszerrel, ezért a zöldfelületek ütemezett, tervszerű felújítása sem megoldott.

2.6 AZ INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA

2.6.1 A hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégia végrehajtásának eredményei

A város 2008-ban elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégiája a település átfogó céljaként a következőt fogalmazta meg:

Várpalota a város ipari hagyományaira, a sikeresen végrehajtott gazdasági szerkezetváltására támaszkodva, valamint a megerősödő szolgáltató szektorra építve magas arányú foglalkoztatást biztosító, sikeres kistérségi központ.

A város rendezett, magas színvonalú oktatási és szociális szolgáltatásokat nyújt a város és a kistérség lakói számára, a kulturális és rekreációs létesítmények, a szolgáltató intézmények lehetővé teszik a szabadidő kulturált és színvonalas eltöltését, a város közösségi élete pezsgő, turisztikai szerepköre felértékelődőben van.

A stratégia 2007–2013 között tervezett fejlesztési tevékenységei a cél eléréséhez vezető eszközöket definiálták a dokumentumban. Az alábbiakban városrészenként elemezzük a tervezett beavatkozások megvalósulását.

Belváros

A Belváros városrésznek két, egymáshoz szorosan kapcsolódó cél került definiálásra:

- Belvárost Várpalota turisztikai központjává tenni
- klasszikus értelemben vett városközpont kialakítása, valamint a klasszikus városi funkciók megerősítése

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre	Megvalósult	Részben megvalósult/ Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális

vonatkozóan				
Turisztikai attrakciók fejlesztése		x		
Szálláshelyfejlesztés			x	
Közterek kialakítása, megújítása			x	
Épületek állagmegóvása			x	

Tési-domb

A Tési-domb városrész IVS-ben meghatározott célja a városrész épületeinek megállított állagromlása, és a városrész leszakadásának megelőzése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Lakóépületek felújítása	x			
Közterek megújítása	x			
Parkolóhelyek kialakítása	x			
Játszóterek kialakítása, felújítása	x			
ESZA típusú beavatkozások a hátrányos helyzetű lakosság részére	x			
Úthálózat, járdák felújítása	x			

Felsőváros

A városrész IVS-ben meghatározott célja a falusi turizmus megteremtése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Falusi szálláshelyek kialakítása			x	
Falusi turizmushoz kapcsolódó attrakciók megteremtés			x	

Inkám

A városrész IVS-ben meghatározott célja a helyi és a városi közösségi élet fejlesztése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Ifjúsági civil szervezetek támogatása (ifjúsági ház létesítése)				x
Sportközpont felújítása és bővítése	x			
A városrész északi részének infrastruktúra fejlesztése			x	
A városrész útjainak,			x	

járdáinak felújítása				
----------------------	--	--	--	--

Kertváros

A városrész IVS-ben meghatározott célja a jelenlegi kiépítettségi szint megtartása, és a városrész közúthálózatának továbbfejlesztése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Úthálózat és járdák felújítása		X		
Utak pormentesítése, kapcsolódó járdák építése		X		

Inota

A városrész IVS-ben meghatározott célja a közösségi és a vendéglátó funkciók megerősítése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Faluközpont, közösségi központ kialakítása			X	
Vendéglátó funkciók letelepítése, megerősítése			X	
Úthálózat és		X		

járdák felújítása				
-------------------	--	--	--	--

Készenléti lakótelep

A városrész IVS-ben meghatározott célja épületeinek megállított állagromlása, a városrész leszakadásának megelőzése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Lakóépületek felújítása			x	
Közterek megújítása			x	
Vállalkozások vonzása a lakótelepre			x	
ESZA típusú beavatkozások a hátrányos helyzetű, leszakadó félben levő lakosság részére			x	

Ipari terület

A városrész IVS-ben meghatározott célja a városrész jelentős részét kitevő barnamezős terület rehabilitációja, és a helyi (javarészt a városrészben székhellyel bíró) kis- és középvállalkozások megerősítése.

IVS-ben nevesített fejlesztések, prioritások az akcióterületre vonatkozóan	Megvalósult	Megvalósítása folyamatban van	Megvalósítása nem kezdődött el, de továbbra is tervezett	Megvalósítása nem aktuális
Barnamezős terület rehabilitációja			x	

Területrendezés, parkosítás			x	
A városrész hozzácsatolása a Belvároshoz az úthálózat fejlesztésével			x	
Kis- és középvállalkozások támogatása (inkubátorház kialakítása, a helyi KKV-k működésének és megerősödésének elősegítése)			x	

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE

3.1.1 A folyamatok értékelése

A Megalapozó munkarész alapján a települést jellemző legfontosabb helyzetfeltáró megállapítások az alábbiak:

- Folyamatos népességcsökkenés, részben a természetes fogyás, részben az elvándorlás következményeként.
- Öregedő népesség, a gyermekek arányának csökkenése, a 60 év felettek arányának növekedése jellemző, miközben a 15-59 évesek aránya számottevően nem változott.
- Számottevő nemzetiségi kisebbség az adatok szerint nem él a településen. A 2011-es népszámlálás adatai szerint a romák aránya a településen 0,6%, ugyanakkor a szociális segítő területen dolgozók elmondása szerint ez az arány a valóságban 5-10% közötti. A romák körében érzékelhetően magasabb arányban vannak jelen az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, a munkanélküliek, és a nehéz szociális helyzetben lévők.
- A legfeljebb általános iskolai végzettséggel, valamint érettségivel rendelkező lakosok aránya az országos átlaghoz közeli értéket mutat, míg az érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (26,5%) jóval magasabb az országos átlagnál (19,5%). Az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya Várpalotán 10,3%, ez alatta marad az országos szintnek (15,5%). A szakképzett lakosság nagy számban van jelen a városban, ami megmutatkozik abban, hogy a város dolgozóinak jelentős részét elsősorban ipari vállalatoknál foglalkoztatják.
- A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességből 8,4% volt 2012. december 31-én. Ez meghaladja a régiós (7,3%) és a megyei átlagot (7,2%), de nem tért el jelentősen az országos vagy a járási átlagtól.
- A várpalotai lakhelyű foglalkoztatottak körében az ingázó foglalkoztatottak aránya 2011-ben 52,4% (2001-ben ez 45,6% volt) ez jóval magasabb az országos aránynál (34,5%). A város munkavállalóinak egy jelentős része Veszprémben, illetve Székesfehérváron vállal munkát, ahova jelentős beruházók érkeztek a rendszerváltás óta, nagyszámú munkahelyet biztosítva a városok tágabb környezetének is. Várpalota munkaerő-piaci szempontból sebezhető helyzete demográfiai összefüggésekben hosszabb távon jelentős veszélyt hordoz.
-). A lakosság jövedelmi helyzete kissé meghaladja az országos átlagot (2012-ben 680.194 forint), attól azonban csak kis mértékben tér el, az ország fejlettebb városaihoz képest jelentősen le van maradva.
- Várpalota Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően gondoskodik a humán közszolgáltatások biztosításáról (szociális szolgáltatások, közoktatás, egészségügy), azonban ezen felül is számos intézkedés történt a hozzáférés javítása, szolgáltatások minőségének fejlesztése érdekében. + 1.8

- Várpalota infrastrukturális szempontból (pl. közművek, épített környezet, közlekedés) megfelelően kiépített település, a városi élet fizikai feltételei rendelkezésre állnak, és jelentős fejlesztések is történtek ezen a téren az utóbbi években. + 1.12-1.20
- Súlyosan funkcióhiányos terület nincs Várpalota városában, tehát az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosított. Az Önkormányzat ezen felül számos kezdeményezéssel igyekszik hozzájárulni a lakókörnyezet élhetőbbé tételéhez és a minőségi városi szolgáltatások megteremtéséhez, csak a közelmúlt fejlesztései közül kiemelhetjük a szociális városrehabilitációs projektet, játszóterek fejlesztését, gyermekorvosi rendelő felújítását és új rendelők kialakítását, illetve a szezonálisan üzemelő korcsolyapálya létesítését.
- A szabadidő minőségi eltöltésének feltételei alapvetően rendelkezésre állnak a városban. A szabadidős elfoglaltságok legfontosabb színhelye a Gál Gyula Városi Sportközpont.
- A település egyes területei esetében konfliktus forrásként azonosíthatóak olyan belső társadalmi különbségek, melyek többnyire városrészi szinten azonosíthatóak. Ki kell emelni a Készenléti lakótelep városrészt, melynek lakossága igen előnytelen helyzetben van: a népesség jelentős mértékben öregszik, átlagos iskolai végzettsége nagyon alacsony, részben emiatt a foglalkoztatottak aránya is alacsony. A hátrányos helyzetűek aránya magas, illetve jelentős a városrészben a bűnözések száma is. A Tési-domb esetében elmondható, hogy megtalálható a viszonylag jó módúnak mondható középosztály, annak minden ismérvével (viszonylag magas iskolázottság, megfelelő lakásállomány, viszonylag magas jövedelem, stb.), valamint a szegényebb rétegek is, akiknél ugyanezen mutatók sokkal rosszabb képet festenek. A Belvárossal kapcsolatban a lakosság jelentős elöregedését kell hangsúlyozni.
- A települési identitást erősítő kedvező tényezők.
- Óvodai férőhelyek száma stabil, kihasználtságuk 78%-os. Az általános iskolai tanulók száma folyamatosan csökken – ami összefüggésbe hozható a korosztály egyre csökkenő létszámával a településen. A más településről Várpalota általános iskoláiba bejáró tanulók aránya meglehetősen stabil, 12% körüli évek óta.
- A középiskolai tanulók száma igen meredeken csökkent az utóbbi években, 2007 és 2013 közt a harmadával. Mindez annak ellenére következett be, hogy a bejáró tanulók – amúgy is magas, 40% feletti – aránya ebben az időszakban 5%-kal emelkedett (2013-ban 48,3% volt). Mivel a csökkenés drasztikusabb, mint a korcsoport természetes fogyása, ezért feltételezhetjük, hogy a várpalotai illetőségű, középiskolás korú tanulók jelentékeny része más településre jár tanulni. A város vezetése városban élő középfokú tanulmányokat végző diákok részére, középiskolai tanulmányi ösztöndíjat hozott létre.
- A halmozottan hátrányos helyzetű, illetve speciális nevelési igényű tanulók aránya a város iskoláiban viszonylag alacsonyak, a legmagasabb arány is alig haladja meg a 10 százalékot, annak ellenére, hogy mindegyik iskola vállalta az integrációt. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségét ingyenes étkezéssel, valamint ingyenes tankönyvellátással biztosítják az intézmények.
- Az egy házi orvosra és egy házi gyermekorvosra jutó lakos a várpalotai kistérségben 2012. december 31-én 1534 fő volt, ez alatta marad a Veszprém megyei átlagnak (1611 fő), és országos szinten is kedvezőnek számít. A közelmúltban számos fejlesztést hajtott végre az Önkormányzat a gyermek-házi orvos hálózat elérhetőségének javítása érdekében.

- A Szent Donát Kórház működtető gazdasági társaság 2006-ban jelentős beruházást hajtott végre, és felépült az ún. „új kórház”, mely számos magánszolgáltatást kínál, fő profilja idősök, krónikus betegek ellátása. A további járóbeteg-szakellátást General Medicina Kft nyújtja, jelenleg a „régis SZTK” épületében, de a tervek közt szerepel a szakellátások átköltöztetése az új épületbe.
- A népegészségügyi és kisgyermekkorú szűrések egy része csak a megyeszékhelyen érhető el.
- A szociális szolgáltatások megfelelően működnek és elérhetőek a településen, az igények szerinti esetleges bővítést a város igyekszik biztosítani a lakosság számára.
- A mélyszegénységben élők számára csak következtetni tudunk. Várpalota lakosságának 2011-ben több mint 20%-a részesült valamilyen szociális juttatásban, mely meghaladta a megyei átlagot.
- A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma évről évre növekszik a városban. Ahogy a teljes magyar társadalomban, úgy a településen is probléma az idősök életében az elmagányosodás, izoláció, egészségi állapot romlása. A testi egészség romlásával párhuzamosan fokozottan megjelennek a mentális és szociális problémák.
- Veszprém megye 2013-ban elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a járás kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be a jelenleg futó programozási időszakban; a megye (Székesfehérvár -) Várpalota – Veszprém – Ajka gazdasági és innovációs tengelye, a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete. A térség számára ugyanakkor a „Várpalota - Pétfürdő - Berhida - Papkeszi - Balatonfűzfő” tengely a duális térségi gazdaságfejlesztés lehetőségét teremti meg, hiszen ez a fejlődési tengely a vegyipar köré összpontosuló, innováció-orientált gazdasági megújulás kiemelt célterületeként értelmezhető.
- a XX. század folyamán Magyarország egyik jelentős bányászati és nehézipari központja volt, a helyi ipar szerkezetét a szénbányászat, a helyben kitermelt szénre telepített hőerőmű, a nagy volumenű áramtermelésre alapozott alumíniumkohó és a vegyipari üzemek határozták meg. A térség ipara a rendszerváltás óta jelentősen visszaszorult, a bányászat és a kohászat megszűnésével nagy számban áll rendelkezésre ipari szinten szakképzett munkaerő, akik elsősorban a közeli megyeszékhelyekre járnak dolgozni, ám lakóhely szerint a városhoz kötődnek.
- A település jelenlegi iparági fókuszterületi összetétele elsősorban a fémalapanyag gyártása, fémfeldolgozás, a mechatronikai szerelés és az építőipar területei köré összpontosul.
- A település előnyös természeti és épített környezettel rendelkezik, a város turisztikai, idegenforgalmi vonzerejének kiaknázása az elmúlt években előtérbe került. A járásközpontot körülölelő Bakony számos kirándulóhelyet tartogat – például Vár-völgy, és Bátorkő vára – és kiváló desztinációkat kínál az aktív turizmus terén, különösen a lovas, gyalogos, hegymászó és hegyszerelő túrázóknak valamint a vadász- és horgászturizmus kedvelői számára. A kiaknázható célterületeket rendszerbe foglaló útvonalrendszer ugyanakkor megújításra szorul (kijelölés, rendezés, kitáblázás). A kapcsolódó minőségi pihenő- és szálláshelyek, kerékpártárolók, lovas-turisztikai kikötőhelyek és istállók jelenleg nem állnak rendelkezésre. A város belterülete is számos turisztikailag is vonzó látványosságot és érdekességet rejt.
- A vállalkozások járásközponti státuszhoz viszonyított, relatíve alacsony száma mellett jellemző az alacsony árbevételi és foglalkoztatási mutatószám is.

- A térségi versenyképesség növelését célzó helyi fejlesztési elképzelések újabb hazai és külföldi tőkebefektetésekre, valamint – kiemelten - a helyi kis- és középvállalkozói réteg megerősítésére irányulnak. Ez utóbbi célhoz kapcsolódóan az önkormányzat a rendezési terv 2009-es felülvizsgálata során biztosította a 8-as főút és a vasútvonal között elterülő gazdasági területek rendezésének kereteit és megteremtette a rendezés építésjogi feltételeit.
- A település külső elérhetősége tekintetében kiemelendő, hogy Várpalota város a térség legfontosabb közlekedési folyosója a 8-as főút mentén fekszik, amely kelet felé Székesfehérvárral (rajta keresztül az M7 autópályával), nyugat felé Veszprémmel és Ajkával teremti meg közvetlen kapcsolódását. A város észak-déli kapcsolatai viszont lényegesen rosszabbak.
- A városban működő két ipari park közül az egyikben nincs szabadon álló, beépíthető telek. A másik (az inotai ipari park) esetében jellemző, hogy az itt található vállalkozások telephelyeinek többsége elavult infrastruktúrával ellátott, vagy részben ellátatlan, valamint ingatlanai tulajdoni helyzete sok esetben rendezésre szorul.
- A belterületi zöldfelületek helyzetéről összességében elmondható, hogy összterületük alapján nem rossz a város zöldfelületi ellátottsága, igaz, hogy nem is kiemelkedő ez az érték.
- Több olyan zöldterületi fejlesztés is történt az előző században, amely utólagosan járult hozzá a parkterületek növekedéséhez, igaz ezek nem egységes koncepció alapján történtek, hanem egy-egy területhez köthető egyedi fejlesztésnek köszönhetően.
- A pázsitfelületek felújításra szorulnak, mivel kb. 30% nemes pázsitból és 70% vegyes fűféléből, valamint különböző (egynyári és évelő) gyomnövényből tevődik össze. A virágágyak talaja humuszban és tápanyagban szegény, szerves tápanyagpótlásuk szükséges.
- A faállományok elöregedettek, tervszerű pótlásuk nem megoldott, jellemzően eseti jelleggel történik a faállomány cseréje, pótlása. A várpalotai zöldfelületek másik jellemző problémája, hogy a relatív nagy területre alacsony fás szárú egyedszám tartozik, tehát kevés a fák száma. A '90-es évek közepén készült a faállományról utoljára átfogó felmérés, akkor 9200 db fa volt a belterületen, ez a terület méretéhez, illetve a lakosság számához viszonyítva alacsonynak mondható, utóbbihoz viszonyítva ennél kb. 10 000 példánnyal nagyobb lombhullató állomány lenne ideális.
- A zöldfelületek egymástól elszigetelten találhatók, nem lehet egységes zöldfelületi rendszerről, hálózatról beszélni.
- A jövőbeli erdőtelepítéseknél, felújításoknál feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy őshonos, illetve nem allergén fajokat kell telepíteni.
- Várpalota jelenleg nem rendelkezik a zöldfelületeiről egy egységes, átfogó nyilvántartási rendszerrel, ezért a zöldfelületek ütemezett, tervszerű felújítása sem megoldott.
- Az épített környezet városrészi szempontú főbb jellemzői:
  - A **Belváros** központi területeit városközponti funkciójának megfelelően központi vegyes területek alkotják, kulturális, oktatási-nevelési, közigazgatási és rendészeti intézményekkel.
  - A **Tési-domb** északnyugatról kapcsolódik a Belvároshoz. Területének legnagyobb részét nagyvárosias beépítésű lakóterületek foglalják el.
  - **Inkám** a Belvároshoz keletről csatlakozó városrész, jellemzően lakófunkciójú terület.

- A **Kertváros** a Tési-domb városrésztől délre fekvő városrész, amelyet a veszprémi 8-as főút szel ketté.
  - **Inota** városrésznek térszerkezetileg a Belvárossal közvetlen kapcsolata nincs.
  - A **Készenléti lakótelep** a város keleti felén elhelyezkedő legnagyobb kiterjedésben gazdasági ipari terület, amelyen az Inotai Hőerőmű és az Inotal Zrt. Alumínium Ágazata működik, itt kapott helyet a Várpalota Ipari Park is. Épületei a kohómű megszűnését követően erősen leromlott állapotba kerültek. A lakóterület messze fekszik a várostól, a házak duzzadó agyagra épültek, ezért süllyednek, állapotuk egyre romlik. Az épületek felújításra szorulnak, a lakók városba való bekapcsolását meg kell oldani.
  - Nemcsak a Készenléti Lakótelepre, hanem az egész város épített környezetére sok esetben az egyre romló minőség, az alacsony szintű építészeti kultúra jellemző, a szocializmus évtizedeiben felhúzott épületek nagy része ugyanis mára már leromlott állapotú lett, emellett jellemző a szocreál területekre azok túlzott egyhangúsága is.
  - **Felsőváros** lakóterületei kizárólag kertvárosias beépítésűek. Épületeinek állapota eltérő, a felújításra szoruló elszórva jelennek meg
  - A város déli területén, a 8-as úttól délre elhelyezkedő **Iparváros** városrész funkcionálisan abszolút egyveretű, területén az ipar és a szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások vannak jelen, ezzel szemben lakófunkciója minimális.
- Barnamezős, felhagyott ipari és bányaterületek a Készenléti Lakótelep és az Ipari terület városrészekben találhatóak.
  - A Készenléti Lakótelep városrész a város keleti felén elhelyezkedő, legnagyobb kiterjedésben gazdasági ipari terület, amelyen az Inotai Hőerőmű és az Inotal Zrt. Alumínium Ágazata működik, itt kapott helyet a Várpalota Ipari Park is. A városrészben jelenleg is sok a használaton kívüli felhagyott üzemi terület és épület.
  - Iparváros városrész épületállománya a volt bányatelep leromlott épületeiből áll a Grábler-tóig. A Tüzép és MÉH telep épületei felújításra szorulnak. A Köves-pataktól keletre vannak ugyan működő vállalkozások, de a terület rendezetlen, rendezését el kell végezni.
- Az épített környezet további problématerületei:
    - Problémás területek a már megszűnt, illetve még működő külszíni bányák.
    - Az iparosított technológiával épült – és a panelprogramban részt nem vett – épületek állapota romlik.
    - A városban kevés parkolási lehetőség van, a lakótelepek esetében is sokszor csak távolabb alakítottak ki garázsokat. A Belvárosban tervezett a Polgármesteri Hivatal mögötti nagyobb parkoló többszintes parkolóházzá fejlesztése. A Hétvezér útja mentén, a Tési-dombon és a Hóvirág utcában is jelentős méretű garázsstelepek vannak, azonban ezek – a távolságuk miatt – nincsenek eredeti funkciójuk szerint használatban, tulajdonosaik raktáraknak, kis üzleteknek használják.
    - Jelenleg az alsó városrészt teljesen elvágja a 8-as út a város többi részétől. A 8-as út elkerülőjének megépülése után cél a város régi, haránt irányú úthálózatának visszaerősítése.

- Inota faluközpontjában sok a kert, aminek bonyolult tulajdonviszonyát rendezni kellene, hogy fejleszteni lehessen a területet.
- Nagyon jelentős probléma továbbá a honvédségi gyakorlótér. Ez északi irányba teljesen bekorlátozza a város mozgásterét, és ezen a nemzetközi egyezmények miatt nem is lehet változtatni.
- A Készenléti lakótelepen tapasztalható földmozgások jelentős problémaként jelennek meg. Ennek oka a rossz talajszerkezetben keresendő.
- Várpalota közúton és vasúton is jól elérhető, fő közlekedési utak mentén fekszik. A fővárosból a város 1 óra alatt érhető el autóval, a megyeszékhely, Veszprém 25 perc alatt. A város legfontosabb összeköttetését a 8-as út jelenti, ami összeköti a szomszédos nagyvárosokkal, Veszprémmel és Székesfehérvárral, valamint kapcsolatot biztosít az M7-es autópályával is.
- Az országos kerékpárút törzshálózat nem érinti a várost, a megyei tervekben szerepel egy turisztikai célú kerékpárút kialakítása, amely a balatoni kerékpárúthoz jelentene kapcsolatot.
- A városon belüli úthálózatok jellemző problémája a 8-as út áthaladó szakasza okozta terhelés, a lakótelepek rossz elérhetősége, valamint hogy a külső városrészekbe vezető utak többsége átmegy a városközponton, amelynek forgalomcsillapítása a cél. Fontos feladat emellett a település észak-déli közúti kapcsolatainak megerősítése. Ennek érdekében a gyűjtőút hálózat újragondolása és a városközpontot körülvevő gyűrű kialakítása válik szükségessé.
- A város egyes területeinek megközelítése közösségi közlekedéssel (autóbuszsal) nem biztosított (Kismező, Inota északi része). Az autóbusz-pályaudvar területe alulhasznosított, több alkalommal felmerült annak áthelyezése.
- A gyalogos közlekedés szempontjából a legfőbb problémát azok a városrészek jelentik, ahol nincsenek járdák kialakítva, illetve azok nincsenek burkolva. Ilyen utcák leginkább Inota és az Inkám területén, Kismező és Loncsos városrészekben találhatóak, a többi városrészben csak néhány utca nem rendelkezik szilárd burkolattal. Emellett sok helyen a járda burkolat felújítást igényel.
- Várpalotán a parkolás kiemelten kezelendő probléma, egyrészt mert a város útjainak szűk keresztmetszete miatt az utcákon a párhuzamos leállással történő parkolás alig lehetséges, másrészt az intenzíven beépített területeken nincs már hely új parkolóhelyek kialakítására.
- A szolgáltatott ivóvíz minősége megfelelő, a korábbi években határérték túllépések, illetve havária helyzet nem fordult elő. Több helyen problémát jelentenek ugyanakkor az előregedett gerinchálózatok, valamint, hogy nem mindenhol biztosított a két körös ellátás (pl.: Ady lakótelep).
- A szennyvízelvezetéssel kapcsolatban fejlesztési feladat a telep jelenlegi védőtávolság igényének kielégítése.
- A csapadékvíz elvezető és tároló rendszer komoly hiányosságokkal, illetve műszaki felújítási igényel bír. Több helyen okoznak veszélyt a visszatérő karsztvizek az újonnan beépült területeken (Inotai városrész – Tóvízmű alatti szakasz).

- A villamosenergia-ellátás kapcsán kiemelendő, hogy a családi házas területeken (Kismező, Alsóváros) a léghébeles rendszerek előregedtek, a gyakori üzemhibákból kifolyóan korszerűsítésük elengedhetetlen.
- A közvilágítási rendszer vezetői rossz állapotban vannak, az aktív elemek 10 éve estek át korszerűsítésen, azonban még nem LED technológia alkalmazásával.
- A gázellátás a település egészén elérhető. A lakótelepekre fűtés szempontjából a távhőellátás jellemző, mely számos kedvezőtlen jellemzője miatt komoly beavatkozásokat igényelne.
- A vezetékes távközlési ellátottság 60-70% közötti, amely teljes körűnek tekinthető, fejlesztése nem indokolt.
- Talajdegradáció okozó tényezők közül a város déli részén a szélerózió kockázata a jelentősebb, az északi oldalon a vízerózió veszélyezteti a lejtős területeket. Nitrát bemosódás tekintetében a déli mezőgazdasági területek környezete a legveszélyeztetettebb.
- Várpalota környezetében több talajszennyezettséggel sújtott, vagy potenciálisan szennyezett területet tartanak nyilván a KÁRINFO rendszerben.
- A felszín alatti vizek kapcsán jelenleg nagy gondot okoz, hogy az erőmű Dózsa Gy. utcai kútjaiból megszűnt a vízkivétel, a karsztvízszint emelkedésének hatására pozitív kutakká váltak, így a felszín alatti vizek akadálytalanul törnek a felszínre. A kontrollálatlanul elfolyó vizek a lakóházakat és a felszín alatti közműveket is veszélyeztetik.
- A MAL Zrt. Alumínium Ágazat Inotai Alukohó tevékenységéből származó, elsősorban hővel és kenőanyagokkal szennyezett hűtővizek a Hidegvölgyi-árkon keresztül kerülnek elvezetésre a Nádor-csatornába. A vízfolyás medre erősen elhanyagolt állapotú, döntően földmeder kialakítású.
- A vízfelhasználás és szennyezés, a bányászati tevékenységek mind előnytelenül befolyásolták a karsztvízszint mennyiségét, illetve a felszíni, felszín alatti vízfolyások szennyezettségét. Az ipari tevékenységek és a bányászat visszaszorulásával a karsztvízszint az utóbbi időben emelkedni tudott, a vízfolyások szennyezése azonban továbbra is jelentős, amit nagyban befolyásol az a tény, hogy a felszíni vízfolyások vízhozama csekély, emiatt a legkisebb szennyező hatás is jelentősen befolyásolhatja a vizek minőségét. A felszín alatti vizek tekintetében a talajvizek szennyezettek, míg a lakossági vízfogyasztást biztosító bántapusztai vízbázis minősége kiváló.
- Meteorológiai szempontból Várpalota kedvező helyzetben van. Az uralkodó szélirány északnyugati, ill. nyugati – ezek kedvező szélirányok, mivel a 8. sz. főútról, valamint az ipari területekről nem juttatják el a szennyeződések a belterületre. Domborzati szempontból azonban kedvezőtlen a város elhelyezkedése, mivel a város jelentős része két oldalról zártabb medencében fekszik, így a légszennyező anyagok szélcsendes időben könnyebben megülnék a területen.
- A város területén a hulladékgyűjtés 100%-os lefedettséggel üzemel a vegyesen gyűjtött települési szilárd hulladékok (TSZH) tekintetében, megfelelő ártalmatlanítása középtávon megoldott.
- A város térségében több alábányászott terület ismert, a rendezési terv ennek figyelembevételével készült. A veszélyforrás jelenleg nem rejt magában jelentős

kockázatokat, az alábányászott területeken csak kisebb mértékben jellemző a beépítettség, jelentős panasz ehhez kötődően nem volt.

- Magyarországon a Komáromtól a Balatonig húzódó régió a leginkább földrengésveszélyes terület, köszönhetően olyan szerkezeti töréseknek, mint a Móri-árok, illetve a Bakony déli szegélyénél Nagyvázsony-Veszprém-Várpalota tengelyen található törésvonal, ezáltal szeizmológiai szempontból az ország egyik legaktívabb területe.
- Várpalota környékén a múltban és jelenleg is jelentős a bányászati tevékenység, amely jellemzően a felszíni és felszínközeli bányavagyont hasznosítja.
- Főbb hasznosítható nyersanyagok a barnakőszén és a falazó mészkő. Triász dolomit, mezozoos és eocénos mészkőféleségek, pannóniai és édesvízi mészkő, homok és agyag fordul elő, amelyek elsősorban utak borítására alkalmasak. A dolomitot a városkörnyék több pontján is építőipari (betonadalék), és útépítési (műkögyártás) céllal bányásszák napjainkban is.

Az ipari kibocsátók általa levegőbe juttatott szennyező anyagok mennyisége jelentősen csökkent az elmúlt évtizedben, azonban a város légszennyezettsége továbbra is magas, a fűtésből és közlekedésből származó szálló por szennyezés évek óta probléma a város területén, gyakoriak a szmogriadók.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

TÁRSADALOM, HUMÁN INFRASTRUKTÚRA

Erősségek

- A 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva nőtt a magasabban iskolázottak aránya a városban
- 15-59 évesek aránya meghaladja az országos arányt
- Gazdasági aktivitás javul
- Foglalkoztatottsági mutatók visszaálltak a válság előtti szintre
- Változatos képet mutató városrészek – ipari és hagyományos családi házas, falusias övezetek
- Élhető város, szórakozási és rekreációs lehetőségekkel
- Erősödő települési identitás
- Bölcsődei, óvodai ellátás teljes mértékben kielégíti az igényeket
- Széles szakképzési paletta
- Középiskolai vonzáskörzet nagy (tanulók mintegy fele bejáró)
- Kiépült és folyamatosan fejlődő egészségügyi ellátórendszer
- Szociális közszolgáltatások egymásra épülő, racionalizált intézményi háttere
- Szociális segélyezési rendszer átalakítása, elérésének és hatékonyságának javítása
- a város Esélyegyenlőségi Programmal és akciótervvel rendelkezik
- szociális közszolgáltatásokban civil szerepvállalás

Gyengeségek

- Elöregedő lakónépeség
- Népeség-kibocsátó város, elvándorlás
- A 0-14 évesek aránya évről-évre fogy
- A fiatalokat, illetve a kvalifikált rétegeket nem tudja megtartani a város
- 2001 óta negatív vándorlási egyenleg
- Az országos átlagnál alacsonyabb a kvalifikált rétegek aránya
- A foglalkoztatottak jelentős része ingázik Várpalotáról más településre dolgozni
- Nincs nagyfoglalkoztató a városban
- Egyes leszakadó városrészekben szociális problémák
- Általános és középfokú oktatási intézményekben a tanulólétszám folyamatosan csökken

Lehetőségek

- Javuló foglalkoztatási helyzet a gazdasági szerkezetváltozás következtében
- Járasközpontként erősödő térségi szerepkör
- Munkaerő-piaci és oktatási vonzaskörzet növekszik, városba való bevándorlást ösztönözve
- Lakókörnyezet vonzóbbá tétele, színvonalas városi szolgáltatások, melyek vonzó lakóhellyé teszik Várpalotát
- Belváros funkcióbővítő fejlesztése (közösségi élet felélénkítése, belváros gazdasági erejének növelése)
- Városi hagyományok erősítésével a település vonzereje növekszik
- Oktatási központ szerep növelése, oktatási színvonal emelésével, képzési kínálat bővítésével
- az Esélyegyenlőségi Program végrehajtása elősegíti a kirekesztődés csökkentését, pl. szociális és oktatási téren
- támogatási források az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésére, ezáltal hozzáférés és szolgáltatási színvonal javítására

Veszélyek

- Peremtelepülések elszigetelődése
- Leszakadó népeség növekedése
- Népeség öregedésével és a környezet romlásával fokozatosan veszít a térségközponti szerepkörből
- Általános és középiskolákban a tanulólétszám csökkenésével az oktatási színvonal is hanyatlásnak indul
- Szakképzési struktúra „lassan mozdul” – növekszik azon szakmák köre, melyben nincs lehetőség az elhelyezkedésre
- Erősödő szegregáció és oktatási kirekesztődés

ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS, TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS**Erősségek**

- Kiegyensúlyozott, stabil költségvetés
- Nincs önkormányzati hitelállomány

- Aktív és eredményes pályázati tevékenység, településfejlesztési projektek
- Városi intézmények működési racionalizálása megtörtént
- Településüzemeltetési szolgáltatások színvonala évek óta magas
- Közszolgáltatást végző cégek többségi önkormányzati tulajdonban

Gyengeségek

- Önkormányzati költségvetésben a sajátos működési bevételek, azon belül is helyi adók aránya alacsony
- Önkormányzati ingatlanok értékesítéséből az ingatlanpiaci helyzet miatt nem származnak bevételek
- Településfejlesztés, beruházások: forráshiányos terület, nagyban függ az aktuális támogatási lehetőségektől
- Egyes energiaforrások tekintetében (pl. áram) kiszolgáltatottság külső szereplőknek

Lehetőségek

- Nagyfoglalkoztató betelepülésével emelkednek az Önkormányzat saját bevételei
- Energiatakarékos fejlesztések révén fenntarthatóbb szolgáltatások
- További racionalizálások révén a szolgáltatások olcsóbbak lesznek

Veszélyek

- Forráshiány miatt a kötelező feladatok ellátása nem lesz fenntartható
- Munkahelyteremtést nem tudja tartósan elősegíteni az Önkormányzat
- Pályázat útján kiválasztott településüzemeltetésben részt vevő szolgáltató esetében nehéz garantálni a szolgáltatási színvonalat

GAZDASÁGFEJLESZTÉS

Erősségek

- A kis- és középvállalkozói szektor fejlesztésére alkalmas területek megléte (8-as út és vasút közti szakasz)
- A feldolgozóiparban alkalmazható munkaerő jelenléte
- A térség hagyományos iparági öröksége (vegyipar, bányaiipar, alumínium ágazat)
- Természeti erőforrások jelenléte (ásványvíz, szén - mint vegyipari alapanyag)
- A turisztikai ágazatban kiaknázzható vonzerők (épített örökség, természeti-táji adottságok)

Gyengeségek

- A járásközpont gazdasági szerkezete modernizálásra szorul
  - A korábbi jelentős iparágak megszűntek
  - A nehézipar helyébe nem tudott erős KKV szektor lépni
  - Az ipari parkokban nem telepedtek le jelentősebb vállalatok
- Az ipari és gazdasági területek és szolgáltatások bővítésre, fejlesztésre szorulnak
  - A meglévő ipari parkok és ipari területek nem szolgálják ki az elvárt vállalkozói betelepülési igényeket

- A település kis- és közepes vállalkozói réteget középpontba helyező gazdasági tevékenységre alkalmas területei - kiemelten a 8-as főút és a vasút közti terület - kiaknázatlanok, fejlesztésre szorulnak
- A kis- és közepes vállalkozói réteg megerősödését célzó, szolgáltatás- és telephelyi infrastruktúra színvonala innováció-orientált fejlesztésre szorul
- Általánosságban véve erősen iparosodott, környezeti terheléssel sújtott területek
- Relatív alacsony helyi foglalkoztatási szint
  - A települési tradíciók alapján jelenlévő munkaerőt foglalkoztatni képes foglalkoztatók száma, foglalkoztatói kínálata nem elégséges
  - A foglalkoztatói kör innovációs készsége és képessége erősítésre, a megtermelt hozzáadott értéket növelni képes foglalkoztatók száma növelésre szorul
  - Kevés a magas szintű, helyi, speciális humántőkét biztosító, fiatal, a településhez kötődő mérnök, műszaki értelmiség
  - A mezőgazdasági „termelés-felvásárlás-feldolgozás” kapcsolatrendszer alacsony szintű
  - A turizmushoz kapcsolódó helyi termékfejlesztés és értékesítés fejlesztendő
- Kiaknázatlan természeti erőforrások és tradicionális iparágak
  - Az ásványvíz, mint térségi jellegzetes természeti érték kihasználására épülő vertikum integrált együttműködési hatékonysága alacsony szintű
  - A szén vegyipari alapanyagként történő, tradicionális hagyományokon alapuló hasznosítási szintje és az ahhoz kötődő hozzáadott érték emelendő
- A turisztikai vonzerőleltár minőségi fejlesztésre szorul
  - A belváros turisztikai vonzereje, közösségi tér jellege fejlesztésre szorul, „kinyitása” kívánatos
  - A helyi kultúrára alapozott tartalmi kínálat fejlesztendő
  - Az aktív turizmus lehetőségei szélesítendő (gyalogos, kerékpáros, lovas túraútvonalak, „via ferrata” útvonal)
  - A Thury-vár kihasználtságának szezonálisát oldó, kulturális turizmust célzó fejlesztésre szorul

Lehetőségek

- A térség kiváló földrajzi elhelyezkedése, jó megközelíthetősége
- Működő tőke beáramlása
- A gazdasági szerkezetátalakítás folytatása révén a befektetői vonzerő növekedése. Ennek hozadékaként a foglalkoztatási vonzerő javulása tradicionálisan jelenlévő, szakképzett, illetve a hozzáadott érték növeléséhez hozzájárulni képes felsőfokú végzettségű rétegek számára
- A megyét kelet-nyugati irányban átszelő, infrastrukturális és gazdasági szempontból kiemelt „magterület” értelmezhető, „középső sáv” fejlesztése iránti önkormányzati elkötelezettség
- A térség Várpalota-Peremarton-Berhida-Fűzfő „vegyipari innovációs-gazdasági tengelyének” újjáélesztési szándéka
- Bakonyi községek adottságainak integrált idegenforgalmi hasznosítása

Veszélyek

- A térségközponti hangsúly csökkenése

- A foglalkoztatási színvonalat erősítő húzóágazatokban nehezen hasznosítható szakmák tradicionális jelenléte
- Leszakadó népesség növekedése, a népesség öregedése
- A környező foglalkoztatói desztinációk magasabb szintű befektetői vonzereje, munkaerő-elszívó hatása

VÁROSFEJLESZTÉS

Erősségek

- Várpalotát gazdag funkció ellátottság, meghatározó mikro térségi szerepkör jellemzi
- Minden városrészre jellemző valamilyen mértékben a közösségi funkció
- Komoly építészeti értékek (Zichy-kastély, Thury vár) találhatóak a városban
- Régészeti értékek is gazdagítják a városképet, erősítik a turisztikai- és rekreációs funkciót

Gyengeségek

- A város további fejlődésének mozgástere É-i irányban korlátozott
- Új lakóterületek kijelölésére csak a belterületen van lehetőség
- Felhagyott ipari és bányaterületek a Készenléti Lakótelep és az Ipari terület városrészekben
- Sport és rekreációs funkció kevésbé kiépült

Lehetőségek

- Az épített örökség megóvásával javítható a települési környezet minősége
- Város rehabilitációs program keretében megtörténhet a városközpont környezeti tehermentesítése
- A Faller Jenő Szakképző iskola épületének hasznosításával új funkciók jelenhetnek meg a városban
- Az alulhasznosított barnamezős területek fejlesztésével jó minőségű üzleti infrastruktúra kialakítása
- Új közösségi terek kialakítása
- Sport és rekreációs funkciót szolgáló létesítmények fejlesztése

Veszélyek

- Romló állagú házigyári lakóépületek a Készenléti lakótelepen
- Beszálló akna lakótelepen szegregációval veszélyeztetett településrész található
- A megszűnt, ill. még működő külszíni bányák komoly környezeti kockázatot rejtenek
- A fejlesztések elmaradásával az ipari területek továbbra is komoly környezeti terhelést jelenthetnek

KÖRNYZETVÉDELME, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK, ENERGETIKA

Erősségek

- Kiépített közmű-infrastruktúra, a belterületeken közel 100%-os mértékben,
- értékes természeti területek a város környékén,

- a város környezetében fontos vízbázisok állnak rendelkezésre.

Gyengeségek

- Több helyen elöregedő, sok veszteséggel, üzemeltetési problémával küzdő közmű rendszerek,
- a csapadékvíz gyűjtő rendszer nem megfelelő állapotú,
- az épületek energetikai állapota nem megfelelő,
- a városi zöldfelületek aránya és állapota nem megfelelő,
- az ipari és bányászati tevékenység okozta környezeti problémák nagymértékben terhelik a várost és környezetét,
- több helyszínen talajszennyezési kockázatok állnak fenn,
- a felhagyott ipari és bányászati területek jelentős vizuális környezetterhelést jelentenek,
- a város kevés fejlesztési területtel rendelkezik a honvédségi és természetvédelmi területek közelsége miatt.

Lehetőségek

- Több lehetőség adódik megújuló energiák alkalmazására,
- a gazdag természeti környezet turisztikai és szabadidős tevékenységek alapja lehet.

Veszélyek

- A felszín alatti vizek állapota alapján érzékeny területen fekvő város,
- a környezetvédelmi problémák, kockázatok megszüntetése hosszú időt vesz igénybe és jelentős költségek mellett valósítható meg.

KÖZLEKEDÉS

Erősségek

- A város mind vasúton, mint közúton jól megközelíthető,
- az M7-es autópálya jól megközelíthető,
- a városi közösségi közlekedési rendszer működik.

Gyengeségek

- A 8-as út áthaladó szakasza jelenleg komoly terhelést jelent a városnak, kettévágja a várost,
- a városközpont túlterhelt, a külső városrészek elsősorban a városközponton keresztül érhetők el,
- az autóbusz pályaudvar elhelyezkedése nem megfelelő,
- a járdák felújítást igényelnek, több helyen hiányoznak,
- kevés kerékpárút áll rendelkezésre, a város turisztikai kerékpárutakkal való kapcsolata nem megfelelő,
- nem elég a városban a parkolók száma, különösen a lakótelepeken.

Lehetőségek

- A városi közlekedés átszervezésével új funkciók jelenhetnek meg a városi területeken,

- a kerékpáros hálózat bővítésével a város és térsége turisztikai lehetőségei kibővíülhetnek,
- a közlekedési rendszer fejlesztésével a járásközponti funkciók megerősödése,
- a környezetbarát közlekedési módok elterjedése.

Veszélyek

- A vasúti közlekedés egyre kisebb kihasználtsága a személyi- és teherforgalom területén,
- a városi közlekedés kihasználtsága csökken, így gazdaságossága tovább csökken.

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata

A Településszerkezeti tervet legalább tízévente át kell tekinteni, ha szükséges módosítani kell. A helyi építési szabályzatot és annak mellékletét, a szabályozási tervet négyévente kell ellenőrizni, és az önkormányzatnak döntenie kell arról, hogy változatlan tartalommal továbbra is alkalmazza, vagy módosítja azokat.

Várpalota város képviselő testülete 2009-ben fogadta el a 22/2009. (V. 4.) ök. rendelettel a Helyi Építési Szabályzatot. Többszöri módosítás után 2013-ban egységes szerkezetbe foglalták. Ugyancsak 2009-ben fogadták el a 114/2009. (IV.30.) sz. képviselő-testületi határozattal a Településszerkezeti Tervet, amelyet többszöri módosítás után 2013-ban foglalták egységes szerkezetbe. A jelenleg egységes szerkezetbe foglalt változat a 2013. április 20-án hatályos állapot. Várpalota város 176/2007. (V. 31.) képviselő-testületi határozattal elfogadott Településfejlesztési koncepciója tartalmazza azokat a követelményeket, amelyeket a településszerkezeti terv kidolgozása során figyelembe kellett venni. Ugyancsak alapul szolgált az a Településfejlesztési döntés, amely Várpalota képviselő-testülete által 2008 októberében a 286/2008.(X.30.) határozattal került elfogadásra.

A településszerkezeti terv kidolgozása során az alábbi általános szempontokat érvényesítették:

- A településszerkezet továbbfejlesztésének igénye
- A települési funkciók bővítési lehetőségének biztosítása
- A gazdasági környezet megújulásának lehetősége
- A táji, természeti és épített környezet értékeinek védelme és továbbfejlesztése
- A lakóterületi minőség javítása, valamint a lakókörnyezeti és lakáskínálat bővítése

A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeket a Településszerkezeti Terv taglalja, a vonatkozó szabályozást pedig a Helyi Építési Szabályzat rögzíti. Építési sajátosságainak megfelelően Várpalota közigazgatási területén a beépítésre szánt területek

- lakóterületekre: nagyvárosias lakó, kisvárosias lakó és kertvárosias lakó területekre,
- vegyes területekre: településközpont vegyes terület és központi vegyes terület területekre,
- gazdasági területekre: kereskedelmi, szolgáltató gazdasági és egyéb ipari gazdasági területekre,
- üdülőterületekre: üdülőházas- és hétvégi házas területekre tagozódnak.
- A beépítésre szánt különleges területek temető területre honvédelmi és katonai építmények területére, sport és szabadidős területre, rekreációs építmények területre,

hulladékkezelő területre, mezőgazdasági üzemi területre, közmű területre, várkörnyék területre és kastély területre tagozódnak.

A beépítésre nem szánt területek

- közlekedési területekre, zöldterületekre, erdőterületekre, mezőgazdasági területekre, vízgazdálkodási területekre, természetközeli területekre tagozódnak.
- A beépítésre nem szánt különleges területek a célzott felhasználás, valamint az elhelyezhető épületek, építmények szempontjából külszíni bányaterületre, honvédelmi és katonai építmények területeire, hulladékok kezelésére szolgáló területre és rekreációs területekre tagozódnak.

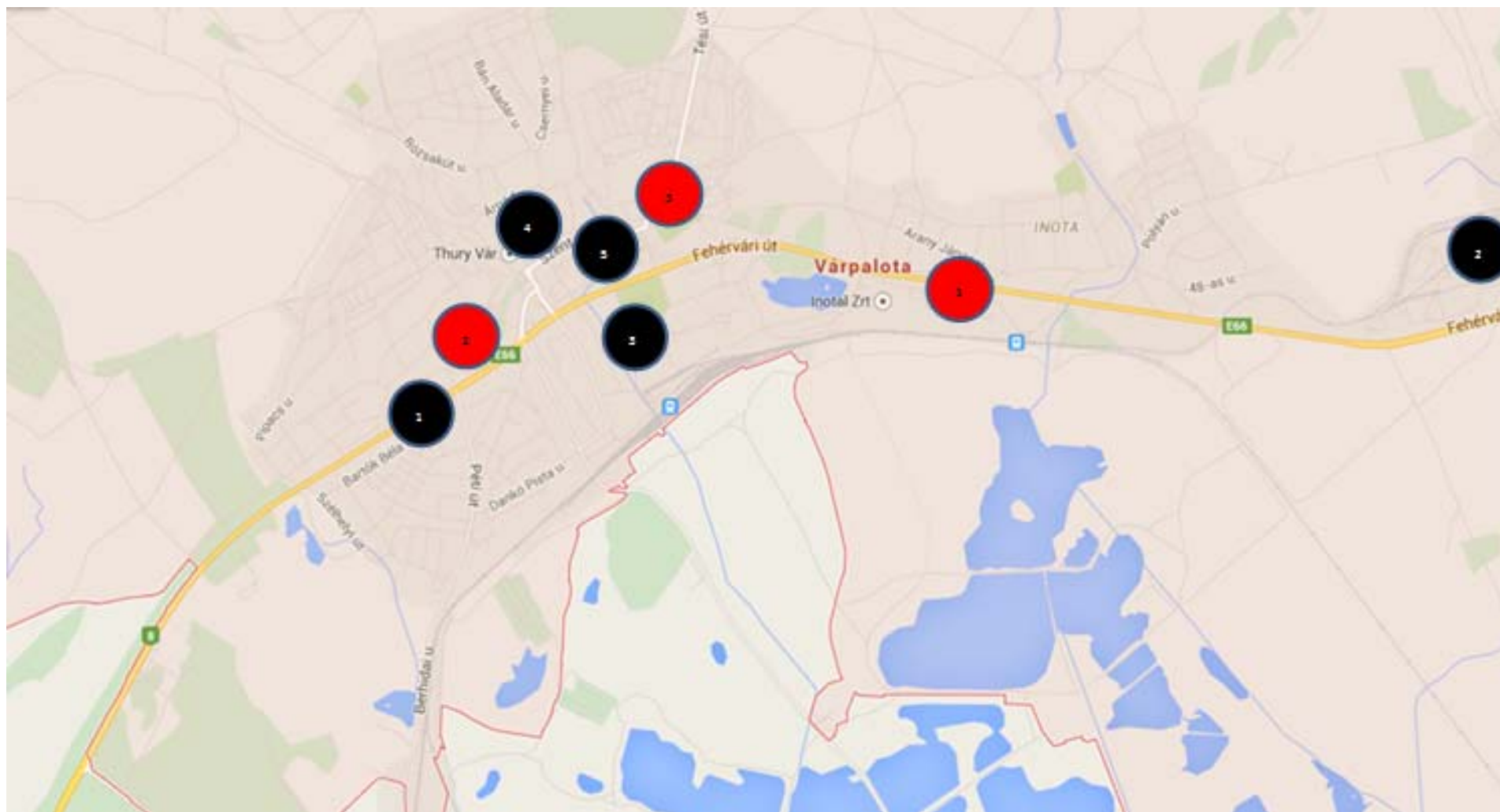
A beépítésre szánt területek bővülését a város földrajzi adottságai is nehezítik: a település ugyanis szűk határok közé van szorítva, északon beépítésre igénybe nem vehető katonai terület, nyugaton Öskü, délen Pétfürdő és a tavak, keleten pedig Csór településhatára szűkíti be a város terjeszkedési lehetőségeit. Emiatt új lakóterületek kijelölésére csak a belterületen van lehetőség, elsősorban Inota és a városmag között, ahol még rendelkezésre áll egy nagyobb, beépítetlen terület. Ennek kihasználása folyamatban van.

3.2 PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP

Az alábbi táblázat Várpalota város problémáinak, értékeinek összefoglalója, a releváns területi lehetőségeket és korlátokat pedig térképesen ábrázoljuk.

	ÉRTÉK			PROBLÉMA	
	Szemponthoz megnevezése	Területi érintettség		Szemponthoz megnevezése	Területi érintettség
1.	A város K-Ny megközelítése jó, az M7-es autópálya megközelítése megfelelő	Város egészét érintő	1.	A 8-as út áthaladó szakasza jelenleg komoly terhelést jelent a városnak	Város egészét érintő
2.	A város jelentős turisztikai értékekkel rendelkezik	Város egészét érintő	2.	Rossz állapotú lakásállomány a Készenléti lakótelepen	Város egészét érintő
3.	A Várpalotán található zöldfelületek mennyisége elfogadható	Város egészét érintő	3.	Környezeti kockázatot jelentő felhagyott iparterületek	Város egészét érintő
4.			4.	Parkolók szűk kapacitása folyamatos problémát jelent	Város egészét érintő
5.			5.	Faller Jenő Szakképző iskola épületének hasznosítása megoldásra vár	Város egészét érintő

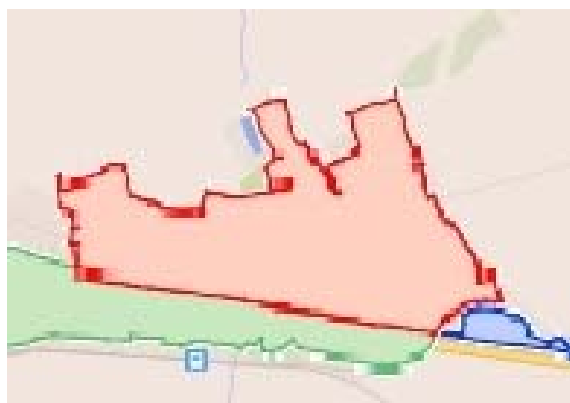
Forrás: saját szerkeztés

3.3 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ VÁROSRESZEK

3.3.1 A városrészek kijelölése

Az alábbi alfejezet a városrészek pontos lehatárolását, a lehatárolás indoklását, a városrész térképi ábrázolását, a városrészek rövid bemutatását tartalmazza.

V1 – Inota

Inota városrész, amint azt korábban is jeleztük, több kisebb településközpont vegyes területtel rendelkezik, amelyek a Radnóti-Bercsényi utcára fűződnek fel, a funkciónak megfelelően főként egyházi, oktatási-nevelési és kereskedelmi épülettel. A városrész legészakibb részén különleges temető területtel és védelmi, valamint erdőgazdasági funkciójú erdőterületek közé ékelődött vízgazdálkodási területtel rendelkezik. A városrésznek térszerkezeti a Belvárossal közvetlen kapcsolata nincs. Legnagyobb részben kertvárosias lakóterületekből áll, falusias beépítés a Veszprémi úttal határos nyugati felében alakult ki. Inota épületállománya jellegzetesen dunántúli családi házas falusias jellegű, jó állapotú, városszerkezeti szempontból nem igényel beavatkozást.

A városrész népessége 2011-ben 1 810 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 16% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 21,5% volt. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 12,7% volt 2011-ben, míg a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 11,3%.

A városrészben 2011-ben 656 db lakás volt található, melyek között kiugróan magas arányban, 6,4% volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükségülakások aránya a lakott lakásokon belül 4,9% (ami ugyancsak a városrészek között mért legmagasabb érték), míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 2,3% volt 2011-ben.

Inota városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 7,3% volt a vizsgált évben, ami

a legalacsonyabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességén belül kiugróan magas, 59,9% volt.

V2 - Ipari terület

A város déli területén, elhelyezkedő Ipari terület városrész funkcionálisan abszolút egyveretű, területén az ipar és a szolgáltatások területén tevékenykedő vállalkozások vannak jelen, ezzel szemben lakófunkciója minimális. A terület kelet-nyugat irányban elterülő jellemzően iparterület kereskedelmi-szolgáltató és iparterület besorolású gazdasági területtel. A városrész északról határos Inota városrész lakóterületével, amelytől védelmi célú erdőterületek és a Veszprémi út választja el. Az Ipartelep egybefüggő vízfelülete a vízgazdálkodási terület felhasználási egységbe sorolt Gábler-tó. A városrész különleges sportterülettel is rendelkezik nyugati szegélyén, amely a város egyetlen sportközpontja. Az Ipartelep épületállománya részben a volt bányatelep leromlott épületeiből áll.

A városrészre vonatkozóan a Központi Statisztikai Hivataltól nem érkezett terület specifikus adatbázis.

V3 – Inkám

A városrész a Belvároshoz keletről csatlakozik, amelynek déli szegélyén a Veszprémi út, belsejében északkelet-délnyugat irányban a Tési út halad. A jellemzően lakófunkciójú terület négy jól elkülönülő alvárosrészre osztható: északon a Kálvária, alatta a Felső-Inkám, keleten az Ady lakótelep, valamint délen az Alsó-Inkám. A városrész déli szegélye, amely az Iparterület városrészszel határos gazdasági erdőterületek közé ékelődött kereskedelmi gazdasági területeknek biztosít helyet.

A városrész népessége 2011-ben 2 914 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 16,1% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 15,5%, ami a legalacsonyabb városrészi érték. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a városrészben az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 12,7% volt 2011-ben, míg a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 14,1%.

A városrészben 2011-ben 1 095 db lakás volt található, melyek 2,8%-a volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2,4%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 8,4% volt 2011-ben.

A Inkám városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 7,5% volt a vizsgált évben, ami a legalacsonyabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 62,4% volt.

V4 – Felsőváros

A Felsőváros városrész a Belvároshoz északról a Tési-dombhoz keletről csatlakozó városrész, amely két alvárosrészre osztható: Kismező és Felsőváros. Lakóterületei kizárólag kertvárosias, jellemzően oldalhatáron álló beépítési móddal alakultak ki. A városrész épületállománya a századfordulón épült népies stílusú épületekből áll, állapotuk eltérő, a felújításra szoruló épületek elszórva jelennek meg, városszerkezeti problémát nem okozva. Új családi házak épültek a Kálvária alvárosrész Czóbel B.-Vasvári u.-Hegyalja utcák közötti területen.

A városrész népessége 2011-ben 2 148 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 12,7% volt, míg a lakónépességen belül 60-X évesek aránya 22,3%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 12,4% volt 2011-ben. A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 11,4% volt a városrészben.

A Felsőváros városrészben 2011-ben 854 db lakás volt található, melyek 4,6%-a volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 3,3%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 4,2% volt 2011-ben, ami a második legalacsonyabb városrészi szintű érték.

A Felsőváros városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 6,5% volt a vizsgált évben, ami a legalacsonyabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 61,9% volt.

V5 - Tési domb

A Tési-domb északnyugatról kapcsolódik a Belvároshoz. Területének legnagyobb részét nagyvárosias beépítésű lakóterületek foglalják el. Településközpont vegyes terület a Mátyás Király út és a Körmöczbánya utca mentén található jellemzően oktatási-nevelési, egészségügyi intézményekkel. Központi vegyes terület található a Belváros délnyugati részéhez kapcsolódóan, amely oktatási és kereskedelmi funkciójú épületeknek ad helyet. A honvédségi területen található a Mandulás laktanya

nyugati darabja. A városrész északnyugati szegélyére védelmi célú erdőterület és kereskedelmi szolgáltató terület került.

A városrész népessége 2011-ben 5 990 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 14,9% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 22,2%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 14,1% volt 2011-ben, ami a harmadik legmagasabb érték érték Várpalotán. A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 10,9%, ami a második legalacsonyabb érték a városban.

A városrészben 2011-ben 2 740 db lakás volt található, melyek 2,2%-a volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 12% volt 2011-ben.

A Tési domb városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 8% volt a vizsgált évben, míg a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 60,9% volt.

V6 – Kertváros

A Kertváros városrész a Tési-domb városrésztől délre fekvő városrész, amelyet a veszprémi 8-as főút szel ketté. Területe három jól elkülönülő alvárosrésztre osztható: a Veszprémi úttól északra a Tési-domb városrészrel határos Loncsosra, a Veszprémi úttól délnyugatra fekvő Rákóczi telepre és a Veszprémi úttól délkeletre fekvő Alsóvárosra. A városrész csaknem kizárólag lakóterületi funkcióval rendelkezik, legnagyobb területén kertvárosias oldalhatáron álló építkezési móddal, amely alól kivételt képeznek a Belvároshoz kisvárosias beépítéssel kapcsolódó területrészek. A Péti út mentén, délnyugaton kereskedelmi szolgáltató terület található, amely a Rákóczi-telep és Alsóváros területét érinti, továbbá kereskedelmi szolgáltató területtel rendelkezik az Alsóváros keleti fele, amely az Iparterület városrészrel határos.

A városrész népessége 2011-ben 3 958 fő volt. 2011-ben a lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 15,9% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 22,2%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 14,2% volt 2011-ben. A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 16,5%, ami a legmagasabb érték a városban.

A városrészben 2011-ben 1 509 db lakás volt található, melyek 3,4%-a volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2,3%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 9,8% volt 2011-ben.

A Kertváros városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 10% volt a vizsgált évben, ami a legmagasabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül városi szinten a legalacsonyabb, 55,6% volt 2011-ben.

V7 – Belváros

A város nyugati részén található a Belváros és az azt övező városrészek, ahol belvárosias, többemeletes téglaházak mellett blokkos, paneles épületek, illetve családi házas beépítésű területrészek is találhatóak. A terület délkeleti részén ipartelep található.

A Belváros központi területeit városközponti funkciójának megfelelően központi vegyes területek alkotják, kulturális, oktatási-nevelési, közigazgatási és rendezési intézményekkel. A közlekedési területek biztosítják az egyes városszerkezeti egységek közötti kapcsolatot, jelentősebb úthálózati elem a városrész déli szegélyén haladó 8-as főút, illetve a terület belsejében kelet-nyugat irányú nagy forgalmat lebonyolító Szent István út. A Belváros keleti szegélyén nagy kiterjedésű közlekedési közúti terület, az autóbussz állomás található. A város szívében helyet foglaló városrész a város közigazgatási, egészségügyi, illetve számos szolgáltatás központjaként funkcionál.

A városrész népessége 2011-ben 2982 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 11,4% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 29,9%, ami a Készenléti lakótelep mellett a legalacsonyabb érték. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 9,9% volt 2011-ben, ami a legalacsonyabb érték Várpalotán. A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 12,7%, ami a második legmagasabb érték a városban.

A városrészben 2011-ben 1 471 db lakás volt található, melyek 1,4%-a volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 1,3%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 11,4% volt 2011-ben.

A Belváros városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 5% volt a vizsgált évben, ami a legalacsonyabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességén belül kiugróan magas, 64,6% volt.

Készenléti lakótelep

A városrész a Várpalota keleti felén elhelyezkedő legnagyobb kiterjedésben gazdasági ipari terület, amelyen az Inotai Hőerőmű és az Inotal Zrt. Alumínium Ágazata működik, itt kapott helyet a Várpalota Ipari Park is. A városrész északi felét kisebb városmagként nagyvárosias beépítéssel lakóterület foglalja el. A lakóterületet keletről gazdasági erdőterület, nyugatról különleges sportterület övezi sportpályákkal. A lakóterületekhez településközponti és központi vegyes területek csatlakoznak oktatási-nevelési, kereskedelmi és egyházi épületekkel, a lakóépületekhez délen közhasználatú pakológarázs és szántóterületek is tartoznak. A városrészen halad keresztül a lakóterülethez délről csatlakozó vasúti közlekedési terület. A Készenléti lakótelep épületállománya a lakóterületen 3-4 szintes hagyományos technológiával épült épületek, melyek a kohómű megszűnését követően erősen leromlott állapotba kerültek.

A városrész népessége 2011-ben 665 fő volt. A lakosságon belül a 0-14 évesek aránya 11,9% volt, míg a nyugdíjas korúak aránya 29,9%, ami a Belváros mellett a legalacsonyabb érték. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a városrészek közül a legmagasabb, 19,9% volt 2011-ben. A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek arányában 9,4%, ami a legalacsonyabb érték a városban.

A városrészben 2011-ben 334 db lakás volt található, melyek között nem volt alacsony komfort fokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 0%, míg az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül a városban itt a legmagasabb, 20,9%.

A Készenléti lakótelep városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 9% volt a vizsgált évben, ami a Kertváros után a második legmagasabb városrészi adat. A városrészben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül igen alacsony, 56,8% volt.

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek

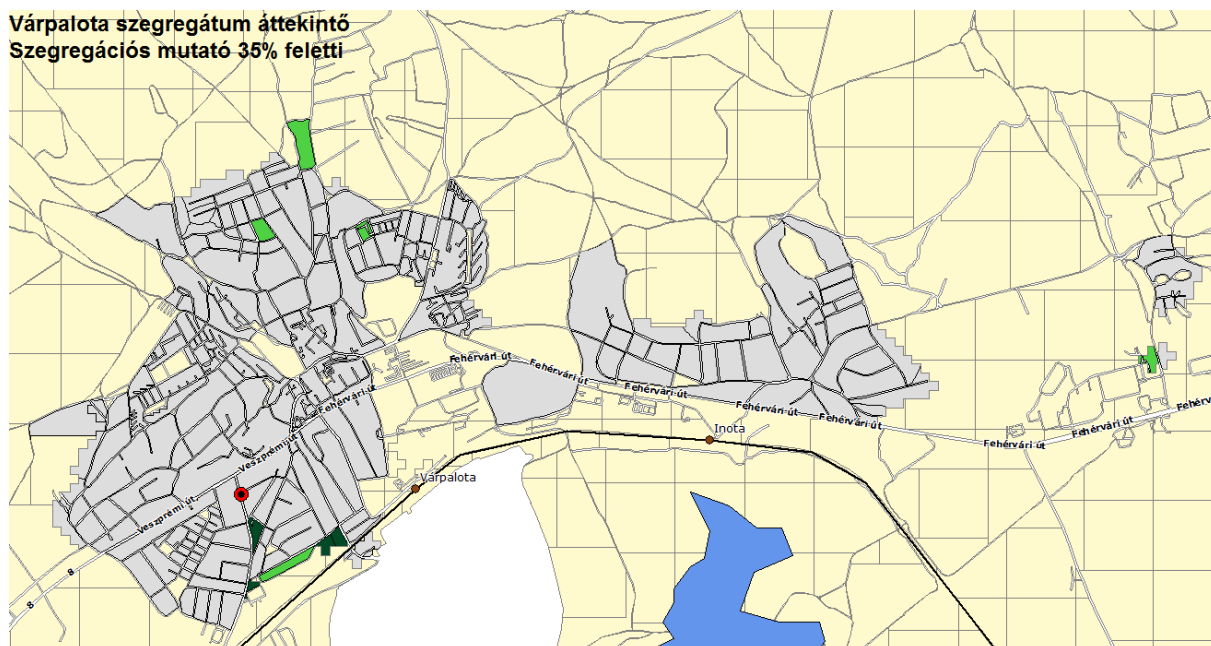
A Központi Statisztikai Hivatal a 2011-es népszámlálás adatai alapján elvégezte Várpalota városban található szegregátumok lehatárolását. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt (azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket). A két mutató együttes teljesülését jeleníti meg az ún. szegregációs mutató.

A szegregációs mutató 30-34% közötti értékénél az adott terület szegregáció szempontjából veszélyeztetettnak számít, 35% feletti értéknél pedig szegregátumról beszélhetünk, amennyiben a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

Szegregáció szempontjából veszélyeztetett területek a városban (a 2011-es népszámlálás, illetve önkormányzati adatok alapján):

- Ady-lakótelep Ady-major, ill. Kálvária feletti része
- Készenléti lakótelep
- Készenléti lakótelep feletti külterület, zártkerti övezet (Baglyas)
- Dankó P. u. menti telep

Várpalota 35% feletti szegregációs mutatóval rendelkező területei

Forrás: KSH

A lakosság szám alapján a fenti területek közül – a 2011-es népszámlálás adatain alapulva – *szegregátumnak* csak a Kálvária városrész egy része nevezhető. A KSH 2011-es térképe a Hegyalja u. – Vasvári P. u. – Munkácsy M. u. – Nagy L. u. által határolt területet jelöli be, azonban – figyelembe

véve a népszámlálás óta eltelt időt, és a városrészekben tapasztalható valós tendenciákat – *valódi szegregátumnak* az Ady-lakótelep tekinthető.

A Várpalotán azonosított szegregátum társadalmi-gazdasági mutatói:

Mutató megnevezése	Várpalota összesen*	1. szegregátum	Baglyas
Lakónépesség száma	20756	58	163
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,6	51,7	17,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,0	48,3	69,9
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	22,4	0,0	12,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	13,6	39,3	40,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	12,5	0,0	1,7
Lakásállomány (db)	8708	14	28
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	2,9	0,0	25,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	35,3	78,6	65,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	8,0	32,1	31,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	60,1	21,4	31,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	36,3	57,1	53,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	46,9	66,7	76,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	52,1	79,3	55,2
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	12,3	50,0	46,6
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,3	16,7	16,4
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2,4	0,0	25,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	10,0	57,1	25,0

A fenti táblázatból látszik, hogy a szegregátum kiemelkedően magas, 50%-os munkanélküliségi mutatóval rendelkezik, ami négyszerese a városi átlagnak, és több mint kétszer magasabb a tartós munkanélküliek aránya. Emiatt igen alacsony a foglalkoztatottak aránya a telepen: 21,4% (városi átlag ennek háromszorosa).

Az itt élő 58 fő közt igen nagy a 14 év alatti gyermekek aránya, 51,7%-os, 60 év feletti pedig nem is lakik a szegregátumban. Közel 40%-uk legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik, diplomás nem él itt.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

A városi szintű helyzetelemzés elkészítése során az alábbi, beavatkozást igénylő területek beazonosítására került még sor:

Alsó városrész – melyet jelenleg teljesen elvág a 8-as út a város többi részétől. A 8-as út elkerülő szakaszának megépülése után cél a város régi, haránt irányú úthálózatának visszaerősítése.

A városközpont – melynek rehabilitációja kapcsán meg kell vizsgálni, hogy a Faller Jenő Szakképző iskola épülete hasznosítható-e más célra.

Általában a meglévő közparkok – ezek talaja erősen leromlott állapotban van, szerves anyag tartalma alacsony, tápanyag utánpótlása nem megoldott, továbbá számos terület nagy meredekségű, amely a talaj erodálódásához vezet, kezelésük nehézkes és költséges. A faállományok elöregedettek, tervszerű pótlásuk nem megoldott, jellemzően eseti jelleggel történik a faállomány cseréje, pótlása.

Lakóterületek kijelölése kapcsán – A beépítésre szánt területek bővülését a város följajzi adottságai nehezítik. Emiatt új lakóterületek kijelölésére csak a belterületen van lehetőség, elsősorban Inota és a városmag között, ahol még rendelkezésre áll egy nagyobb, beépítetlen terület.